

คำบรรยาย

คณะนิติศาสตร์

ธรรมนุญศาลทหาร
ประมวลกฎหมายอาญาทหาร
วินัยทหาร กฎอัยการศึก

โดย

ศาสตราจารย์ พลโท สุข เปรุनावิน
เนติบัณฑิต, นิติศาสตรมหาบัณฑิต

B.A., M.A. (Econ.)

พ.ศ. ๒๕๑๐

คำนำ

เดิมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้บรรจุวิชาความรู้ทั่วไปในการทหารไว้ในหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาโท ศึกษากฎหมายต่างๆ ที่ใช้อยู่ในวงการทหาร โดยละเอียดและกว้างขวางมาก

บัดนี้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้พิจารณาเห็นว่า ควรให้นักศึกษาได้มีโอกาสศึกษาวิชากฎหมายที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทหารและกฎหมายสำคัญของทหารพอสมควร จึงได้บรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี อันได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร ธรรมนูญศาลทหาร และกฎอัยการศึก ข้าพเจ้าจึงได้เรียบเรียงคำบรรยายเล่มนี้ขึ้น เพื่อให้นักศึกษาได้ใช้เป็นหลักประกอบการศึกษาในเบื้องต้น ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๑๐ เป็นต้นไป.

ศาสตราจารย์ พลโท สุข เปรมาวิน

๙ พฤษภาคม ๒๕๑๐

ข้อความทั่วไป

สำนักหอสมุด

ภาค ๑

บททั่วไป

บทที่ ๑

หลักทั่วไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกือบทุกฉบับบัญญัติว่า บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ โดยเฉพาะฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๒ มาตรา ๔๗ บัญญัติว่า บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๙๕ มาตรา ๓๖ มีความว่า "บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการประจำอื่น และพนักงานเทศบาล ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับประชาชนพลเมือง เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมายหรือกฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพหรือวินัย"

๒ 43
รัฐธรรมนูญ
ราชอาณาจักร
๒๕๖๖

ฉะนั้น ผู้ที่เป็นทหารไม่ว่านายทหาร หรือพลทหาร คงมีฐานะเป็นพลเมือง คงเป็นชนชาวไทย มีสัญชาติไทย อยู่ภายใต้กฎหมายธรรมดาทั่วไป ไม่ได้รับเอกสิทธิหรือความคุ้มครองใด ๆ แตกต่างจากบุคคลที่มีได้เป็นทหาร ตรงกันข้าม * เขาเหล่านั้นยังต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย และข้อบังคับระเบียบแบบแผนอีกจำนวนมากมาย เป็นภาระอันหนักเพิ่มขึ้นจากผู้ที่มิได้เป็นทหาร

การป้องกันราชอาณาจักรกับการรักษาความยุติธรรม

แม้กระทรวงกลาโหมมีหน้าที่ป้องกันราชอาณาจักรโดยตรงก็ตาม แต่ในการรักษากำลังทหารไว้ให้เข้มแข็งก็ต้องพึ่งกฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญ นโยบายในเรื่องนี้ก็คล้ายคลึงกับนโยบายของกระทรวงยุติธรรม และกระทรวงมหาดไทย เพราะผู้ที่เป็นทหารก็คือประชาชนคนไทยนั่นเอง เริ่มแต่

การปกครอง บัญชาทางกฎหมาย การบัญญัติกฎหมาย หากฝ่าฝืนก็มีการสอบสวน การฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดี

ท่านเจ้าคุณอรุณการีย์นิพนธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในปัจจุบัน เคยกล่าวไว้ว่า "ภัยที่จะมาแก่ราชอาณาจักรนั้น ไม่จำเป็นจะต้องเป็นภัยที่มาจากภายนอกเสมอไป ภัยที่เกิดขึ้นภายในจากการแทรกซึมของฝ่ายตรงข้าม จากการไม่พอใจของประชาชนพลเมืองในการปกครองบ้านเมือง ก็เป็นภัยร้ายแรงต่อราชอาณาจักรเหมือนกัน โดยเหตุนี้ ประเทศใดประเทศหนึ่งที่จะประสงค์จะให้ประเทศที่ตั้งอยู่ในความมั่นคงเป็นปึกแผ่น มีประชาชนพลเมืองที่จงรักภักดีต่อบ้านเมือง มีความรักบ้านเมืองของตนแล้ว ประเทศนั้นจะต้องจัดให้มีกฎหมายที่ดี และให้มีตุลาการที่ดี มีอิสระที่จะให้ความยุติธรรมแก่เขาได้ ถ้าบ้านเมืองใดปราศจากหลักที่พึงตั้งวางไว้แล้ว บ้านเมืองนั้นก็อยู่ในฐานะอันตรายจะเกิดขึ้นในวันหนึ่งวันใดก็ได้ เหมือนเช่น พาราสุวัตดี ในหนังสือมูลบทบรรพกิจ ซึ่งในที่สุดพาราสุวัตดีก็ต้องล่มจมไป ด้วยเหตุว่า การปกครองบ้านเมืองไม่ได้ให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนพลเมือง โดยเหตุนี้ นโยบายของกระทรวงยุติธรรมที่เกี่ยวข้องแก่การ บังคับรักษาราชอาณาจักรจึงมีว่า บ้านเมืองของเราจะต้องมีกฎหมายที่ดี จะต้องมีการตุลาการที่ดี เพื่อให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนพลเมือง

* กฎหมายที่จะพึงว่าเป็นกฎหมายที่ดีนั้น มีหลักอยู่ว่ากฎหมายนั้นจะต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม คือ "The Rule of Law"

เหตุที่ต้องมีกฎหมายทหาร

กฎหมายทหารมีความมุ่งหมาย ๒ ประการคือ

๑) ทหารเป็นกำลังสำคัญของชาติ จำเป็นต้องควบคุมวินัย (discipline) และความเรียบร้อยทั้งในเวลาสงบและเวลาสงคราม โดยเฉพาะในเวลาสงครามก็ยิ่งเข้มงวดกวดขัน เพราะชาติต้องการความเข้มแข็งในการสู้รบ (fighting efficiency) การปกครองทหารทั้งการลงโทษทางวินัย (non-judicial punishment) ก็คือการศาล คืออำนาจตุลาการ จึงต้องแยกออกจากพลเรือน

๒) เพื่อประโยชน์ในการปกครองทั่วไป เช่นการรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร การจัดกำลัง การระดมสรรพกำลัง เป็นต้น

ฐานะทางกฎหมายระหว่างประเทศของทหาร

กำลังทหารเป็นกำลังสำคัญในการดำเนินวิเทศব্যาย หรือการเมืองระหว่างประเทศ เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐขัดแย้งกันถึงขั้นเป็นศัตรูกัน ultima ratio คือทหารที่จะพิพากษาคดีนั้น

กำลังทหารอาจช่วยในการป้องปราม (deterrent) เป็นการยับยั้งชาติอื่นมิให้ใช้กำลังทหารเพื่อแก้ปัญหาระหว่างประเทศ การเจรจาการเมืองไม่มีกำลังทหารหนุนหลังก็อาจถูกระงับ ข้อเสนอต่าง ๆ ต้องอาศัยความเข้มแข็งของทหารของประเทศ

หน่วยทหารเป็นองค์กร (organ) ของรัฐตั้งขึ้นเพื่อรักษาเอกราช อธิปไตย และความมั่นคงของรัฐ ฉะนั้นไม่ว่าอยู่ในหรือนอกประเทศก็คงมีสภาพเช่นนี้

เมื่อหน่วยทหารออกไปปฏิบัติการภายนอกประเทศ แต่เดิมมาถือว่ามีสภาพนอกอาณาเขต ความผิดที่ทหารหน่วยนั้นกระทำความผิดในต่างประเทศไม่อยู่ภายใต้อำนาจศาลท้องถิ่น ไม่ว่าศาลทหารหรือศาลพลเรือนของรัฐที่หน่วยทหารเข้าไปอยู่ * แต่ในปัจจุบันนี้ มีความตกลงเป็นพิเศษ เปลี่ยนแปลงหลักเดิม

การจ้กกำลังทหาร

กระทรวงกลาโหมมีอำนาจ และหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันราชอาณาจักร โดยจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อรักษาเอกราช และประโยชน์แห่งประเทศชาติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบราชการกระทรวงกลาโหม และรับผิดชอบในการใช้กำลังทหารตามแผนป้องกันราชอาณาจักร ซึ่งได้รับความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศเป็นนิติบุคคล^๑

รัฐบาลปัจจุบันได้ประกาศแถลงนโยบายเกี่ยวกับการทหาร เมื่อ ๑ มกราคม ๒๕๐๗ ว่า "การป้องกันประเทศ รัฐบาลจะดำรงซึ่งกำลังทหารไว้และจัดให้ดียิ่งขึ้น โดยเร่งรัดการปรับปรุงการฝึก การศึกษา การสวัสดิการ รวมถึงลดจนการจัดให้มีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัย พอลควรแก่การป้องกันประเทศ"

^๑ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๐๓ มาตรา ๔,๑๓,๒๒

บทที่ ๒

ที่มาของกฎหมายทหารไทย

กฎหมายทหารจากศิลาจารึก

นโยบายการปกครองประเทศไทยสมัยโบราณ โดยเฉพาะนับแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมา มีเค้าเงื่อนถือเอาการป้องกันประเทศเป็นหลัก วางระเบียบการปกครองอย่างทหาร ผู้ชายเป็นทหารทุกคน ศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงแสดงให้เห็นปรากฏร่องรอยแห่งการสงคราม และกฎหมายว่าด้วยสงครามในสมัยนั้น ดังปรากฏข้อความบางตอนดังต่อไปนี้

“.....เมื่อกู้ขึ้นใหญ่ ได้สืบเก่าเข้า ขุนสามชนเจ้าเมืองฉอดมาท่เมืองตาก พ่อกูไปรบ ขุนสามชนหัวข้าย ขุนสามชนขั้มมาหัวขวา ขุนสามชนเกลื่อนเข้า โพร่ฟ้าหน้าใส.....กูขี่ช้างเนกพล กูขี่เข้าก่อนพ่อกู กูต่อสู้ด้วยขุนสามชน ตนกูพุ่งช้างขุนสามชนตัวชื่อมาสเมืองแพ้ ขุนสามชนพ่ายหนี พ่อกูจึงขึ้นชื่อกู ชื่อพระรามคำแหง.....ช่วยมันตั้งงเป็นบ้านเป็นเมือง ได้ข้าเลือก ข้าเสื่อหัวฟุ้ง หัวรบก็ตี บ่ฆ่า บ่ตี.....”

“แต่คนอันมีในเมืองไทย ด้วยรู้ด้วยหลวก ด้วยแกล้วด้วยหาญ ด้วยแคะด้วยแรง หากคนจักเสมอมิได้ อาจปราบฝูงขัวศึก มีเมืองกว้างขวางหลาย.....”

สมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรงตั้งกรรมการชำระสะสางกฎหมายต่าง ๆ อันกระจัดกระจายอยู่ให้เป็นหมวดหมู่เสียใหม่ ที่เรียกกันทั่วไปว่ากฎหมายตราสามดวง กฎหมายเกี่ยวกับทหารมีปรากฏอยู่ในหลายลักษณะ เช่น ลักษณะกบตศึก มีความตอนหนึ่งว่า* “ถ้าผู้ใดต่อรบด้วยราชศัตรู มิฟังบังคับ ย่อท้อในที่รบ พ้นเพื่อนจากกระบวนทัพประการใด ให้กุมเอาตัวไปส่งแก่นาย

* หมายความว่า ถ้าจับข้าศึกได้ ห้ามมิให้ฆ่า ซึ่งปรากฏหลักเกณฑ์เช่นนี้ ในอนุสัญญาเจนีวา ว่าด้วยเชลยศึก ก.ศ. ๑๘๔๕

กองยุกรบัตรเกี่ยวกายให้ลงโทษโดยโทษานุโทษนั้น” หมายความว่าต้องนำตัวส่งศาลทหาร ยุกรบัตร
คือนายทหารเหล่าพระธรรมนูญในปัจจุบัน^๒

กฎหมายลักษณะกบฏศึกนี้ ได้ใช้บังคับตลอดมาจนถึง ร.ศ. ๑๓๐ จึงได้ยกเลิก และใช้
ประมวลกฎหมายอาญาทหารแทน

กฎหมายเกี่ยวกับการทหารปรากฏกระจัดกระจายอยู่อีกหลายลักษณะ ตามกฎหมายที่รวบรวม
ในขณะทำการรบประจันบาน ผู้ใดถอนในที่รบ ให้ลงอาญาตัดหัวตระเวนรอบทัพ

ลักษณะอาญาหลวง มาตรา ๔ ระบุโทษเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่เกณฑ์ทหารไว้ดังนี้

“มีพระบรมราชโองการสั่งให้กำหนดเอาคน ไปการณรงค์สงคราม และขุนมูลนายมิได้เอา
คนไปการณรงค์สงคราม และเอาเงินค่าจ้างเป็นอาณาประโยชน์แก่ตนก็ดี แลเกณฑ์เอาผู้คนบ่าวไพร่
เข้ากองทัพแล้ว กลับเอาเงินค่าจ้าง แลมิได้เอาไปการณรงค์สงครามก็ดี ทำให้เสียราชการพระผู้เป็นเจ้า
ให้ลงโทษ ๘ สถาน”

ลักษณะพัวเมีย มาตรา ๖๓ “ถ้าพระผู้เป็นเจ้าใช้ไปการณรงค์สงคราม และไปล้อมเมือง
ป้อมเมืองใกล้ไกลก็ดี ภายหลังถ้าภรรยาขัดสนกังวลทุกขยากประการใด ให้บอกมูลนายอาณาประชา-
บาล ให้ช่วยกราบทูลพระเจ้ายู่หัว ถ้าหญิงมีชู้มิใช่ ให้ใหม่จตุรคุณให้แก่เจ้าผู้จงส้น แล้วให้ลงโทษ
ชายหญิงนั้นโดยขนาด”

เมื่อวันที ๔ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๔ จอมพล พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช
ผู้บัญชาการกรมยุทธนาธิการได้ถวายรายงานวิธีจัดการปกครองและระเบียบการศาลทหารใน ข้อ (๒)
เกี่ยวกับการคดีมีความดังต่อไปนี้

“(๒) การที่ทหารวิวาทกับราษฎรหรือมีคดีเกี่ยวกับราษฎร แม้มีอยู่บ้างก็ต้องนับว่าน้อย
กว่าที่เคยเป็นมา และการวิวาททั้งนี้ก็ไม่มี ความรุนแรงอันใด พลตระเวนมักจะจับส่งมาให้อัยการทหาร
ฟ้องศาลทหาร โดยความผิดของผู้เหล่านั้นผิดในข้อบังคับทหารมากกว่า แม้ส่งไปศาลบริวิสัยหากไม่มี
โทษหรือมีโทษน้อย เช่นหนีไม่ได้แต่งตัวไปเสพสุราเมาในท้องที่พลตระเวนเป็นต้น และถ้าเกี่ยวไป

^๒ อัยการจังหวัดปัจจุบัน แต่เดิมเรียกว่า ยุกรบัตรเมือง

ถึงก่อวิวาทกับราษฎรเป็นการเล็กน้อยเช่นนี้ ผู้เป็นความมักจะชอบให้ส่งมาศาลทหารมากกว่าศาลพลเรือน โดยประสงค์โทษมากกว่าสิ้นไหม จำนวนความที่เกี่ยวกับพลตระเวนและราษฎรที่ศาลทหารมณฑลกรุงเทพฯ ได้ตัดสินลงโทษไปใน ร.ศ. ๑๒๓ ทั้งสิ้นมี ๖๘ เรื่อง ยกฟ้อง ๗ เรื่อง ระเบียบการพิจารณาและพระธรรมนูญในเรื่องศาลทหารบกทั้งสิ้น ซึ่งยังไม่ได้จัดวางเป็นหลักฐานมั่นคงนั้น ได้รับใส่เกล้าฯ ท้ารำกับพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมดูแล้ว

* โปรดให้มองซิเออร์ปาตู ที่ปรึกษาหารือกับข้าพระพุทธเจ้าลงร่างพระราชบัญญัติขึ้น ในขณะนั้นมองซิเออร์ปาตูกำลังร่างอยู่

บทที่ ๑

กระทรวงกลาโหมในปัจจุบัน

งานด้านป้องกันราชอาณาจักร อาจแบ่งออกได้ ๒ ประเภท คือ

- ๑ ในด้านนโยบาย
- ๒ ในด้านปฏิบัติการ

ในด้านนโยบายนั้นเป็นหน้าที่ของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ส่วนในด้านปฏิบัติการนั้นเป็นหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม

สภาความมั่นคงแห่งชาติมีหน้าที่

(๑) พิจารณาเสนอแนะคณะรัฐมนตรี ในเรื่องนโยบายภายใน นโยบายต่างประเทศ และ นโยบายการทหารกับเศรษฐกิจและอื่น ๆ อันเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติให้สอดคล้องกัน เพื่อให้กิจการทหารและกระทรวงทบวงกรม และองค์การอื่น ๆ ของรัฐ สามารถประสานกันได้อย่างใกล้ชิดเป็นผลดีต่อความมั่นคงแห่งชาติ

(๒) พิจารณาเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

สภาความมั่นคงแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รองนายกรัฐมนตรีเป็นรองประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่า

การกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการ
แห่งชาติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นสมาชิก เลขาธิการ
สภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นสมาชิกและเลขานุการ นอกจากนี้ ประธานสภาความมั่นคงแห่งชาติอาจ
เชิญบุคคลใดมาร่วมการประชุมของสภาความมั่นคงแห่งชาติ หรือให้มาชี้แจงแสดงความคิดเห็นในที่
ประชุมก็ได้

สภาความมั่นคงแห่งชาติอาจตั้งคณะกรรมการให้พิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด
ตามที่สภาความมั่นคงแห่งชาติจะมอบหมายก็ได้ คณะกรรมการที่สภาความมั่นคงแห่งชาติแต่งตั้งขึ้นนี้
อาจเชิญบุคคลใด ๆ มาสอบถามหรือให้ชี้แจงแสดงความคิดเห็นในกิจการใด ๆ อันเกี่ยวกับความมั่นคงแห่ง
ชาติได้

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ มีหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามมติของสภาความ
มั่นคงแห่งชาติ และให้มีเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ และจะให้มี
รองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นผู้ช่วยปฏิบัติราชการก็ได้

กระทรวงกลาโหม มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันราชอาณาจักร โดยจัดให้มีกำลัง
ทหารไว้เพื่อรักษาเอกราช และประโยชน์แห่งประเทศชาติ การใช้กำลังทหารเพื่อปฏิบัติการในการนี้
เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ราชการกระทรวงกลาโหมเป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับและ
ระเบียบแบบแผน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบราชการกระทรวงกลาโหม ใน
กรณีที่มีรัฐมนตรีช่วยว่าการหรือรัฐมนตรีสั่งราชการสั่ง หรือการปฏิบัติราชการของรัฐมนตรีช่วยว่าการ
หรือรัฐมนตรีสั่งราชการ เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด อำนาจในการสั่ง การอนุญาต การ
ให้อนุมัติ หรือการปฏิบัติราชการประจำที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจะพึงปฏิบัติ หรือดำเนิน
การตามกฎหมายใด ๆ จะมอบอำนาจโดยทำเป็นหนังสือให้ผู้บังคับบัญชาชั้นแม่ทัพทำการในนามรัฐ
มนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมก็ได้

ในตำแหน่งประจำใด ๆ เมื่อมีผู้รักษาราชการ ผู้รักษาราชการแทน หรือผู้ทำการแทนผู้
รักษาราชการ ผู้รักษาราชการแทนหรือผู้ทำการแทน มีอำนาจและหน้าที่ตามตำแหน่งที่รักษาราชการ
รักษาราชการแทน หรือทำการแทนนั้น ๆ

กระทรวงกลาโหม มีส่วนราชการ ดังนี้

๑) สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทางการเมือง มีเลขาธิการรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี แบ่งส่วนราชการ ดังนี้

(๑) แผนกการเมือง มีหน้าที่ราชการทางการเมืองที่เกี่ยวกับกระทรวงกลาโหม มีหัวหน้าแผนกการเมืองเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๒) แผนกตรวจสอบเรื่องราวและความเห็น มีหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบเรื่องราวและความเห็น การสารบรรณ การเงิน และการพลการของสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี มีหัวหน้าแผนกตรวจสอบเรื่องราวและความเห็นเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

๒) สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของกระทรวงกลาโหม มีปลัดกระทรวงกลาโหมเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ นอกจากนี้สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ยังมีหน้าที่เกี่ยวกับราชการส่วนหนึ่งส่วนใดของกระทรวงกลาโหมซึ่งมิได้แยกให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการอื่นอีกด้วย

๓) สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม แบ่งส่วนราชการดังนี้

(๑) กรมเสมียนตรา มีหน้าที่เกี่ยวกับการสารบรรณ การกำลังพล การสวัสดิ์ และกิจการของสภากลาโหม ตลอดจนราชการประจำทั่วไปของกระทรวงกลาโหม มีเจ้ากรมเสมียนตราเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๒) กรมพระธรรมนูญ มีหน้าที่เกี่ยวกับศาลทหาร อัยการทหาร นายทหารพระธรรมนูญ ราชการในส่วนธุรการ และวิชาการที่เกี่ยวกับกฎหมายและสังคมศาสตร์ มีเจ้ากรมพระธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๓) กรมการเงินกลาโหม มีหน้าที่เกี่ยวกับการงบประมาณ การเงิน การบัญชีเงิน การตรวจบัญชีเงิน เบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ ควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ และการที่ดินของกระทรวงกลาโหม มีเจ้ากรมการเงินกลาโหมเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๔) กรมราชองครักษ์ มีหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยราชองครักษ์ มีสมุหราชองครักษ์ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๕) กรมการพลังงานทหาร มีหน้าที่วางแผนดำเนินการควบคุม วิจัย พัฒนา ผลิต จัดหา สะสม และให้บริการเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง หรือผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม และการพลังงานอื่นตามนโยบายของกระทรวงกลาโหม ควบคุมและส่งเสริมกิจการขององค์การ ซึ่งผลิตหรือทำการค้าน้ำมันเชื้อเพลิงหรือผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมตามที่ได้รับมอบหมาย มีเจ้ากรมการพลังงานทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๖) กรมการอุตสาหกรรมทหาร มีหน้าที่วางแผน และดำเนินการ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับราชการทหารตามนโยบายของกระทรวงกลาโหม โดยประสานงานกับกระทรวงอื่นเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการอุตสาหกรรม ซึ่งจะเป็นบ้จจยใช้ในการทหารและควบคุมส่งเสริมกิจการขององค์การอุตสาหกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย มีเจ้ากรมการอุตสาหกรรมทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๓) กองบัญชาการทหารสูงสุด มีหน้าที่เตรียมกำลังรบและป้องกันราชอาณาจักร มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ กองบัญชาการทหารสูงสุดอาจตั้งคณะกรรมาการ หรือบุคคลใดเพื่อพิจารณาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับแผนเพื่อรักษาเอกราชและประโยชน์แห่งประเทศชาติได้

กองบัญชาการทหารสูงสุด แบ่งส่วนราชการ ดังนี้

(๑) สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ การงบประมาณ และปฏิบัติการกิจอื่น ๆ ซึ่งมีได้อยู่ภายในวงอำนาจและหน้าที่ของส่วนราชการในกองบัญชาการทหารสูงสุดโดยเฉพาะ มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๒) กรมสารบรรณทหาร มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานธุรการ การปกครอง การเงิน การจัดหาพัสดุและบริการการพาหนะ การคดีและนิติกรรมของส่วนราชการต่าง ๆ ในกองบัญชาการทหารสูงสุด นอกจากกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ มีเจ้ากรมสารบรรณทหาร เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๓) กรมกำลังพลทหาร มีหน้าที่พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับนโยบายการกำลังพล และวางแผนการบรรจุ เลื่อน ปลด ย้าย พิจารณาวางแผนและประสานแผนของกองทัพบก

กองทัพเรือ และกองทัพอากาศเกี่ยวกับการจัดหากำลังพล การทดแทนกำลัง การปลดพล การรักษา ระเบียบวินัย การสารวัตรทหาร การรักษาแบบธรรมเนียมทหาร และกิจการเกี่ยวกับขวัญ มีเจ้ากรม กำลังพลทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๔) กรมข่าวทหาร มีหน้าที่พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับนโยบายการข่าว และวางแผนการข่าวกรองเพื่อการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ตลอดจนอำนาจการและดำเนินให้เป็นไปตามแผน ประสานงานข่าวกรองของกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ติดต่องานข่าวกรองกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง พิจารณากำหนดผู้แทนของกระทรวงกลาโหมเข้าร่วมในกิจกรรมข่าวกรองของชาติ และระหว่างชาติ อำนาจการรักษาความปลอดภัยในกองบัญชาการทหารสูงสุด ประสานและอำนวยความสะดวกที่มหาวิทยาลัยการข่าว ประสานการอุดมศึกษา พิจารณากำหนดการแจกจ่ายแผนที่ทหาร และประสานความต้องการ และพิจารณากำหนดและประสานการใช้รหัส มีเจ้ากรมข่าวทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๕) กรมยุทธการทหาร มีหน้าที่พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับนโยบายการทหาร และวางแผนยุทธศาสตร์ ประสานแผนของกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ และแผนการป้องกันร่วมตามสัญญาระหว่างประเทศและสนธิสัญญาทางทหาร ประสานกิจการรักษาดินแดนกับกระทรวงมหาดไทย ประสานแผนการป้องกันภัยทางอากาศของทหารที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายพลเรือน ดำเนินการเกี่ยวกับกิจการทหารต่างประเทศ พิจารณาเสนอนโยบายและแผนการฝึกผสม การฝึกอบรม การสงครามจิตวิทยา และการปกครองในยามสงคราม มีเจ้ากรมยุทธการทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๖) กรมส่งกำลังบำรุงทหาร มีหน้าที่พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับนโยบายการส่งกำลังบำรุง และวางแผนการส่งกำลังบำรุงทางยุทธศาสตร์ ประสานแผนการส่งกำลังบำรุงของกองบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ และแผนการส่งกำลังบำรุงในการป้องกันร่วมกันตามสัญญาระหว่างประเทศและสนธิสัญญาทางทหาร ประสานกิจการส่งกำลังบำรุงกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ประสานการช่วยเหลือทางการทหารกับต่างประเทศ และรวบรวมหลักฐานและสถิติในด้านสรรพกำลังต่าง ๆ ซึ่ง

เป็นประโยชน์ในการสนับสนุนการดำเนินการยุทธ เว้นกำลังพล มีเจ้ากรมส่งกำลังบำรุงทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๗) กรมการสื่อสารทหาร มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับกิจการสื่อสารของกองบัญชาการทหารสูงสุด พิจารณาวางแผนการสื่อสารเพื่อสนับสนุนแผนปฏิบัติการทางทหาร ในการป้องกันประเทศ ประสานแผนการสื่อสารของฝ่ายทหารและพลเรือน ปฏิบัติการสื่อสารให้แก่กองบัญชาการทหารสูงสุดทั้งยามปกติและยามสงคราม นอกจากการสื่อสารของกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ รวมทั้งดำเนินการสื่อสารร่วมกับต่างประเทศตามสัญญาระหว่างประเทศและสนธิสัญญาทางทหาร มีเจ้ากรมการสื่อสารทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๘) กรมการศึกษาวิจัย มีหน้าที่พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับการศึกษาทางทหาร วิจัยงานที่เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติในด้านทหาร และดำเนินการเผยแพร่วิทยาการเกี่ยวกับการทหาร ตัดต่อประสานงานกับสถาบันการศึกษาและการวิจัยของส่วนราชการอื่นและต่างประเทศ ดำเนินงานเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาวชิราวุธทหาร ศึกษาและรวบรวมประวัติศาสตร์การทหาร จัดและดำเนินการพิพิธภัณฑ์ทหารและห้องสมุด อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับการทหารต่าง ๆ ตามที่จะได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มีเจ้ากรมการศึกษาวิจัยเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๙) วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีหน้าที่ประสานวิทยาการเกี่ยวกับการป้องกันราชอาณาจักรให้แก่ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ และเพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับกรวางแผนและการอำนวยการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ มีผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๑๐) โรงเรียนเสนาธิการทหาร มีหน้าที่ประสานวิทยาการให้แก่นายทหารชั้นผู้ใหญ่ในวิชาที่เกี่ยวกับการยุทธผสมและการยุทธร่วม และวิชาอื่น ๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนและการอำนวยการยุทธ มีผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

นอกจากนี้ กองบัญชาการทหารสูงสุดมีส่วนราชการ

๑. กองทัพบก
๒. กองทัพเรือ
๓. กองทัพอากาศ
๔. ส่วนราชการอื่น ตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

๑) กองทัพบก มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพบกและป้องกันราชอาณาจักร มีผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

กองทัพบกแบ่งส่วนราชการ ดังนี้

(๑) สำนักงานเลขาธิการกองทัพบก มีหน้าที่ปฏิบัติงานทางธุรการของผู้บัญชาการทหารบก รองผู้บัญชาการทหารบก ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก เสนาธิการทหารบก และของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามแต่ผู้บัญชาการทหารบกจะได้มอบหมายวางแผนอำนาจการ และประสานงานประชาสัมพันธ์ของกองทัพบก

(๒) กรมกำลังพลทหารบก มีหน้าที่วางแผน อำนาจการ ประสานงาน และกำกับกรอื่นเกี่ยวกับกิจการกำลังพลทั้งปวง ได้แก่การเตรียมกำลังพล การกำหนดความต้องการและการควบคุมกำลังพล การปกครองกำลังพลและการบำรุงขวัญ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่แนะนำ ควบคุมกรมการสารวัตรทหารบก กรมสวัสดิการทหารบก และกรมสารบรรณทหารบก เฉพาะในกรณีอันเกี่ยวกับการกำลังพล

(๓) กรมข่าวทหารบก มีหน้าที่วางแผน อำนาจการ ประสานงานและกำกับกรอื่นเกี่ยวกับการข่าว ได้แก่การดำเนินการในเรื่องการข่าว การรักษาความปลอดภัย การข่าวลับ การทูตฝ่ายทหารบกไทยในต่างประเทศ การติดต่อกับทูตฝ่ายทหารบกต่างประเทศในประเทศไทย การพิธีการทูตที่กองทัพบกต้องร่วมด้วย การฝึกและการศึกษาของเจ้าหน้าที่ข่าวของกองทัพบก การเตรียมชุดเจ้าหน้าที่บริการข่าวกรองพิเศษสำหรับปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังมีหน้าที่กำหนดความต้องการและควบคุมการแจกจ่ายแผนที่ทหาร

(๔) กรมยุทธการทหารบก มีหน้าที่วางแผน อำนาจการยุทธศาสตร์และยุทธการ แผนการใช้กำลังทหารในเรื่องที่ได้รับมอบ การกำหนดการจัดตั้งและวางกำลังหน่วยทหาร วางแผน และนโยบายในการจัดฝึก การศึกษาอบรม การระดมพล การปลดพล การบินทหารบก การสงครามจิตวิทยา การปกครองในยามสงคราม ตำแหน่งงานประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร กำกับ การและประสานงานให้เป็นไปตามแผนและนโยบายที่ได้วางไว้ และดำเนินกิจการตามสนธิสัญญา บัญชีร่วมเท่าที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบก อำนาจการ วางแผน ประสานงานและกำกับ การวิจัย ของกองทัพบก นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ควบคุมกิจการศึกษาของกองทัพบก

(๕) กรมส่งกำลังบำรุงทหารบก มีหน้าที่วางแผนอำนาจ กำหนดนโยบาย โครงการและงบประมาณเกี่ยวกับการส่งกำลังบำรุง กำหนดนโยบาย ประสานงานและกำกับ การเกี่ยวกับความต้องการ การจัดหาสิ่งอุปโภคและยุทธโภคภัณฑ์ ควบคุมและกำกับการเกี่ยวกับการเก็บรักษา การแจกจ่ายและจำหน่าย การรักษาพยาบาล การส่งกลับ การขนส่ง การบริการทางการส่งกำลัง บำรุง การจัดการเกี่ยวกับสิ่งหามทรัพย์ การประสานควบคุมและกำกับดูแลฝ่ายยุทธบริการในการ กำหนดภารกิจ การจัดระเบียบปฏิบัติ การดำเนินการกำลังพล การฝึกและศึกษาวิชาการส่งกำลังบำรุง การงบประมาณ การวิจัยและพัฒนาการ รวมทั้งกำหนดนโยบายเกี่ยวกับธุรกิจและอุตสาหกรรมที่ เกี่ยวข้อง

(๖) สำนักงานปลัดบัญชากองทัพบก มีหน้าที่รวบรวมสอววิเคราะห์โครงการของกอง ทัพบก จัดทำประสานและกำกับการเกี่ยวกับงบประมาณ การบัญชี การเงิน และการตรวจบัญชี เสนอความคืบหน้าและการสถิติของทัพบก ตรวจสอบวิธีดำเนินการเพื่อปรับปรุงส่วนราชการต่าง ๆ ของ กองทัพบก ควบคุมกำกับดูแลกรมการเงินทหารบกในการกำหนดภารกิจ การจัดระเบียบปฏิบัติ และ การบริหารทางด้านการเงิน

(๗) กองทัพบกที่ ๑ มีหน้าที่ปกครอง บังคับบัญชามณฑลทหารบกที่ ๑ มณฑล ทหารบกที่ ๒ จังหวัดทหารบกกลพบุรี และหน่วยทหารที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

(๘) กองทัพบกที่ ๒ มีหน้าที่ปกครอง บังคับบัญชามณฑลทหารบกที่ ๓ มณฑล ทหารบกที่ ๖ และหน่วยทหารที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

(๙) กองทัพอากาศที่ ๓ มีหน้าที่ปกครอง บังคับบัญชาหมวดทหารบกที่ ๔ มณฑลทหารบกที่ ๗ และหน่วยทหารที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

(๑๐) มณฑลทหารบกที่ ๕ มีหน้าที่ปกครอง บังคับบัญชาหมวดทหารบกที่ ๕ และหน่วยทหารที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

(๑๑) กรมการขนส่งทหารบก มีหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสานงาน แนะนำ กำกับ การ ดำเนินการ วิจัยและพัฒนา การ จัดหา ส่งกำลัง ซ่อมบำรุง บริการ วางหลักนิยม และทำตำราตลอดทั้งการฝึกและศึกษาเกี่ยวกับสิ่งอุปกรณ์และกิจกรรมเหล่าทหารขนส่ง

(๑๒) กรมการทหารช่าง มีหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสานงาน แนะนำ กำกับ การ ดำเนินการ วิจัยและพัฒนา การ ผลิต จัดหา ส่งกำลัง ซ่อมบำรุง บริการ วางหลักนิยมและทำตำราตลอดทั้งการฝึกและศึกษาเกี่ยวกับสิ่งอุปกรณ์และกิจกรรมเหล่าทหารช่าง

(๑๓) กรมการทหารสื่อสาร มีหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสานงาน แนะนำ กำกับ การ ดำเนินการ วิจัยและพัฒนา การ ผลิต จัดหา ส่งกำลัง ซ่อมบำรุง บริการ วางหลักนิยมและทำตำราตลอดทั้งการฝึกและศึกษาเกี่ยวกับสิ่งอุปกรณ์และกิจกรรมเหล่าทหารสื่อสาร

(๑๔) กรมการสัตวทหารบก มีหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสานงาน แนะนำ กำกับ การ ดำเนินการ วิจัยและพัฒนา การ ผลิต จัดหา ส่งกำลัง ซ่อมบำรุง บริการ เวชกรรม ป้องกัน รักษาพยาบาล ผสมพันธุ์สัตว์ การเลี้ยงสัตว์ วางหลักนิยมและทำตำราตลอดทั้งการฝึกและศึกษาเกี่ยวกับสิ่งอุปกรณ์ และกิจกรรมเหล่าทหารการสัตว์

(๑๕) กรมพลธิการทหารบก มีหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสานงาน แนะนำ กำกับ การ ดำเนินการ วิจัยและพัฒนา การ ผลิต จัดหา ส่งกำลัง ซ่อมบำรุง บริการ วางหลักนิยมและทำตำราตลอดทั้งการฝึกและศึกษาเกี่ยวกับสิ่งอุปกรณ์และกิจกรรมเหล่าทหารพลธิการ

(๑๖) กรมแพทย์ทหารบก มีหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสานงาน แนะนำ กำกับ การ ดำเนินการ วิจัยและพัฒนา การ ผลิต จัดหา ส่งกำลัง ซ่อมบำรุงบริการพยาบาลวิทยา เวช-

กรรม ป้องกัน ทัศนกรรม รักษาพยาบาล วางหลักนิยมและทำตำราตลอดทั้งการฝึกและศึกษาเกี่ยวกับสิ่งอุปกรณ์และกิจกรรมเหล่าทหารแพทย์

(๑๗) กรมยุทธโยธาทหารบก มีหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสานงาน แนะนำ กำกับ การ ดำเนินการ วิจัยและพัฒนาการ จัดทำ ก่อสร้าง ส่งกำลัง ซ่อมบำรุง เกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ของกองทัพบก

(๑๘) กรมสรรพาวุธทหารบก มีหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสานงาน แนะนำ กำกับ การ ดำเนินการ วิจัยและพัฒนาการ ผลิต จัดทำ ส่งกำลัง ซ่อมบำรุง บริการ วางหลักนิยมและทำตำราตลอดทั้งการฝึกและศึกษาเกี่ยวกับสิ่งอุปกรณ์และกิจกรรมเหล่าทหารสรรพาวุธ และการสงครามเคมี

(๑๙) กรมการเงินทหารบก มีหน้าที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิก รับ จ่าย และเก็บรักษาเงิน การบัญชีเงินของกองทัพบกตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ ตลอดทั้งการฝึกและศึกษาวิชาการเหล่าทหารการเงิน

(๒๐) กรมการสารวัตรทหารบก มีหน้าที่วางแผนประสานงานและกำกับการอันเกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัย การจับกุมทหารที่กระทำความผิด การเรือนจำ การจลาจลในกิจการทหาร การรักษาความปลอดภัย การฝึกและศึกษาวิชาการเหล่าทหารสารวัตร การสืบสวนการสอบสวนคดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหาร การป้องกันการวิจัยอาชญากรรมในกองทัพบกและในยามสงคราม มีหน้าที่พิจารณาอำนาจการเกี่ยวกับทหารพลัดหน่วย เชนยศึก ชนชาติศัตรูและผู้ลี้ภัย

(๒๑) กรมจเรทหารบก มีหน้าที่ดำเนินการตรวจราชการ สืบสวนสอบสวนในเรื่องที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพและราชการของหน่วยต่าง ๆ ของทัพบก สืบสวนสอบสวนพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์และการร้องเรียนที่เกี่ยวกับราชการหรือข้าราชการของกองทัพบก

(๒๒) กรมสวัสดิการทหารบก มีหน้าที่เกี่ยวกับสวัสดิการและบำนาญทุกระดับสูงสุดทั้งในด้านทรัพย์สินและสิ่งอุปโภคบริโภค กับแนะนำส่งเสริมวิชาชีพและการกีฬาแก่ทหาร ข้าราชการ และครอบครัวในกองทัพบก

(๒๓) กรมสารบรรณทหารบก มีหน้าที่ปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับกิจการทางธุรการ ได้แก่ การดำเนินงานทางหนังสือราชการของกองทัพบก พิธีการ การจัดหาและแจกจ่ายสิ่งพิมพ์ การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการกำลังพล การสถิติ กฎหมาย การฝึกและศึกษาวิชาการเหล่าทหารสารบรรณ

(๒๔) กรมยุทธศึกษาทหารบก มีหน้าที่ประสานงาน แนะนำ กำกับการตรวจตราในเรื่องการฝึกและการศึกษาของบุคคลและหน่วยต่าง ๆ ในกองทัพบก ในต่างกองทัพและในต่างประเทศ อำนวยการฝึกและศึกษาวิทยาการเหล่าทหารราบ เหล่าทหารม้า เหล่าทหารปืนใหญ่ การบินทหารบก และการอนุศาสนาจารย์ของกองทัพบก

(๒๕) วิทยาลัยการทัพบก มีหน้าที่ให้การศึกษาและดำเนินการฝึกแก่นายทหารสัญญาบัตรในหน้าที่บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการชั้นสูงในกองทัพบก และกระทรวงกลาโหม วางหลักนิยมของกองทัพบกในทางยุทธวิธีและการส่งกำลังบำรุงของหน่วยตั้งแต่กองพลขึ้นไป

(๒๖) โรงเรียนเสนาธิการทหารบก มีหน้าที่ให้การศึกษาและดำเนินการฝึกแก่นายทหารสัญญาบัตรในหน้าที่บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการของกองพล และกรมผสมคั่นแก้ววิทยาการ และเผยแพร่วิชาเสนาธิการกิจกับยุทธวิธีของกองพลและกรมผสม

(๒๗) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีหน้าที่ให้การศึกษา อบรม และดำเนินการฝึกแก่นักเรียนนายร้อย

(๒๘) กรมการรักษาดินแดน มีหน้าที่ส่งเสริมกำลังของกองทัพบกในการป้องกันราชอาณาจักร วางแผน อำนวยการ ประสานงานและดำเนินการฝึกบุคคลเป็นผู้บังคับบัญชาสำรองและกำลังอาสารักษาดินแดน

(๒๙) กองทัพเรือ มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพเรือและป้องกันราชอาณาจักร มีผู้บัญชาการทหารเรือเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

กองทัพเรือแบ่งส่วนราชการ ดังนี้

(๑) สำนักงานเลขาธิการกองทัพเรือ มีหน้าที่ปฏิบัติงานทางธุรการของผู้บัญชาการ

ทหารเรือ รองผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารเรือ เสนาธิการทหารเรือและของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามแต่ผู้บัญชาการทหารเรือจะได้รับมอบหมาย อำนาจการและประสานงานประชาสัมพันธ์

(๒) กรมสารบรรณทหารเรือ มีหน้าที่ปฏิบัติการในเรื่องงานสารบรรณงานธุรการ และกฎหมายตลอดจนการฝึกและการศึกษาของเหล่าทหารสารบรรณ

(๓) กรมกำลังพลทหารเรือ มีหน้าที่วางแผนอำนาจการ ประสานงาน และกำกับการในเรื่องการกำลังพลทั้งปวง ได้แก่การกำหนดและจัดทำอัตรากำลัง การเตรียมกำลังพล การจัดการกำลังพล การปกครองกำลังพล การสวัสดิการ การศึกษา การสวัสดิการ การบำรุงขวัญและวินัยทหาร

(๔) กรมข่าวทหารเรือ มีหน้าที่วางแผนอำนาจการ ประสานงาน กำกับการและดำเนินการในเรื่องการข่าว การรักษาความปลอดภัย การทูตฝ่ายทหารเรือไทยในต่างประเทศ การติดต่อกับทูตฝ่ายทหารของต่างประเทศในประเทศไทย การพิธีการทูตที่กองทัพเรือต้องร่วมมือด้วย การฝึกและศึกษาของเจ้าหน้าที่ข่าว

(๕) กรมยุทธการทหารเรือ มีหน้าที่วางแผนอำนาจการ ประสานงาน กำกับการและดำเนินการในเรื่องยุทธการ การฝึกการใช้กำลังทหาร การสงครามจิตวิทยา ดำเนินการทางประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร และกิจการตามสนธิสัญญาป้องกันร่วมเท่าที่เกี่ยวกับกองทัพเรือ

(๖) กรมส่งกำลังบำรุงทหารเรือ มีหน้าที่วางแผนอำนาจการ ประสานงาน และกำกับการในเรื่องการจัดการจัดหาสิ่งอุปโภคและยุทธโภภภัณฑ์ การลำเลียง การส่งกำลัง การรักษาพยาบาล การงบประมาณ การสถิติ การที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ การฐานทัพและท่าเรือ การอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและการบำรุงทั้งปวง

(๗) กรมสื่อสารทหารเรือ มีหน้าที่วางแผนอำนาจการ ประสานงาน กำกับการและดำเนินการในเรื่องการสื่อสารและการรหัส ตลอดจนการฝึกและการศึกษาของเจ้าหน้าที่สื่อสาร

(๘) กรมเรีทหารเรือ มีหน้าที่สอดส่องและตรวจตราการปฏิบัติราชการ ของส่วนราชการต่าง ๆ ในเรื่องการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ตลอดจนสืบสวนและสอบสวนในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย

(๙) กองเรือยุทธการ มีหน้าที่จัดเตรียมกำลังทางเรือและกำลังทางอากาศ อำนาจการฝึก และอบรมหน่วยในบังคับบัญชาให้มีสมรรถภาพ และอยู่ในฐานะพร้อมที่จะทำการรบได้

(๑๐) กรมนาวิกโยธิน มีหน้าที่จัดและเตรียมกำลังฝ่ายนาวิกโยธิน อำนาจการฝึก และอบรมหน่วยในบังคับบัญชาให้มีสมรรถภาพ และอยู่ในฐานะพร้อมที่จะทำการรบได้

(๑๑) สถานีทหารเรือกรุงเทพ มีหน้าที่ดำเนินการในเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยและระเบียบวินัยของทหาร การสารวัตรทหาร การรักษาการณ์ และการป้องกันพื้นที่ การเรือนจำ การตุรียางค์ การขนส่งทั้งทางบกและทางน้ำ ตลอดจนการฝึก และการศึกษาของเหล่าทหารตุรียางค์ และเหล่าทหารขนส่ง

(๑๒) สถานีทหารเรือสัตหีบ มีหน้าที่ดำเนินการในเรื่องการฐานทัพ การรักษาความสงบเรียบร้อย และระเบียบวินัยของทหาร การสารวัตรทหาร การรักษาการณ์ การป้องกันพื้นที่ การเรือนจำ และดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาในส่วนที่ได้รับมอบหมาย

(๑๓) สถานีทหารเรือสงขลา มีหน้าที่ดำเนินการในเรื่องการฐานทัพ การรักษาความสงบเรียบร้อย และระเบียบวินัยของทหาร การสารวัตรทหาร การรักษาการณ์ การเรือนจำ และการป้องกันพื้นที่และการเรือนจำ

(๑๔) กรมยุทธการเรือ มีหน้าที่อำนาจการ ประสานงาน แนะนำ กำกับดูแล และดำเนินการซ่อมสร้างเรือ ยานพาหนะ และอุปกรณ์ทุกประเภท การก่อสร้างและซ่อมบำรุงอาคารสถานที่ และดำเนินการวิจัยและพัฒนาการช่าง ตลอดจนดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกและการศึกษาของเหล่าการฝึกและการศึกษาของเหล่าทหารช่างยุทธโยธา

(๑๕) กรมสรรพาวุธทหารเรือ มีหน้าที่อำนาจการ ประสานงาน แนะนำ กำกับดูแล และดำเนินการเก็บรักษา ผลิต ซ่อมบำรุงสรรพาวุธ และดำเนินการวิจัย และพัฒนาการสรรพาวุธ ตลอดจนการฝึกและการศึกษาของเหล่าทหารสรรพาวุธ

(๑๖) กรมพลธิการทหารเรือ มีหน้าที่อำนาจการ ประสานงาน แนะนำ กำกับดูแล และดำเนินการในเรื่องการจัดหา ผลิต เก็บรักษา จ่ายและจัดส่งอุปกรณ์ในสายพลธิการ และจัดทำ

สถิติของการนั้น ๆ เก็บรักษา รวบรวมสถิติ จ่ายและจัดส่งเครื่องอุปโภคบริโภค เชื้อเพลิง และพัสดุเครื่องใช้ต่าง ๆ ของกองทัพเรือ ตลอดจนการบริการการฝึกและศึกษาของเหล่าทหารพลาธิการ

(๑๗) กรมแพทย์ทหารเรือ มีหน้าที่อำนาจการ ประสานงาน แนะนำ กำกับ การ และดำเนินการการรักษาพยาบาล การสุขาภิบาล และอนามัยวิจัยและพัฒนาการแพทย์ ตลอดจนการฝึกและการศึกษาของเหล่าทหารแพทย์

(๑๘) กรมการเงินทหารเรือ มีหน้าที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิก รับ จ่าย เก็บรักษาเงิน และการบัญชีเงินตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ การงบประมาณ การตรวจบัญชี และสถิติ ตลอดจนการฝึกและการศึกษาของเหล่าทหารการเงิน

(๑๙) กรมอุทกศาสตร์ มีหน้าที่สำรวจ ตรวจสอบ วิจัย ผลิต จัดหาและแจกจ่ายแผนที่ บรรณสาร อุปกรณ์เกี่ยวกับการอุทกศาสตร์ การสมุทรศาสตร์ การอุตุนิยมวิทยา การเดินเรือ และการเดินอากาศ ตลอดจนการดำเนินการในเรื่องเครื่องหมายทางเรือ การฝึกและการศึกษาของเหล่าอุทกศาสตร์

(๒๐) กรมสวัสดิการทหารเรือ มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการสวัสดิการของทหารเรือ ข้าราชการในกองทัพเรือและครอบครัว ตลอดจนแนะนำส่งเสริมการวิชาชีพทั่วไป

(๒๑) กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ มีหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจทดลอง วิทยาศาสตร์ทางทหาร ดำเนินการวิเคราะห์ ทดสอบ ทดลอง วิจัยและพัฒนา ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และผลิตวัสดุทางวิทยาศาสตร์ตามความต้องการของกองทัพเรือ มีเจ้ากรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๒๒) กรมยุทธศึกษาทหารเรือ มีหน้าที่อำนาจการ แนะนำ กำกับ การ ประสานงาน ตรวจตรา ควบคุมและดำเนินการในเรื่องการศึกษาอบรมทั่วไป ตลอดจนการอนุศาสนาจารย์

(๒๓) โรงเรียนนายทหารเรือ มีหน้าที่อำนาจการศึกษาและอบรมนายทหารสัญญาบัตรให้มีความรู้ในวิชาการทหารเรือชั้นสูง

๓) กองทัพอากาศ มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพอากาศและป้องกันราชอาณาจักร มีผู้บัญชาการทหารอากาศเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

กองทัพอากาศ แบ่งส่วนราชการ ดังนี้

(๑) สำนักงานเลขานุการกองทัพอากาศ มีหน้าที่ดำเนินงานและประสานงานระหว่างสำนักงานกับส่วนราชการอื่น ๆ เผยแพร่ความรู้และโฆษณากิจการของกองทัพอากาศรวมทั้งกิจการประชาสัมพันธ์

(๒) กรมสารบรรณทหารอากาศ มีหน้าที่ดำเนินงานอันเกี่ยวกับงานสารบรรณและธุรการอื่น ๆ การคำนวณ การรักษาความปลอดภัย เกี่ยวกับเอกสาร การกฎหมาย การบริการแก่งานเจ้าหน้าที่ในกองบัญชาการกองทัพอากาศที่กองบรมวิทยาลัยทหารสารบรรณกับมีหน้าที่ควบคุมตรวจตรากิจการในสายวิทยาการฝ่ายสารบรรณ

(๓) กรมกำลังพลทหารอากาศ มีหน้าที่วางแผน ออกคำสั่ง กำกับการ และควบคุมในเรื่องการเตรียมพล การลี้ภัย การบรรจุ การเลื่อนตำแหน่ง การปลด การย้ายตำแหน่ง การบำเหน็จบำนาญ ความชอบ การจัดระเบียบการปกครอง การกำหนดอัตรากำลังพล และการบำรุงขวัญ กับมีหน้าที่ควบคุมตรวจตรากิจการในสายวิทยาการฝ่ายกำลังพล

(๔) กรมข่าวทหารอากาศ มีหน้าที่วางแผน ออกคำสั่ง กำกับการและควบคุมในเรื่องการข่าวกรอง การต่อต้านการข่าวกรอง กิจการทหารต่างประเทศ การรักษาความปลอดภัย ควบคุมข้าราชการและนักเรียนของกองทัพอากาศในต่างประเทศ กับมีหน้าที่ควบคุมตรวจตรากิจการในสายวิทยาการฝ่ายข่าว

(๕) กรมยุทธการทหารอากาศ มีหน้าที่วางแผน ออกคำสั่ง กำกับการ และควบคุมในเรื่องยุทธการ กำหนดความมุ่งหมายในการจัดกำลัง การระดม การปลด การศึกษาและการฝึกดำเนินการเกี่ยวกับสงครามจิตวิทยา ตลอดจนการค้นคว้าและวิจัยประวัติทางยุทธการ กับมีหน้าที่ควบคุมตรวจตรากิจการในสายวิทยาการฝ่ายยุทธการ

(๖) กรมส่งกำลังบำรุงทหารอากาศ มีหน้าที่วางแผน ออกคำสั่ง กำกับการ และควบคุมในเรื่องการส่งกำลังบำรุงเกี่ยวกับกิจการในส่วนยุทธบริการ และในส่วนกิจการพิเศษ กำหนดนโยบายในการควบคุมทรัพย์สินของทางราชการ กับมีหน้าที่ควบคุมตรวจตรากิจการในสายวิทยาการฝ่ายส่งกำลังบำรุง

(๗) กรมจเรทหารอากาศ มีหน้าที่ตรวจและสอบสวนกิจการทั่ว ๆ ไป ของกองทัพอากาศในด้านการปกครอง การยุทธการ การฝึกอบรบ การเทคนิค การจัดหา การบำรุงรักษา และการประหยัคของส่วนราชการต่าง ๆ ในกองทัพอากาศกับมีหน้าที่สั่งการแก่จเรประจำส่วนราชการต่าง ๆ เกี่ยวกับการตรวจและสอบสวนให้เป็นไปตามนโยบายและแบบธรรมเนียมของทหาร

(๘) กรมการเงินทหารอากาศ มีหน้าที่วางแผน ออกคำสั่ง กำกับดูแลและควบคุมในเรื่องทางการเงินเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและเป็นไปตามข้อบังคับและระเบียบของทางราชการ ทั้งนี้ รวมถึงการงบประมาณ การเบิก รับ จ่าย และเก็บรักษา เงิน การบัญชีเงิน การตรวจเงินและบัญชีเงิน การสถิติ การตรวจสอบ ควบคุมเก็บรักษาเอกสารเกี่ยวกับทรัพย์สิน ศึกษาและวิจัยวิทยาการเกี่ยวกับการเงิน ฝึกอบรบวิทยาการเหล่าทหารการเงิน กับมีหน้าที่ควบคุมตรวจตรากิจการในสายวิทยาการฝ่ายการเงิน

(๙) กองบินยุทธการ มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาและดำเนินการฝึกอบรบหน่วยกำลังทางอากาศ ให้สามารถปฏิบัติการกิจในการสนับสนุนกำลังทางภาคพื้นการป้องกันภัยทางอากาศ การขนส่งทางอากาศ และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากอากาศยานอุบัติเหตุ

(๑๐) กรมอากาศโยธิน มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาและดำเนินการฝึกอบรบเจ้าหน้าที่ของกรมอากาศโยธินสามารถปฏิบัติการกิจในการสนับสนุนกำลังทางอากาศ การป้องกันสนามบินและสถานที่ราชการของกองทัพอากาศ กับมีหน้าที่ควบคุมตรวจตรากิจการในสายวิทยาการฝ่ายอากาศโยธิน

(๑๑) กรมช่างอากาศ มีหน้าที่ในการสร้างและซ่อมอากาศยาน เครื่องยนต์ และอุปกรณ์การบิน ดำเนินการจัดหา เก็บรักษา แจกจ่ายพัสดุในสายช่างอากาศ ศึกษาและวิจัยความก้าวหน้าทางช่างอากาศ ฝึกอบรบวิทยาการเหล่าทหารช่างอากาศ กับมีหน้าที่ควบคุมตรวจตรากิจการในสายวิทยาการฝ่ายช่างอากาศ

(๑๒) กรมสื่อสารทหารอากาศ มีหน้าที่ในการสื่อสาร สร้างและซ่อมเครื่องมือสื่อสารและอิเล็กทรอนิกส์ ดำเนินการจัดหา เก็บรักษา แจกจ่ายพัสดุในสายสื่อสาร ศึกษาและวิจัยความก้าวหน้าทางสื่อสารและอิเล็กทรอนิกส์ ฝึกอบรบวิทยาการในเหล่าทหารสื่อสาร กับมีหน้าที่ควบคุมตรวจตรากิจการในสายวิทยาการฝ่ายสื่อสาร

(๑๓) กรมสรรพาวุธทหารอากาศ มีหน้าที่ในการสร้าง และซ่อมสรรพาวุธ ดำเนินการจัดหา เก็บรักษา แจกจ่ายพัสดุในสายสรรพาวุธ ศึกษาและวิจัยความก้าวหน้าของอาวุธฝึกอบรมวิद्याการเหล่าทหารสรรพาวุธ กับมีหน้าที่ควบคุมตรวจตรากิจการในสายวิทยาการฝ่ายสรรพาวุธ

(๑๔) กรมพลธิการทหารอากาศ มีหน้าที่จัดหา เก็บรักษา แจกจ่ายพัสดุในสายพลธิการ ดำเนินการเกี่ยวกับการบำรุงเลี้ยงและการบริการ ฝึกอบรมวิद्याการเหล่าทหารพลธิการ กับมีหน้าที่ควบคุมตรวจตรากิจการในสายวิทยาการฝ่ายพลธิการ

(๑๕) กรมช่างโยธาทหารอากาศ มีหน้าที่ในการสร้างและซ่อมอาคารสถานที่ การไฟฟ้า ประปา ดำเนินการจัดหา เก็บรักษา แจกจ่ายพัสดุในสายช่างโยธา ควบคุมสิ่งปลูกสร้าง และที่ดินของทางราชการ ฝึกอบรมวิद्याการเหล่าทหารช่างโยธา กับมีหน้าที่ควบคุมตรวจตรากิจการในสายวิทยาการฝ่ายช่างโยธา

(๑๖) กรมขนส่งทหารอากาศ มีหน้าที่ในการขนส่ง ดำเนินการ จัดหา เก็บรักษา แจกจ่ายพัสดุและยานพาหนะในสายขนส่ง ฝึกอบรมวิद्याการเหล่าทหารขนส่ง กับมีหน้าที่ควบคุมตรวจตรากิจการในสายวิทยาการฝ่ายขนส่ง

(๑๗) กรมแพทย์ทหารอากาศ มีหน้าที่ในการแพทย์และเวชศาสตร์การบิน ดำเนินการจัดหา เก็บรักษา แจกจ่ายพัสดุในสายการแพทย์ ศึกษาและวิจัยความก้าวหน้าทางการแพทย์ รังสี และเวชศาสตร์การบิน ฝึกอบรมวิद्याการเหล่าทหารแพทย์ กับมีหน้าที่ควบคุมตรวจตรากิจการในสายวิทยาการฝ่ายแพทย์

(๑๘) กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ มีหน้าที่ฝึกอบรม อำนวยการศึกษาและกำหนดหลักสูตรและแนวสอนแก่ผู้เข้าศึกษาในสถานศึกษาของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ กับมีหน้าที่อบรมศีลธรรมตามที่กองทัพอากาศกำหนด

(๑๙) โรงเรียนการบิน มีหน้าที่ฝึกอบรม อำนวยการศึกษาและกำหนดหลักสูตรและแนวสอนแก่ศิษย์การบิน รวมทั้งการฝึกและอบรมครูการบิน

(๒๐) กรมสวัสดิการทหารอากาศ มีหน้าที่บำรุงขวัญ จัดและดำเนินงานส่งเสริมสวัสดิภาพเจ้าหน้าที่ของกองทัพอากาศและครอบครัว ทั้งในด้านทรัพย์สินและสิ่งอุปโภคบริโภค กิจ

การไปรษณีย์ การฉาบปูนกิจ แนะนำส่งเสริมการอาชีพและการกีฬา การบันเทิง สงเคราะห์การศึกษา แก่บุตรของเจ้าหน้าที่กองทัพอากาศ

(๒๑) กรมการบินพลเรือน มีหน้าที่พิจารณาและควบคุมการเดินทางอากาศฝ่ายพลเรือน ประสานงานการบินพลเรือนกับการบินทหาร ควบคุมกิจการของท่าอากาศยานกรุงเทพ ฯ ฝึกอบรม วิทยาการเกี่ยวกับการบิน

(๒๒) สำนักงานผู้บังคับทหารอากาศดอนเมือง มีหน้าที่เกี่ยวกับการสารวัตรทหาร ตรวจสอบควบคุมเจ้าหน้าที่ของกองทัพอากาศ ให้อยู่ในระเบียบวินัยทหาร รักษาความสงบและป้องกัน สถานที่ราชการของกองทัพอากาศ และจัดดำเนินการเกี่ยวกับการดับเพลิง การเติมเชื้อเพลิงและหล่อ ลื่น อากาศยานของส่วนกลาง การกู้อากาศยานที่ประสบอุบัติเหตุ การตุรียางค์ และการเรือนจำ ทหารอากาศ

กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ เป็นนิติบุคคล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้รับผิดชอบในการใช้กำลังทหารตามแผนป้องกัน ราชอาณาจักรซึ่งได้รับความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มีอำนาจกำหนดพื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่งเป็นยุทธ- บริเวณและ/หรือเขตภายในได้

เมื่อปรากฏว่าจะมีการรบหรือสถานะสงครามหรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก รัฐมนตรีว่า การกระทรวงกลาโหมมีอำนาจกำหนดส่วนราชการในกระทรวงกลาโหม และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตลอดจน กำหนดอำนาจและหน้าที่ของส่วนราชการและเจ้าหน้าที่นั้น ๆ ขึ้นใหม่ได้ตามความเหมาะสม

เมื่อหมดภาวะการรบหรือสถานะสงคราม หรือเลิกใช้กฎอัยการศึก แล้วแต่กรณีรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงกลาโหมพิจารณาสั่งเลิกส่วนราชการและเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้กำหนด และแต่งตั้งขึ้น ตามกรณีข้างต้นนี้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มี สภากลาโหม เป็นที่ปรึกษาในเรื่องต่อไปนี้

๑. นโยบายการทหารทั่วไป
๒. นโยบายการระดมสรรพกำลังเพื่อช่วยเหลือราชการทหาร

- ๓. นโยบายการปกครองและการบังคับบัญชาภายในกระทรวงกลาโหม
- ๔. การพิจารณางบประมาณ การทหาร และการแบ่งสรรงบประมาณของกระทรวงกลาโหม
- ๕. การพิจารณาร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับการทหาร
- ๖. กรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมปรึกษา

สภากลาโหมประกอบด้วยสมาชิกดังต่อไปนี้

- ๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
- ๒. ปลัดกระทรวงกลาโหม
- ๓. รองปลัดกระทรวงกลาโหม
- ๔. ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
- ๕. รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด
- ๖. ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารสูงสุด
- ๗. เสนาธิการทหาร
- ๘. รองเสนาธิการทหาร
- ๙. ผู้บัญชาการทหารบก
- ๑๐. รองผู้บัญชาการทหารบก
- ๑๑. ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก
- ๑๒. เสนาธิการทหารบก
- ๑๓. ผู้บัญชาการทหารเรือ
- ๑๔. รองผู้บัญชาการทหารเรือ
- ๑๕. ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารเรือ
- ๑๖. เสนาธิการทหารเรือ
- ๑๗. ผู้บัญชาการทหารอากาศ
- ๑๘. รองผู้บัญชาการทหารอากาศ
- ๑๙. ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารอากาศ

๒๐. เสนาธิการทหารอากาศ

๒๑. นายทหารยศชั้นนายพลขึ้นไป ผู้เคยดำรงตำแหน่งหรือมีความดีความชอบในราชการ
ทัพมาแล้ว ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจะได้แต่งตั้งจำนวนไม่เกินสาม นาย

ในกรณีที่รัฐมนตรีช่วยว่าการ และหรือรัฐมนตรีสั่งราชการ ก็ให้รัฐมนตรีช่วยว่าการและ
หรือรัฐมนตรีสั่งราชการเป็นสมาชิกสภากลาโหมด้วย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจะเชิญบุคคลอื่นเข้าชี้แจงต่อสภากลาโหมเฉพาะเรื่องใดก็ได้

ในสภากลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน ผู้ดำรงตำแหน่งในกระ
ทรวงกลาโหม ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนด เป็นเลขาธิการและรองเลขาธิการ

ในกรณีที่รัฐมนตรีช่วยว่าการหรือรัฐมนตรีสั่งราชการ ให้รัฐมนตรีดังกล่าวเป็นรองประธาน
ในกรณีที่รัฐมนตรีช่วยว่าการและรัฐมนตรีสั่งราชการ รัฐมนตรีช่วยว่าการ เป็นรองประธานคนที่ ๑
และรัฐมนตรีสั่งราชการเป็นรองประธานคนที่ ๒

บทที่ ๔

กรมพระธรรมนูญ

ดังได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า กรมพระธรรมนูญ มีหน้าที่เกี่ยวกับการศาลทหาร อัยการ
ทหาร นายทหารพระธรรมนูญ ราชการในส่วนธุรการและวิชาการที่เกี่ยวกับกฎหมาย งานเกี่ยวกับ
กฎหมายทั้งมวลจึงเป็นหน้าที่ของกรมพระธรรมนูญที่จะพิจารณาดำเนินการ

แม้ว่างานของนายทหารพระธรรมนูญหรืองานทหารฝ่ายกฎหมายจะได้มีมาเป็นเวลานาน
แล้วก็ตาม แต่การแยกงานด้านนี้ออกเป็นส่วนราชการส่วนหนึ่งแทนที่จะรวมอยู่ในงานทหารฝ่ายอื่น
นั้น ก็เพิ่งจะได้กระทำในสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยจัดตั้งเป็นกรมพระธรรมนูญทหารบกขึ้นเมื่อวันที่ ๑๒
กันยายน ร.ศ. ๑๒๕ มีนายพันตรี หลวงวิชัยพลฤทธิ เป็นเจ้ากรมพระธรรมนูญทหารบก กรมพระ
ธรรมนูญทหารบกที่ตั้งขึ้น^๑ นั้นขึ้นตรงต่อกรมยุทธนาธิการ^๒ หน้าที่ของกรมพระธรรมนูญทหารบกตาม
ที่ได้ระบุไว้ในข้อบังคับ^๓ ที่กรมพระธรรมนูญทหารบกจัดขึ้นโกสินทรศก ๑๒๕ ดังนี้

^๑ คือ กระทรวงกลาโหมในปัจจุบัน.

“๒. มีหน้าที่รับปลุกษาทหารหรือในการที่เกี่ยวกับพระราชกำหนดกฎหมาย กับมีหน้าที่ในการหนังสือและคำสั่งซึ่งเกี่ยวกับการได้สวนและคดีศาล ดำริห์จัดการในหน้าที่อัยการแลศาลทหาร ตรวจจตราอำนาจการนี้ในกรมกองทหารบกทั่วไป

๓. ต้องจัดระเบียบการได้สวนแลระเบียบทางตุลาการให้เป็นการเรียบร้อย
๔. ต้องตรวจการได้สวนแลศาลทหารให้ดำเนินไปโดยกฎหมายแลข้อบังคับ
๕. ต้องจัดระเบียบการหนังสือแลรายงานต่าง ๆ ในหน้าที่อัยการแลศาลทหาร กับจัดระเบียบการใช้จ่ายแลการรักษาสรรพสิ่งซึ่งอยู่ในหน้าที่นั้นทุกประการ”

ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๕๑ ได้จัดตั้งกรมพระธรรมนูญทหารเรือขึ้นอีกกรมหนึ่งมีนายพลเรือตรีพระยานาวาพลพยุหร์ักษ์ เป็นเจ้ากรมพระธรรมนูญทหารเรือ ซึ่งขึ้นตรงต่อกรมบัญชาการกลางกรมทหารเรือ

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ได้มีคำสั่งสำหรับทหารของกระทรวงกลาโหมที่ ๑๙/๑๐๓๕๙ ลงวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ รวมกรมพระธรรมนูญทหารบก และกรมพระธรรมนูญทหารเรือเข้าด้วยกัน และเรียกชื่อใหม่ว่า “กรมพระธรรมนูญทหาร” และเมื่อได้มีการประกาศจัดระเบียบป้องกันราชอาณาจักร ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ เปลี่ยนรูปการจัดระเบียบราชการในกระทรวงกลาโหมเสียใหม่ ก็ได้กำหนดให้มี “กรมพระธรรมนูญ” มีเจ้ากรมพระธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ขึ้นตรงต่อปลัดทูลฉลอง คำว่า “ทหาร” ซึ่งต่อท้ายชื่อของกรมพระธรรมนูญจึงได้ถูกตัดออกไป ชื่อของกรมพระธรรมนูญจึงเป็นที่รับทราบและเรียกกันมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

* ในปัจจุบัน กรมพระธรรมนูญแบ่งส่วนราชการออกเป็น

๑. กองกลาง มีหน้าที่เกี่ยวกับการสารบรรณ การกำลังพล ธุรการ พลิกการยานพาหนะ สวัสดิการ ตรวจสอบเรื่องราว เสนอความเห็น การสถิติ การรักษาความปลอดภัยและการเงิน ของกรมพระธรรมนูญ มีหัวหน้ากองกลางเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

๒. กองอัยการทหาร มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการอัยการทหารและนายทหารพระธรรมนูญ ตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และระเบียบแบบแผนที่ว่าด้วยการนี้ ผู้ก่อบรมผู้ที่จะกระทำหน้าที่อัยการทหาร

และนายทหารพระธรรมนูญ รับปรึกษา ให้คำแนะนำและควบคุมทางวิชาการในหน้าที่ของนายทหารพระธรรมนูญ อัยการศาลทหารกรุงเทพ อัยการศาลมณฑลทหาร อัยการศาลจังหวัดทหาร อัยการศาลประจำหน่วยทหาร อัยการศาลอาญาศึก รวมทั้งอัยการศาลทหารในเวลาไม่ปกติซึ่งแต่งตั้งจากพนักงานอัยการหรือผู้ทรงคุณวุฒิ มีหัวหน้ากองอัยการทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

๓) กองการศาลทหาร มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการศาลทหารชั้นต้น ผู้ก่อบรมผู้ที่จะกระทำหน้าที่ตุลาการพระธรรมนูญและเจ้าศาลทหาร รับปรึกษา ให้คำแนะนำ และควบคุมทางวิชาการในหน้าที่ของตุลาการศาลทหารกรุงเทพ ตุลาการศาลมณฑลทหาร ตุลาการศาลจังหวัดทหาร ตุลาการศาลประจำหน่วยทหาร ตุลาการศาลอาญาศึก เจ้าศาลทหาร รวมทั้งตุลาการศาลทหารและเจ้าศาลทหารในเวลาไม่ปกติซึ่งแต่งตั้งจากผู้พิพากษาศาลพลเรือน เจ้าศาลพลเรือน หรือผู้ทรงคุณวุฒิ มีหัวหน้ากองการศาลทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

๔) ศาลทหารกลาง มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการศาลชั้นอุทธรณ์ มีหัวหน้าตุลาการพระธรรมนูญศาลทหารกลาง เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

๕) ศาลทหารสูงสุด มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการศาลทหารสูงสุด มีหัวหน้าตุลาการพระธรรมนูญศาลทหารสูงสุด เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

๖) กองนิติธรรมทหาร มีหน้าที่เกี่ยวกับวิชาการกฎหมาย คดีแพ่ง สัญญา สังคมศาสตร์ เกี่ยวกับการเรือนจำ การอภัยโทษ กิจการหมายของกระทรวงกลาโหม และผู้ก่อบรมผู้ที่จะกระทำหน้าที่ทนาย มีหัวหน้ากองนิติธรรมทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

๗) กองกฤษฎีกาทหาร มีหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจและร่างกฎหมาย การค้นคว้าและรวบรวมตำรา กิจการห้องสมุด และโรงเรียนนายทหารเหล่าพระธรรมนูญมีหัวหน้ากองกฤษฎีกาทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

* บุคคลที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นนายทหาร พระธรรมนูญได้ ต้องมีคุณสมบัติและพันความรู้อย่างต่อไปนี้

- ๑) เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร
- ๒) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

- ๓. สอบความรู้ทางกฎหมายได้ปริญญาตรี หรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี
- ๔. เป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- ๕. มีความประพฤติเหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่นายทหารพระธรรมนูญ

ส่วนอำนาจและหน้าที่ของนายทหารพระธรรมนูญ มีดังนี้

- ๑. สืบสวนและสอบสวนคดีตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา
- ๒. เป็นที่ปรึกษาทางกฎหมายของผู้บังคับบัญชา
- ๓. พิจารณาและเสนอความเห็นทางกฎหมาย ทางปกครองและทางวินัยตามผู้บังคับ

บัญชามอบหมาย

- ๔. ตรวจสอบร่างสัญญาต่าง ๆ ของทางราชการทหาร
- ๕. ในทางวิชาการ ให้นายทหารพระธรรมนูญหน่วยร้องฟังความเห็นนายทหารพระธรรมนูญหน่วยเหนือตามลำดับสายงาน
- ๖. นอกจากนี้ให้มีอำนาจและหน้าที่อื่น ๆ ตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และระเบียบ

ซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่นายทหารพระธรรมนูญ.

สำนักหอสมุด

ธรรมนุญศาลทหาร

สำนักหอสมุด

สำนักหอสมุด

ภาค ๒

ธรรมนูญศาลทหาร

บทที่ ๑

ประวัติศาสตร์

โดยทั่วไป ทหารมีหน้าที่ป้องกันประเทศ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ถืออาวุธ ซึ่งเป็นกร
 ได้สิทธิเหนือพลเมืองธรรมดาเพื่อการป้องกันประเทศ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นที่จะต้องมีระเบียบวินัย
 เข้มงวด เพื่อควบคุมทหารให้สามารถกระทำหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายนั้นได้ครบถ้วน เครื่องมือที่จะ
 บังคับให้ทหารอยู่ในระเบียบวินัยข้อบังคับของทหารได้ก็คือ กฎและแบบธรรมเนียมของสังกัดทหาร ซึ่ง
 ได้แก่กฎหมายทหาร ซึ่งก็เช่นเดียวกับพลเรือน แต่ที่ทหารต้องมีกฎหมายพิเศษแตกต่างไปจาก
 พลเรือนนั้น ก็เนื่องจากทหารต้องอยู่ในระเบียบวินัย เมื่อมีกฎหมายทหารขึ้นแล้วก็ต้องมีเครื่องมือใน
 การที่จะปราบปรามและลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนนั้นก็คือศาลทหาร อันที่จริง ถึงแม้ว่าทหารจะเป็นพลเมือง
 ของประเทศด้วยก็ตาม สมควรที่จะได้รับการพิจารณาโทษอย่างเช่นในฐานะพลเมืองของประเทศโดย
 ศาลยุติธรรมทำนองเดียวกับพลเมืองอื่น แต่เนื่องจากการกระทำผิดของทหารบางอย่างถือว่าเป็นความ
 ผิดสมควรที่จะได้รับโทษแตกต่างจากพลเรือน เพราะเป็นการกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ของ
 ทหาร จึงได้มีศาลทหารขึ้นพิจารณาพิพากษาความผิดของทหารโดยเฉพาะ

ประเทศไทยนับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมา ถือเอาหลักการป้องกันประเทศเป็นหลัก
 ชายฉกรรจ์จะต้องเป็นทหารทุกคน ระเบียบการปกครองประเทศจึงเป็นไปอย่างทหาร พระมหากษัตริย์
 ทรงปฏิบัติราชการด้วยพระองค์เองตลอดจนถึงด้านรักษาความยุติธรรม แต่ครั้งเมื่อได้ตรากฎหมาย
 ลักษณะขบถศึกขึ้นเมื่อจุลศักราช ๗๕๖ ได้แยกการพิจารณาโทษทหารที่กระทำผิดในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่
 ราชการสงครามออกเป็น ๒ ประเภท คือ ประเภทหนึ่งเป็นทหารที่มีบันดาศักดิ์ตั้งแต่นา ๘๐๐ ลงมาจน

ดิงโพร์ ผู้บังคับบัญชาของทหารที่กระทำผิดลงโทษลงได้เอง ส่วนอีกประเภทหนึ่ง เป็นทหารที่มีบันดาศักดิ์ตั้งแต่มา ๑๐๐ ปีขึ้นไป จะต้องพิจารณาโทษโดยศาลทหารซึ่งประกอบผู้บังคับบัญชาของทหารที่กระทำผิด เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมาย และเจ้าหน้าที่ต่อนทหารเข้ารับ

ครั้งถึง พ.ศ. ๒๔๒๐ เมื่อได้มีการจัดตั้งทหารมหาดเล็กขึ้น ก็ได้มีข้อบังคับทหาร จ.ศ. ๑๒๓๙ บัญญัติไว้ว่า "ถ้าทหารมหาดเล็กมีด้อยความต่อกันประการใด ให้ว่ากันในกรม ถ้ามีผู้ยื่นเรื่องราวกล่าวโทษทหารมหาดเล็กประการใด ให้ยื่นเรื่องราวต่อแอดยูแตนท์ ๆ นำเสนอที่ประชุมออกพีชแล้วแต่ผู้รับพระบรมราชโองการจะบังคับผู้ใดให้ตัดสินเปรียบเทียบเป็นความได้แก่ ตามแต่จะตกลงแล้วกัน ถ้าฝ่ายโจทก์ไม่ยอมความเปรียบเทียบก็ให้ไปฟ้องร้องโรงศาลตามธรรมเนียม ถ้าทหารจะเป็นความกับผู้อื่น ให้ไปฟ้องยังโรงศาลตามประเพณีบ้านเมือง" แอดยูแตนท์ คือปลัดกรมทหารมหาดเล็ก เป็นผู้ถือบัญชีกลางของกองทหารต่าง ๆ ทำการแทนผู้บังคับการ ดูแลกล่าวหานายพวียงและเป็นตุลาการ ทั้งช่วยผู้สอนธรรมชำระความทหาร แต่เนื่องจากผู้สอนธรรมมีงานน้อย จึงต้องประจำห้องบัญชาการทำงานกับนายเวรที่เรียกว่า "ออคเตอริฐม เคลิก" ด้วย

ใน พ.ศ. ๒๔๒๕ ได้มีประกาศจัดการทหาร จ.ศ. ๑๒๔๘ รวมทหารบก ทหารเรือ ตั้งเป็นกรมขึ้นเรียกว่า "กรมยุทธนาธิการ" โดยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรงพระอิสริยยศตำแหน่งจอมทัพ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชมงกุฎราชกุมาร พระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ เป็นผู้บัญชาทหารทั่วไป และมีตำแหน่งเจ้าพนักงานใหญ่เป็นผู้ช่วยทั้งทหารบกทหารเรือ ในกรมทหารบก เจ้าพนักงานใหญ่ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบกเรียกว่า "แอดยูแตนต์เยเนอรัล" จัดการเกี่ยวกับงานด้านกฎหมายข้อบังคับทหารบก ในกรมทหารเรือ เจ้าพนักงานผู้ช่วยผู้บัญชาการในทหารเรือ เรียกว่า "สเกรตารี ตรี เนวี" จัดการเกี่ยวกับงานด้านกฎหมายข้อบังคับทหารเรือ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๓๓ ได้มีพระราชบัญญัติจัดการกรมยุทธนาธิการ ร.ศ. ๑๐๙ แยกให้กรมทหารบก ปลัดทหารบกใหญ่ จัดการเกี่ยวกับงานด้านกฎหมาย ข้อบังคับกองทหารบก และด้อยความในทหารบก ส่วนในกรมทหารเรือ ปลัดทหารเรือใหญ่ จัดเกี่ยวกับงานด้านกฎหมาย ข้อบังคับทหารเรือ และด้อยความในทหารเรือ

ใน พ.ศ. ๒๔๓๘ อาจจะถูกกล่าวได้ว่าศาลทหารแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. ศาลทหารในเวลาปกติ

๒. ศาลในกองทัพ

๓. ศาลในเวลารบ

๑) ศาลทหารในเวลาปกติ แบ่งออกเป็น ๓ ชั้น คือ

ก. ศาลสำหรับกอง มีอำนาจพิจารณาคดีทหารซึ่งถือว่าเป็นความผิดเล็กน้อยซึ่งนายกองชั้นต่าง ๆ มีหนังสือฟ้องกล่าวโทษทหารกองชั้นนั้นต่อผู้บังคับการกอง และศาลสำหรับกองไม่สามารถพิจารณาคดี ซึ่งนายทหารหรือพลทหารเป็นคนต่างประเทศ ศาลสำหรับกองมีอำนาจลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน ๔๒ วัน แต่จะถอดยศนายทหารไม่ได้

ข. ศาลสำหรับตำบล มีอำนาจพิจารณาคดีนายสิบและพลทหารซึ่งถือว่าเป็นความผิดเล็กน้อยในตำบลนั้น ศาลสำหรับตำบลมีอำนาจลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน ๒ ปี กับจะลงโทษนายทหารสัญญาบัตรไม่ได้ แต่จะสั่งพักราชการเป็นครั้งคราว หรือตัดเงินเดือนได้

ค. ศาลสำหรับแม่ทัพ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอุกฉกรรจ์ซึ่งเกินอำนาจศาลสำหรับกองหรือศาลสำหรับตำบลได้ทุกคดี รวมทั้งพิพากษาลงโทษคดีนายทหารสัญญาบัตรได้ด้วย คำพิพากษาของศาลสำหรับแม่ทัพ ต้องได้รับพระราชทานลายพระราชพระหัตถ์เลขาและพระราชลัญจกรประทับหรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้นายทหารซึ่งมียศสูงสุดประทับจึงจะใช้บังคับได้

๒) ศาลในกองทัพ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทุกคดีรวมทั้งนายทหารสัญญาบัตร ศาลในกองทัพ จะตั้งได้ก็ต่อเมื่อกองทหารเคลื่อนออกนอกพระราชอาณาจักร และในดินแดนนั้นไม่มีศาลทหารในเวลาปกติหรือศาลสำหรับแม่ทัพ

๓) ศาลในเวลาพิจารณาพิพากษาคดีนายทหารที่กระทำผิดในเวลาสงคราม และไม่มีศาลสำหรับแม่ทัพอยู่ในท้องถิ่นนั้น

ศาลทหารเหล่านี้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของทหารเท่านั้น ไม่มีอำนาจที่จะพิจารณาพิพากษาคดีพลเรือน ใน พ.ศ. ๒๔๔๓ ได้มีลายพระราชหัตถ์เลขที่ ๔/๖๖ ลงวันที่ ๑๔ เมษายน ร.ศ. ๑๑๙ ถึงกรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์ว่า ถ้าความอาญาเกิดขึ้นระหว่างทหารต่อทหารในที่เข้าเวรรับ

ราชการอยู่ทั้งสองฝ่ายก็ดี หรืออีกฝ่ายหนึ่งเข้าเวรรับราชการอยู่ แต่อีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้เข้าเวรรับหน้าที่
* ถ้าหากความนั้นไม่ใช่คดีฆ่ากันตายหรือปล้นทรัพย์ ให้ศาลทหารมีอำนาจชำระได้ ถ้าเป็นคดีฆ่ากันตาย
หรือปล้นทรัพย์ ก็ให้ศาลกระทรวงยุติธรรมพิจารณา

ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๕๐ ก็ได้มีพระธรรมนูญศาลทหารบก ร.ศ. ๑๒๖ และพระธรรมนูญศาล
ทหารเรือ ร.ศ. ๑๒๗ ใน พ.ศ. ๒๔๕๑ จัดวางระเบียบการศาลทหารใหม่ และต่อมาได้มีพระราช
บัญญัติธรรมนูญศาลทหารบก พ.ศ. ๒๔๖๕ ยกเลิกพระธรรมนูญศาลทหารบก ร.ศ. ๑๒๖ พระราช
บัญญัติธรรมนูญศาลทหารบก พ.ศ. ๒๔๖๕ ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระ
ธรรมนูญศาลทหารบก พ.ศ. ๒๔๗๕ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลทหารบก
พ.ศ. ๒๔๗๖

ใน พ.ศ. ๒๔๗๗ * ได้มีพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๗ ขึ้นใช้
แทนพระธรรมนูญศาลทหารเรือ ร.ศ. ๑๒๗ และพระธรรมนูญศาลทหารบก พ.ศ. ๒๔๖๕ ซึ่งแก้ไข
เพิ่มเติมตามพระธรรมนูญศาลทหารฉบับนี้ ศาลทหารบกและศาลทหารเรือซึ่งเคยแยกกันอยู่ ก็รวม
เป็นศาลทหารตามพระธรรมนูญศาลทหารด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับโครงการของพระราชบัญญัติ
ป้องกันราชอาณาจักร ข้อที่น่าสังเกตก็คือว่า ตามพระธรรมนูญศาลทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๗ กล่าวถึง
เฉพาะทหารบกและทหารและเรือ มิได้กล่าวถึงทหารอากาศ ทั้งนี้เนื่องจาก กรมอากาศยานสังกัดอยู่ใน
กองทัพบก * ได้เคยมีคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๐๗/๒๔๔๒ ระหว่างอัยการศาลทหารกรุงเทพ โจทก์ ว่าที่
เรืออากาศตรี อรุณ เพิ่มพูนบุญ จำเลย และคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๐๒/๒๔๔๒ ระหว่าง อัยการศาลทหาร
กรุงเทพ โจทก์ นาวาอากาศตรี วิเชียร ยงใจยุทธ ที่ ๑ กับพวก จำเลย ซึ่งขาดว่า ศาลทหารตาม
พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๗ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีจำเลยเป็น
ทหารอากาศด้วย เพราะบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในเวลาปกติตามมาตรา ๓๔ แห่งพระธรรมนูญ
ศาลทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๗ นั้น ย่อมรวมถึงทหารประจำการทุกเหล่ารวมทั้งทหารอากาศด้วย

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๗ ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมในครั้งต่อมา
โดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๗๘ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่ม
เติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๗ พุทธศักราช ๒๔๘๘ และพระราชบัญญัติ

อนุมัติ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๗ พุทธศักราช ๒๔๘๘ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๐ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาล (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๙๖

ใน พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้มีพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ขึ้นใช้แทนพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๗ *พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓ และพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๖ และพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหารฉบับนี้ เป็นพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน และถูกแก้ไข (ฉบับที่ ๔ ๒๕๑๒) - 17/1/51/51/51.

ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหารฉบับปัจจุบันนี้ * ศาลทหารแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท

คือ

- ๑. ศาลทหารในเวลาปกติ
- ๒. ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ
- ๓. ศาลอาญาศึก - ซึ่งศาลนี้จัดตั้งขึ้น

ศาลทหารเหล่านี้สังกัดอยู่ในกระทรวงกลาโหม มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รับผิดชอบในงานธุรการของศาลทหารให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย * ส่วนการพิจารณาตัดสินคดีถึงการมีคำสั่ง หรือคำพิพากษาบังคับคดีนั้น อยู่ในดุลพินิจของศาลทหารโดยเฉพาะ

เจ้ากรมพระธรรมนูญ มีหน้าที่วางระเบียบราชการของศาลทหาร และอัยการทหารโดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

บทที่ ๒

ศาลทหารในเวลาปกติ

๑. บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ

- ๑. นายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการ

๒ นายทหารชั้นสัญญาบัตร นอกประจำการ เฉพาะเมื่อกระทำผิดต่อคำสั่งหรือ ข้อบังคับ ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร

๓ นายทหารประทวนและพลทหารกองประจำการหรือประจำการ หรือบุคคลที่รับราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

๔ นักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

๕ ทหารกองเกินที่ถูกเข้ากองประจำการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับตัวไว้เพื่อให้เข้ารับ ราชการประจำอยู่ในหน่วยทหาร

๖ พลเรือนที่สังกัดอยู่ในราชการทหาร เมื่อกระทำผิดในหน้าที่ราชการทหารหรือกระทำ ผิดอย่างอื่นเฉพาะในหรือบริเวณ อาคาร ที่ตั้งหน่วยทหาร ที่พักร้อน พักแรม เรือ อากาศยาน หรือ ยานพาหนะใด ๆ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

๗ บุคคลซึ่งต้องขังหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารโดยชอบด้วยกฎหมาย

๘ เชลยศึกหรือชนชาติศัตรูซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

๖) อำนาจของศาลทหารในเวลาปกติ มีดังนี้

๑ มีอำนาจพิจารณาคดีพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่น ในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะกระทำผิด

๒ มีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

๗) คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ

๑ คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดด้วย

กัน

บุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารนั้นจำเป็นต้องปรากฏชัดว่าเป็นบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจ ศาลทหาร ดังคำพิพากษาฎีกาที่ ๖๑๙/๒๔๘๕ ระหว่าง อัยการลพบุรี โจทก์ พลทหารเบ้ โสฬรม

จำเลยวินิจฉัยว่า พรรคพวกที่ร่วมกระทำผิดกับจำเลยซึ่งหลบหนีไปและไม่ปรากฏชัดว่าเป็นทหารหรือพลเรือนให้ถือว่าเป็นพลเรือน และต้องนำคดีร้องต่อศาลพลเรือน และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๐๕/๒๔๘๑ ระหว่าง อัยการศาลทหารกรุงเทพ โจทก์ พลทหารจาน ศรียาร์นต์ จำเลย ศาลฎีกาได้วินิจฉัยด้วยว่า เพียงแต่จำเลยเป็น ทหารประจำการและรับสารภาพว่าตนได้กระทำผิดอาญา ร่วมกับพลเรือนนั้น เมื่อจำเลยไม่มีหลักฐานนำเสนอสืบต่อศาล ศาลทหารก็ยังมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้

๒. คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน
 ๓. คดีที่ต้องดำเนินในศาลคดีเด็กและเยาวชน
 ๔. คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร
- คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ให้ดำเนินคดีในศาลพลเรือน

เมื่อศาลพลเรือนได้สั่งรับประทับฟ้องไว้แล้ว * แม้จะปรากฏตามทางพิจารณาในภายหลังว่าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ศาลพลเรือนก็ยังมีอำนาจพิจารณาพิพากษา ได้เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๖๓/๒๕๐๔ ระหว่าง พนักงานอัยการจังหวัดพิจิตร โจทก์ นายเบน บัวฤทธิ จำเลย ในคดีนี้โจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลพลเรือน แล้วปรากฏว่าจำเลยเป็นทหารกองประจำการในขณะกระทำผิด ศาลจังหวัดพิจิตรเห็นว่าคดีไม่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน จึงพิพากษาให้ยกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์จึงฎีกา ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่เห็นว่า มาตรา ๑๕ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๘๘ ที่บัญญัติว่า "เมื่อศาลพลเรือนได้สั่งรับประทับฟ้องไว้แล้ว แม้จะปรากฏตามทางพิจารณาในภายหลังว่าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ก็ให้ศาลพลเรือนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ นั้นกล่าวไว้ชัดเจนแล้ว ถึงแม้คดีนี้จะเป็คดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็จริง แต่เมื่อเป็นคดีที่อยู่ในกรณีของมาตรา ๑๕ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๘๘ แล้ว ศาลพลเรือนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้

๑) ประเภทของศาลทหาร

ศาลทหารแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

- ๑) ศาลทหารชั้นต้น คือ ศาลจังหวัดทหาร ศาลมณฑลทหาร ศาลทหารกรุงเทพและศาลประจำหน่วยทหาร

ทุกจังหวัดทหาร มีศาลจังหวัดทหาร

ทุกมณฑลทหารมีศาลมณฑลทหาร เว้นแต่มณฑลทหารของศาลทหารกรุงเทพ ไม่มีศาล
มณฑลทหาร เพราะมีศาลทหารกรุงเทพ ซึ่งมีอำนาจเต็มคล้ายศาลอาญา

ในจังหวัดทหาร อันเป็นที่ตั้งของมณฑลทหารก็ไม่มีศาลจังหวัดทหาร เพราะอยู่ในอำนาจ
ของศาลมณฑลทหารอยู่แล้ว ไม่ตั้งศาลซ้อนกันอีก

ศาลทหารเหล่านี้อาจไปนั่งพิจารณาคดีใด ๆ ก็ได้ภายในเขตอำนาจ

๒) ศาลทหารชั้นอนุธรรม์ คือ ศาลทหารกลาง มีศาลเดียว

๓) ศาลทหารชั้นฎีกา คือศาลทหารสูงสุด

๔) ที่ตั้งของศาลทหารและเขตอำนาจ

(๑) ศาลทหารชั้นต้น ได้แก่

ศาลทหารกรุงเทพ ตั้งอยู่ที่กรมพระบรมมณูญ ในศาลาว่าการกลาโหม จังหวัดพระนคร มี
เขตอำนาจไม่จำกัดพื้นที่ซึ่งพอจะเทียบได้กับศาลอาญา แต่โดยปกติถ้าการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นในท้อง
ถื่นที่มีศาลทหาร ก็ให้พิจารณาคดีพากษาในศาลทหารท้องถิ่นนั้น

เนื่องจากมณฑลทหารบกที่ ๑ มีเขตพื้นที่อยู่ในที่ตั้งของศาลทหารกรุงเทพ จึงมิได้ตั้งศาล
มณฑลทหารชั้น การกระทำผิดความผิดที่เกิดขึ้นในพื้นที่มณฑลทหารบกที่ ๑ และศาลจังหวัดทหารในเขต
พื้นที่มณฑลทหารนี้ จึงอยู่ในเขตอำนาจของศาลทหารกรุงเทพ โดยเฉพาะ คือ

๑. จังหวัดทหารบกกรุงเทพ มีเขตพื้นที่ จังหวัดพระนคร ธนบุรี นครปฐม นนทบุรี
ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และจังหวัดสุพรรณบุรี

๒. ศาลจังหวัดทหารบกเพชรบุรี ตั้งอยู่ที่กองบังคับการจังหวัดทหารบกเพชรบุรีมีเขตพื้นที่
ทั้งจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๓. ศาลจังหวัดทหารบกราชบุรี ตั้งอยู่ที่กองบังคับการจังหวัดทหารบกราชบุรี มีเขตพื้นที่
จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม

๔. ศาลจังหวัดทหารบกสระบุรี ตั้งอยู่ที่กองบังคับการจังหวัดทหารบกสระบุรี มีเขตพื้นที่
จังหวัดสระบุรีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จ. ศาลจังหวัดทหารบกฉะเชิงเทรา ตั้งอยู่ที่กองบังคับการจังหวัดทหารบกฉะเชิงเทรา มีเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ชัยนาท สิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง

(๒) ศาลมณฑลทหารบกที่ ๒ ตั้งอยู่ที่กองบังคับการมณฑลทหารบกที่ ๒ จังหวัดปราจีนบุรี มีเขตอำนาจในพื้นที่จังหวัดทหารบกและศาลจังหวัดทหารบก คือ

ก. จังหวัดทหารบกปราจีนบุรี มีเขตพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดนครนายก

ข. ศาลจังหวัดทหารบกฉะเชิงเทรา ตั้งอยู่ที่กองบังคับการจังหวัดทหารบกฉะเชิงเทรา มีเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จันทบุรี ชลบุรี ตราด และจังหวัดระยอง

(๓) ศาลมณฑลทหารบกที่ ๓ ตั้งอยู่ที่กองบังคับการมณฑลทหารบกที่ ๓ จังหวัดนครราชสีมา มีเขตอำนาจในพื้นที่จังหวัดทหารบกและศาลจังหวัดทหารบก คือ

ก. จังหวัดทหารบกนครราชสีมา มีเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดชัยภูมิ

ข. ศาลจังหวัดทหารบกขอนแก่น ตั้งอยู่ที่กองบังคับการจังหวัดทหารบกขอนแก่น มีเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม และจังหวัดเลย

ค. ศาลจังหวัดทหารบกสุรินทร์ ตั้งอยู่ที่กองบังคับการจังหวัดทหารบกสุรินทร์ มีเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์

ง. ศาลจังหวัดทหารบกอุดร ตั้งอยู่ที่กองบังคับการจังหวัดทหารบกอุดร มีเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี หนองคาย นครพนม และจังหวัดสกลนคร

(๔) ศาลมณฑลทหารบกที่ ๔ ตั้งอยู่ที่กองบังคับการมณฑลทหารบกที่ ๔ จังหวัดนครสวรรค์ มีเขตอำนาจในพื้นที่จังหวัดทหารบก และศาลจังหวัดทหารบก คือ

ก. จังหวัดทหารบกนครสวรรค์ มีเขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ กำแพงเพชรและจังหวัดอุทัยธานี

ข. ศาลจังหวัดทหารบกพิษณุโลก ตั้งอยู่ที่กองบังคับการจังหวัดทหารบกพิษณุโลก มีเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ตาก พิจิตร เพชรบูรณ์ และจังหวัดสุโขทัย

ค. ศาลจังหวัดทหารบกอุตรดิตถ์ ตั้งอยู่ที่กองบังคับการจังหวัดทหารบกอุตรดิตถ์ มีเขตพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์ น่าน และจังหวัดแพร่

(๕) ศาลมณฑลทหารบกที่ ๕ ตั้งอยู่ที่กองบังคับการมณฑลทหารบกที่ ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีเขตอำนาจในพื้นที่จังหวัดทหารบก และศาลจังหวัดทหารบ คือ

ก. จังหวัดทหารบกนครศรีธรรมราช มีเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช กระบี่ ตรัง พังงา พัทลุง และจังหวัดภูเก็ต

ข. ศาลจังหวัดทหารบกชุมพร ตั้งอยู่ที่กองบังคับการจังหวัดทหารบกชุมพร มีเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และจังหวัดระนอง

ค. ศาลจังหวัดทหารบกสงขลา ตั้งอยู่ที่กองบังคับการจังหวัดทหารบกสงขลา มีเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา นราธิวาส บัตตานี ยะลา และจังหวัดสตูล

(๖) ศาลมณฑลทหารบกที่ ๖ ตั้งอยู่ที่กองบังคับการมณฑลทหารบกที่ ๖ จังหวัดอุบลราชธานี มีเขตอำนาจในพื้นที่จังหวัดทหารบก และศาลจังหวัดทหารบ คือ

ก. จังหวัดทหารบกอุบล มีเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดศรีสะเกษ

ข. ศาลจังหวัดทหารบกร้อยเอ็ด ตั้งอยู่ที่กองบังคับการจังหวัดทหารบกร้อยเอ็ด มีเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดกาฬสินธุ์ (แต่เนื่องจากทางราชการยังมีได้ตั้งจังหวัดทหารบกขึ้น เป็นแต่กำหนดเขตไว้เท่านั้น การกระทำผิดในเขตพื้นที่นี้จึงอยู่ในเขตอำนาจของศาลมณฑลทหารบกที่ ๖)

(๗) ศาลมณฑลทหารบกที่ ๗ ตั้งอยู่ที่กองบังคับการมณฑลทหารบกที่ ๗ จังหวัดลำปาง มีเขตอำนาจในพื้นที่จังหวัดทหารบก และศาลจังหวัดทหารบคือ

ก. จังหวัดทหารบกลำปาง มีเขตพื้นที่จังหวัดลำปาง

ข. ศาลจังหวัดทหารบกเชียงใหม่ ตั้งอยู่ที่กองบังคับการจังหวัดทหารบกเชียงใหม่ มีเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และจังหวัดลำพูน

ค. ศาลจังหวัดทหารบกเชียงราย ตั้งอยู่ที่กองบังคับการจังหวัดทหารบกเชียงราย มีเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย

(๘) ศาลประจำหน่วยทหาร ศาลนี้จะตั้งขึ้นเมื่อหน่วยทหารปฏิบัติหน้าที่อยู่นอกราชอาณาจักร หรือกำลังเดินทาง เพื่อไปปฏิบัติหน้าที่นอกราชอาณาจักร และมีกำลังไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน หรือหนึ่งฝูงบิน หรือเรือหนึ่งตั้งแต่หนึ่งลำขึ้นไป หรือหมู่เรือ หรือหมวดเรือตั้งแต่สองลำขึ้นไป หรือกำลังทหารเมื่อจัดให้เป็นหน่วยมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๕๐๐ คน และผู้บังคับบัญชามีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับการชั้นหนึ่ง ผู้บังคับฝูงบิน หรือเทียบเท่า

ศาลจังหวัดทหาร มีตุลาการเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรสามนายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ศาลมณฑลทหาร ศาลทหารกรุงเทพ และศาลประจำหน่วยทหาร ต้องมีตุลาการเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรสองนาย และตุลาการพระธรรมนูญหนึ่งนาย เป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา

ศาลทหารชั้นต้นดังกล่าวแล้ว ถ้าเป็นศาลในเวลาปกติ คู่ความคือ โจทก์และจำเลยตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตุลาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไทย จะอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษานั้นได้ภายในเวลากำหนด* แต่ถ้าเป็นคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ คือศาลทหารในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือของศาลอาญาศึก ตลอดจนศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก จะต้องห้ามมิให้อุทธรณ์หรือฎีกา

การอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาศาลในเวลาปกติ จะต้องยื่นต่อศาลชั้นต้น ซึ่งได้พิพากษาคดีนั้น ศาลชั้นต้นจะส่งฟ้องอุทธรณ์ไปยังศาลทหารกลาง และฟ้องฎีกาไปยังศาลทหารสูงสุดตามลำดับ

(๑) ศาลทหารกลาง ตั้งอยู่ที่กรมพระธรรมนูญ ในศาลว่าการกลาโหม จังหวัดพระนคร เป็นศาลชั้นอุทธรณ์ มีตุลาการ ๕ นาย เป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ประกอบด้วยนายทหารชั้นนายพลหนึ่งหรือสองนาย นายทหารชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวาอากาศชั้นไปหนึ่งหรือสองนาย และมีตุลาการพระธรรมนูญศาลทหารกลาง เป็นนายทหารชั้นนายพัน นายนาวาหรือนายนาวาอากาศชั้นไปสองนาย

(๒) ศาลทหารสูงสุด ตั้งอยู่ที่กรมพระธรรมนูญ ในศาลว่าการกลาโหม จังหวัดพระนคร เป็นศาลชั้นฎีกา มีตุลาการ ๕ นาย เป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี ประกอบด้วยนายทหารชั้นนาย

พลสองนาย และตุลาการพระธรรมนูญศาลทหารสูงสุดเป็นนายทหารชั้นพันเอก นาวาเอกหรือนาวาอากาศเอก ซึ่งรับเงินเดือนอัตราพันเอกพิเศษ นาวาเอกพิเศษหรือนาวาอากาศเอกพิเศษ หรือนายทหารชั้นนายพลสามนาย เมื่อศาลทหารสูงสุดได้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งแล้ว คดีเป็นอันถึงที่สุด

ฉ. ตุลาการศาลทหาร

(๑) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๘๘ มาตรา ๑๐ บัญญัติว่าการแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหารสูงสุด และศาลทหารกลาง ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งและถอดถอนส่วนการแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหารอื่น ๆ พระมหากษัตริย์อาจทรงมอบพระราชอำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาทหาร และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอน ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการแต่งตั้งตุลาการ

ตามมาตรา ๓๐ ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ คือ

๑. ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาจังหวัดทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในพื้นที่จังหวัดทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลจังหวัดทหาร

๒. ผู้มีอำนาจบังคับบัญชามณฑลทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรับราชการประจำอยู่ในพื้นที่มณฑลทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลมณฑลทหาร

๓. ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาหน่วยทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตรซึ่งรับราชการประจำอยู่ในหน่วยทหารนั้น ๆ เป็นตุลาการศาลประจำอยู่ในหน่วยทหาร

* ๔. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารกรุงเทพ

* ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามความในมาตรานี้ จะแต่งตั้งนายทหารนอกประจำการตุลาการก็ได้ *

เมื่อทหารบกทหารเรือ หรือทหารอากาศ ทำการร่วมกัน ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้นเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึก

(๒) ตุลาการพระธรรมนูญ

เป็นตุลาการในศาลทหารได้ทุกศาล แต่ต้องมียศตามชั้นศาล คือ

๑. ศาลทหารชั้นต้น ต้องเป็นชั้นนายร้อย นายเรือ หรือนายเรืออากาศขึ้นไป
๒. ศาลทหารกลาง ต้องเป็นชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวาอากาศขึ้นไป
๓. ศาลทหารสูงสุด ต้องเป็นผู้รับเงินเดือนอัตราพันเอกพิเศษ นาวาอากาศเอกพิเศษหรือ

หรือนาวาอากาศเอกพิเศษ หรือชั้นนายพล

(๓) ยศจำเลยกับตุลาการ

ในศาลทหารชั้นต้น * ตุลาการซึ่งมิใช่ตุลาการพระธรรมนูญ ต้องมียศทหารสูงกว่าหรือเท่า
 จำเลยที่มียศทหารสูงสุด ในขณะที่ฟ้อง อนึ่ง ถ้าไม่มีนายทหารที่มียศสมควรเป็นตุลาการครบองค์คณะ
 ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ จะแต่งตั้งนายทหารที่เห็นสมควรเป็นตุลาการก็ได้

(๔) ตุลาการสำรอง

ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการจะตั้งตุลาการสำรองไว้ก็ได้ แต่ต้องเป็นผู้มีลักษณะตามที่ระบุไว้ใน
 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร เมื่อตุลาการไม่สามารถนั่งพิจารณาครบองค์คณะได้ ตุลาการสำรอง
 ก็นั่งเป็นตุลาการได้

(๕) ประธานในการพิจารณา

ในการพิจารณาพิพากษาคดี ตุลาการที่มีอาวุโสสูงสุด เป็นประธาน

(๖) องค์คณะ

(๑) ตุลาการนายเดี่ยว

ตุลาการนายเดี่ยว มีอำนาจต่อไปนี้

๑. ออกหมายเรียก ออกหมายอาญา ออกหมายสั่งให้ส่งคนมาจากหรือไปยังจังหวัดอื่น
๒. ออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช่เป็นไปในทางวินัยชั้นชัขาดข้อพิพาทแห่งคดี

* ถ้าตุลาการนั้นเป็นตุลาการพระธรรมนูญ ก็มีอำนาจทำการได้ส่วน หรือสืบพยานได้ด้วย

(๒) ศาลจังหวัดทหาร

มีตุลาการที่เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรสามนายเป็นองค์คณะ

(๓) ศาลมณฑลทหาร ศาลทหารกรุงเทพ และศาลประจำหน่วยทหาร

มีตุลาการที่เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรสองนาย และตุลาการพระธรรมนูญหนึ่งนาย รวมสามนายเป็นองค์คณะ

(๔) ศาลทหารกลาง

มีตุลาการห้านาย ประกอบด้วย นายทหารชั้นนายพลหนึ่งหรือสองนาย ชั้นนายพัน นายนาวา หรือนายนาวาอากาศชั้นไป หนึ่งหรือสองนาย และต้องมีตุลาการพระธรรมนูญสองนายเป็นองค์คณะ

(๕) ศาลทหารสูงสุด

มีองค์คณะตุลาการห้านาย ประกอบด้วยนายทหารชั้นนายพลสองนาย ตุลาการพระธรรมนูญสามนาย

๓. อำนาจศาลทหาร

(๑) ศาลจังหวัดทหาร

มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่จำเลยมีศทหารชั้นสัญญาบัตร

คดีที่กฎหมายมิได้กำหนดอัตราโทษอย่างต่ำ หรือกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับไม่เกินกำหนดนี้ ถ้าศาลจังหวัดทหารเห็นควรยกฟ้องให้ยก หรือเห็นควรลงโทษจำเลยแต่ละกระทงให้จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับไม่เกินกำหนดนี้ ก็พิพากษาได้

คดีศาลจังหวัดทหารไม่มีอำนาจพิพากษา ให้ศาลจังหวัดทหารทำความเห็นส่งสำนวนไปให้ศาลมณฑลทหาร หรือศาลทหารกรุงเทพพิพากษา

ศาลจังหวัดทหารจะมีอำนาจและหน้าที่เท่ากับศาลมณฑลทหาร *เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสั่งให้ตุลาการพระธรรมนูญหนึ่งนายไปร่วมกับตุลาการศาลจังหวัดทหารอีกสองนายเป็นองค์คณะ

(๒) ศาลมณฑลทหารและศาลประจำหน่วยทหาร

มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ได้ทุกบทกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมียศทหารชั้นนายพลหรือเทียบเท่า

(๓) ศาลทหารกรุงเทพ

มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกบทกฎหมาย และไม่จำกัดยศของจำเลย

(๔) ศาลทหารกลาง

มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารชั้นต้น

(๕) ศาลทหารสูงสุด

มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารกลาง

บทที่ ๓

ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ในเวลาไม่ปกติ คือ ในเวลาที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลทหารซึ่งมีอยู่แล้วในเวลาปกติจึงพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ตามอำนาจ แต่ถ้าผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก ได้ประกาศ หรือผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้สั่งตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก ให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษาคดีอาญาตามประกาศ หรือคำสั่งนั้นได้ด้วย ดังนั้น *ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ก็คือศาลทหารชั้นต้นในเวลาปกติ หากแต่ที่ว่าคำพิพากษาของศาลทหารชั้นต้นเหล่านี้ห้ามมิให้อุทธรณ์หรือฎีกา

มีปัญหาที่น่าพิจารณาว่า ศาลทหารในเวลาปกติ และศาลทหารในเวลาไม่ปกติ เป็นศาลทหารที่ทำหน้าที่แยกกันแต่ละศาล หรือว่าเป็นศาลทหารเดียวกันแต่ทำหน้าที่สองฐานะ ศาลทหารสูง

สุด ได้มีคำพิพากษาศาลสูงสุดที่ ๑๐/๒๔๕๕ ระหว่าง อัยการศาลทหารกรุงเทพ โจทก์ จำเอกสมจิตต์ กุศลสวัสดิ์ จำเลย ชี้ขาดว่า ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติเป็นศาลทหารเดียวกัน ในคดีนี้ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำผิดฐานรับของโจทก์ จำเลยให้การปฏิเสธ และตั้งฟ้องว่า โจทก์ ได้ฟ้องจำเลยต่อศาลทหารกรุงเทพ (ใช้กฎ ๓๐ มิ.ย. ๕๔) และศาลได้พิพากษาเสร็จเด็ดขาดไปแล้ว ตามคดีแดงที่ ๓ ก./๒๔๕๘ โจทก์นำคดีนี้มาฟ้องซ้ำ ไม่ชอบด้วยประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ ศาลทหารกรุงเทพ และศาลทหารกลาง เห็นว่าโจทก์ฟ้องซ้ำ ให้ยกฟ้องโจทก์ โจทก์ ฎีกาในข้อกฎหมายว่าไม่เป็นการฟ้องซ้ำ ศาลทหารสูงสุดวินิจฉัยว่า ศาลทหารกรุงเทพ (ใช้กฎ ๓๐ มิ.ย. ๕๔) หรือศาลทหารกรุงเทพ ก็เป็นศาลเดียว ศาลทหารกรุงเทพ จะมีความในวงเล็บหรือไม่มี อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในอำนาจศาลทหารได้เท่ากัน ความในวงเล็บที่เขียนว่า "(ใช้กฎ ๓๐ มิ.ย. ๕๔)" ย่อมเป็นเพียงเครื่องหมายพิเศษในทางธุรการ เช่น เพื่อประโยชน์ในการเก็บสถิติคดีเป็นต้น มี สิ่งแตกต่างกันอยู่อย่างหนึ่งซึ่งเป็นเหตุจูงใจให้เข้าใจผิดกันไปว่า ศาลทหารกรุงเทพ (ใช้กฎ ๓๐ มิ.ย. ๕๔) และศาลทหารกรุงเทพ เป็นคนละศาลก็คือความเข้าใจที่ว่า ถ้าศาลทหารกรุงเทพซึ่งมีความในวงเล็บต่อ ท้ายว่า "(ใช้กฎ ๓๐ มิ.ย. ๕๔)" นั้น พิพากษาคดีไต่แล้ว คดีนั้นก็พออุทธรณ์ฎีกาคือไปไม่ได้ เป็น การต้องห้าม แต่ถ้าศาลทหารกรุงเทพ ซึ่งไม่มีความในวงเล็บ "(ใช้กฎ ๓๐ มิ.ย. ๕๔)" ต่อท้าย พิพากษาแล้วย่อมอุทธรณ์ฎีกาได้ ซึ่งความจริงการอุทธรณ์ฎีกาได้หรือไม่นั้นหาใช่เป็นเรื่องเกี่ยวกับชื่อ ศาลที่เขียนไว้ไม่เหมือนกันไม่ * หากแต่ความแตกต่างแห่งผลของคำพิพากษาดังกล่าวนั้น เกิดจากกาล เวลาและสถานที่ที่ความผิดได้เกิดขึ้นเท่านั้น กล่าวคือ ถ้าความผิดเกิดในเขตและในเวลาใช้กฎอัยการศึก แล้วไม่ว่าศาลทหารที่พิจารณาพิพากษานั้นจะอยู่ในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก และในขณะยังประกาศ ใช้กฎอัยการศึกหรือไม่ ผลของคำพิพากษาคดีดังกล่าวนั้นก็จะต้องเด็ดขาด และจะอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้เสมอไป * แต่ถ้าเป็นความผิดที่เกิดขึ้นนอกเขตใช้กฎอัยการศึกหรือนอกเวลาประกาศใช้กฎอัยการศึกแล้ว ก็ย่อมจะมี สิทธิอุทธรณ์ฎีกาได้เสมอ ดังนั้น การที่ศาลทหารกรุงเทพ ซึ่งมีความในวงเล็บต่อท้ายว่า (ใช้กฎ ๓๐ มิ.ย. ๕๔) ได้พิพากษาคดีแดงที่ ๓ ก./๒๔๕๘ ว่า ความผิดฐานรับของโจทก์ไม่อยู่ในอำนาจของ ศาลที่จะพิจารณาพิพากษา เพราะเหตุเกิดในเวลาปกตินั้น จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย หน้าที่ของโจทก์ ที่ไม่เห็นฟ้องด้วยคำพิพากษาก็คือจักต้องฟ้องเป็นอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษา ในส่วนที่เกี่ยวกับความผิด

ฐานนี้ต่อศาลทหารกลาง ตามสิทธิที่มีอยู่ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร แต่เมื่อโจทก์ไม่อุทธรณ์ และปล่อยคดีให้ถึงที่สุดแล้ว โจทก์จึงจะนำข้อหาในมูลกรณีเดียวกันนั้นมาฟ้องใหม่อีกย่อมไม่ได้ เป็นการฟ้องซ้ำ ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๔(๔) จึงพิพากษายืน

มีข้อที่น่าสังเกตว่า * ในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลพลเรือนที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอย่างปกติ และผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกมีอำนาจประกาศให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษาคดีอาญาซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกและในระหว่างที่ใช้กฎอัยการศึก ตามที่ระบุไว้ในบัญชีต่อท้ายกฎอัยการศึกทุกข้อ หรือแต่บางข้อและหรือบางส่วนของข้อหนึ่งข้อใดก็ได้

ประกาศดังกล่าว มีผลบังคับเฉพาะคดีที่การกระทำผิดเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ระบุไว้ในประกาศวันเวลาที่ระบุนั้นจะเป็นวันเวลาที่ออกประกาศนั่นเอง หรือภายหลังก็ได้ ประกาศนั้นต้องโฆษณาในราชกิจจานุเบกษา

* นอกจากกรณีดังกล่าวแล้ว ถ้าคดีอาญาใดที่เกิดขึ้นในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกมีเหตุพิเศษเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดจะสั่งให้พิจารณาคดีอาญานั้นในศาลทหารในทุกท้องที่หรือบางท้องที่ก็ได้ *

* เมื่อเลิกใช้กฎอัยการศึกแล้ว ศาลทหารที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ยังค้างอยู่ในศาลนั้น และมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ยังมีได้ฟ้องร้องในระหว่างเวลาที่ใช้กฎอัยการศึกนั้นด้วย แต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจสั่งโอนคดีหรือส่งผู้ต้องหาไปดำเนินคดียังศาลทหารแห่งอื่นได้ และให้ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีเช่นนั้นมีอำนาจและหน้าที่ดังศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มีอำนาจแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลพลเรือนเป็นตุลาการไว้ได้ และแต่งตั้งพนักงานอัยการ จำศาลพลเรือน หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เหมาะสมเป็นอัยการทหารและจำศาลทหารไว้ได้

บทบัญญัติว่าด้วยศาลทหารในเวลาปกติ ใช้บังคับในศาลทหารในเวลาไม่ปกติโดยอนุโลม

ในปัจจุบัน

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๖ มีความว่า

๑. คดีที่มีข้อหาในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาตามบัญชีท้ายประกาศให้อยู่ในอำนาจศาลทหาร เว้นแต่คดีที่ต้องดำเนินคดีในศาลคดีเด็กและเยาวชน คือ

- (๑) ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการ
- (๒) ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐทั้งภายในและภายนอก
- (๓) ความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ
- (๔) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ฐานเป็นอั้งยี่ ฐานเป็นห้องโจรมั่วสุมประชุมกัน ใช้กำลังทำร้าย ชูเชิญว่าจะประทุษร้าย หรือกระทำให้เกิดการวุ่นวายในบ้านเมือง
- (๕) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน
- (๖) ความผิดเกี่ยวกับเพศ
- (๗) ความผิดต่อชีวิต
- (๘) ความผิดต่อร่างกาย
- (๙) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

ต่อมาได้มีการแก้ไขในรายละเอียดบางประการตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔)

พ.ศ. ๒๕๐๗

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๒ ให้คดีคอมมิวนิสต์อยู่ในอำนาจศาลทหาร

ประกาศพระบรมราชโองการลง ๑๒ สิงหาคม ๒๕๐๒ ให้คดีฝัน ยาเสพติดให้โทษอยู่ในอำนาจศาลทหาร

เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๔๒/๒๕๐๓ ระหว่าง นางคำมา ศรีน้ำคำ โจทก์ นายดา จำโนน ม่วง จำเลย วินิจฉัยว่า ในคดีที่โจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลพลเรือนให้ลงโทษฐานทำร้ายร่างกายไม่ถึงบาดเจ็บตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๙๑ แม้จะปรากฏในทางพิจารณาว่าจำเลยกระทำผิดฐานทำร้ายร่างกายถึงบาดเจ็บตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ ซึ่งเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๖ ก็ตาม * ศาลพลเรือนต้องรับไว้พิจารณาเพราะผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเลือกฟ้องฐานความผิดใด เนื่องจากไม่มีกฎหมายหรือประกาศของคณะปฏิวัติฉบับใดห้ามมิให้ผู้เสียหาย สละสิทธิที่จะฟ้องในข้อหาอันมีโทษหนักแล้วมาฟ้องในข้อหาอันมีโทษเบาไม่ได้ เมื่อฐานความผิดที่ โจทก์ฟ้องเป็นคดีอยู่ในอำนาจศาลพลเรือน ศาลพลเรือนก็ต้องรับไว้พิจารณา

ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๔๐/๒๕๐๓ ระหว่าง นางสาวศรีพรรณ สิงห์ปิ่น โจทก์ นายชาย สุวรรณิศาทรร จำเลย ในคดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๗๖ (ชั้นศาลพลเรือน) และมาตรา ๒๘๕ (ชั้นศาลทหาร) แต่ตามคำบรรยายฟ้องของโจทก์มีข้อเท็จจริง ไม่เข้าลักษณะความผิดตามมาตรา ๒๘๕ ซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารเลย แต่เข้าลักษณะการกระทำผิด ตามมาตรา ๒๗๖ เท่านั้น * ศาลชั้นต้น (ศาลพลเรือน) ได้สวนมูลฟ้องแล้ว สั่งประทับฟ้องเฉพาะ มาตรา ๒๗๖ ดังนี้ ศาลพลเรือนย่อมมีอำนาจพิจารณาคดีต่อไปได้ โดยไม่ต้องสั่งให้ โจทก์แก้ฟ้องมา ยื่นใหม่

๒) ให้ศาลอาญาและศาลจังหวัดทุกศาลในเขตมณฑลทหารบกที่ ๑ และศาลจังหวัดทุกศาล ในเขตจังหวัดทหารบกฉะบือรี เป็นศาลทหารกรุงเทพ ส่วนศาลจังหวัดอื่นซึ่งอยู่ในเขตมณฑลทหารบก ใดให้เป็นศาลมณฑลทหารบกนั้น ๆ

ศาลทหารดังกล่าวแล้วประกอบด้วยตุลาการสามนาย เป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี และบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาได้

๓) อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา ผู้พิพากษาศาลอาญา และผู้พิพากษาศาลจังหวัดทุกศาล เป็นตุลาการศาลทหาร

อธิบดีผู้พิพากษามาตร เป็นตุลาการศาลทหาร มีอำนาจนั่งพิจารณาพิพากษาคดีในศาล ภายในเขตของตน เมื่อได้สำรวจสำนวนในคดีใด ก็มีอำนาจลงนามในคำพิพากษาได้

เจ้าศาลอาญา เจ้าศาลจังหวัดทุกศาล เป็นเจ้าศาลทหาร

๔) พนักงานอัยการเป็นอัยการทหาร

๕) ให้ใช้สถานที่ทำการศาลอาญา และสถานที่ทำการศาลจังหวัดทุกศาลเป็นที่ทำการศาล

ข้อสังเกตก. อัยการ

๑) พนักงานอัยการทุกจังหวัดในเขตมณฑลทหารบกที่ ๑ และเขตจังหวัดทหารบกธนบุรี ให้ใช้ตำแหน่งว่า “อัยการศาลทหารกรุงเทพ” และวงเล็บตำแหน่งเดิมต่อท้าย เช่น “อัยการศาลทหารกรุงเทพ (อัยการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา)”

นอกจากที่กล่าวข้างต้น ซึ่งอยู่ในมณฑลทหารบกโต ให้ใช้ตำแหน่งอัยการศาลมณฑลทหารบกนั้น และวงเล็บตำแหน่งเดิมด้วย เช่น “อัยการศาลมณฑลทหารบกที่ ๒ (อัยการจังหวัดปราจีนบุรี)”

๒) ผู้ต้องหาเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในเวลาปกติ ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ทำความผิดอาญาตามบัญชีท้ายประกาศคณะปฏิวัติ ซึ่งให้อยู่ในอำนาจศาลทหารนั้น คงให้อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของอัยการทหาร ซึ่งมีอยู่ในศาลทหารในเวลาปกติ

๓) คดีที่มีข้อหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ให้อยู่ในอำนาจอัยการทหารที่มีอยู่ในเวลาปกติ (ไม่ใช่ศาลพลเรือน)

๔) พนักงานอัยการที่ได้รับตำแหน่งเป็นอัยการทหาร มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘

๕) พนักงานอัยการที่ได้รับแต่งตั้งเป็นอัยการทหาร มีอำนาจสั่งคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๖) คดีที่อัยการทหารสั่งไม่ฟ้องตามความเห็นของพนักงานสอบสวน ให้เป็นอันยุติ หากพนักงานสอบสวนเห็นควรสั่งฟ้อง แต่อัยการทหารเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ในจังหวัดพระนครและธนบุรี ให้เสนอความเห็นต่อผู้อำนวยการกองคดี คำสั่งของอัยการพิเศษฝ่ายคดีเป็นเด็ดขาด ในจังหวัดอื่นให้เสนอความเห็นต่ออัยการพิเศษประจำเขต ซึ่งจะเป็นผู้สั่งเด็ดขาด

ข. ศาล

๑) หากไม่มีผู้พิพากษาเพียงพอนั่งพิจารณาครบองค์คณะในศาลทหาร อธิบดีผู้พิพากษาจะส่งให้ผู้พิพากษาศาลในภาคไปช่วยราชการได้

๒) คดีเกินอำนาจในศาลแขวง ไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง ตามมาตรา ๑๔ แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวง และวิธีพิจารณาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙

บทที่ ๔

ศาลอาญาศึก

ศาลอาญาศึกจะตั้งขึ้นได้เฉพาะเมื่อหน่วยทหารหรือเรือรบอยู่ในยุทธบริเวณ
อย่างไรจึงจะเรียกว่า "ยุทธบริเวณ" นั้น คู่มือราชการสนามว่าด้วยวิธียุทธ (ร.ส.ย.) no
ร.ค. ๙๒ ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า "ยุทธบริเวณ หมายถึงพื้นที่ทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ส่วน
หนึ่งในเขตสงครามซึ่งใช้ในการยุทธจะเป็นการรุกหรือตั้งรับก็แล้วแต่หน้าที่ที่รับมอบ และทั้งใช้ในการ
ช่วยรบด้วย"

ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้น ซึ่งมีกำลังทหารอยู่ในบังคับบัญชาไม่น้อยกว่าหนึ่งกอง
พัน หรือเป็นผู้บังคับบัญชาในเรือรบ บ้อม หรือที่มั่นคงอยู่ใด ๆ ของทหารหรือผู้ทำการแทน เป็น
ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึก เมื่อทหารบก ทหารเรือ หรือทหารอากาศกระทำการร่วมกัน
ให้ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้นเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึก

ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึกมีอำนาจส่งผู้ต้องหาไปยังศาลทหารแห่งอื่น ให้ดำเนินการ
พิจารณาพิพากษาได้ และให้ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีเช่นนั้นมีอำนาจและหน้าที่ตั้งศาลอาญาศึก

ศาลอาญาศึกต้องมีตุลาการสามนาย เป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ตุลาการต้องเป็นนาย
ทหารชั้นสัญญาบัตร

ศาลอาญาศึกมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวงซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในเขตอำนาจ
ได้ทุกบทกฎหมายและไม่จำกัดด้วยบุคคล *

เมื่อหมดภาวะการรบหรือสถานะสงครามหรือเลิกใช้กฎอัยการศึก ศาลอาญาศึกยังคงมี
อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ค้างอยู่ในศาล แต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาศึกหรือรัฐมนตรีว่า
การกระทรวงกลาโหมมีอำนาจส่งโอนคดีให้ศาลทหารแห่งอื่นพิจารณาพิพากษาได้ ส่วนคดีที่อยู่ใน

อำนาจศาลอาญาศึกแต่ยังมีได้ฟ้อง ให้นำไปฟ้องยังศาลทหารแห่งอื่น และให้ศาลที่พิจารณาคดีพิพากษา คดีเช่นนี้มีอำนาจและหน้าที่ดังศาลอาญาศึก

บทบัญญัติว่าด้วยศาลทหารในเวลาไม่ปกตินำมาใช้บังคับในศาลอาญาศึกโดยอนุโลม

บทที่ ๕
วิธีพิจารณา

๑. หลักทั่วไป

ใช้กฎหมาย กฎและข้อบังคับ ซึ่งออกตามกฎหมายฝ่ายทหารบังคับ ถ้าไม่มีจึงใช้ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบังคับโดยอนุโลม ถ้าวิธีพิจารณาข้อใดประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญาไม่ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะก็ต้องใช้บทบัญญัติแห่งประมวลวิธีพิจารณาความแห่งบังคับเท่าที่จะใช้ได้

๒. การควบคุมผู้ต้องหา

ผู้บังคับบัญชาทหารมีอำนาจสั่งควบคุมผู้ต้องหาได้ตามอำนาจลงทัณฑ์ซึ่งในกฎหมาย ว่าด้วย วินัยทหาร

ถ้ากฎหมายว่าด้วยวินัยทหารมิได้ระบุผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ซึ่ง หรือผู้รับทัณฑ์ซึ่งไว้ หรือให้ อำนาจลงทัณฑ์ซึ่งไว้อย่างสูงไม่ถึงเก้าสิบวัน นายทหารซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจสั่งควบคุมหลายครั้งติด ๆ กันได้ ครั้งหนึ่งไม่เกินสิบสองวัน รวมกันไม่เกินเก้าสิบวัน ถ้าไม่มีนายทหารซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือผู้ต้องหอยุ่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับ บัญชาให้ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้น เป็นผู้มีอำนาจสั่งควบคุม การควบคุมผู้ต้องหานี้ถือว่า เป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๓. การสอบสวน

นายทหารพระธรรมนูญ หรืออัยการทหารมีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง ซึ่งอยู่ ในอำนาจศาลทหาร แต่ถ้ามีเหตุอันสมควร ผู้บังคับบัญชาจะสั่งให้นายทหารชั้นสัญญาบัตรทำการ สอบสวนก็ได้ ทั้งนี้ไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การ สอบสวนดังกล่าวนี้ถือว่าการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้มีหน้าที่ทำการ สอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือส่งสิ่งใดที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานได้

↑
↑
↑
↑

เฉพาะอัยการทหารมีอำนาจทำการสอบสวนเพิ่มเติม หรือสั่งให้ผู้มีหน้าที่สอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมก็ได้

๔. การฟ้องคดีอาญา

ในเวลาปกติ อัยการหรือผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา

ถ้าผู้เสียหายไม่ใช่เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์ในเวลาไม่ปกติ หรือในศาลอาญาศึก อัยการทหารเท่านั้นที่มีอำนาจเป็นโจทก์

เมื่ออัยการทหารเห็นว่าเป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ก็ต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในกรณีเช่นนี้พนักงานอัยการจะส่งสำนวนการสอบสวนกลับคืนไปยังอัยการทหารไม่ได้

๕. คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

เมื่ออัยการทหารร้องขอศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาให้จำเลย คืนทรัพย์สิน ไร่ราคาทรัพย์สินหรือใช้ค่าสินไหมทดแทน ความเสียหายให้แก่รัฐบาลได้ ในกรณีที่จำเลยกระทำความผิด ผู้เสียหายไม่มีอำนาจร้องขอเช่นนี้

ถ้าโจทก์ร้องขอให้ยึดทรัพย์สินจำเลย ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการต้องส่งคดีนั้นไปยังศาลพลเรือนในท้องถิ่นที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ ศาลพลเรือนจะส่งจัดการยึดทรัพย์สินโดยไม่ต้องฟ้องใหม่ พนักงานอัยการมีหน้าที่ดำเนินการในชั้นยึดทรัพย์สินต่อไปแทนอัยการทหาร

๖. ทนาย

โจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหาย หรือจำเลยจะแต่งตั้งทนายได้ในเวลาปกติ ถ้าเป็นเวลาไม่ปกติหรือในศาลอาญาศึกจะแต่งตั้งทนายไม่ได้

ในเวลาปกติคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ก่อนเริ่มพิจารณา ศาลต้องถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการ ศาลก็ต้องตั้งทนายให้

๗. การโอนคดี

เมื่อมีเหตุผลที่อาจเป็นการขัดขวาง หรือไม่สะดวก หรือไม่อาจดำเนินคดีในศาลทหารท้องถิ่น

ถ้าโจทก์หรือจำเลยยื่นเรื่องราวต่อศาลทหารสูงสุดขอให้โอนคดีไปยังศาลทหารแห่งอื่น ศาลทหารสูงสุด
มีอำนาจสั่งให้โอนคดีได้

๘) การส่งประเด็น

ศาลทหารมีอำนาจส่งประเด็นให้ศาลทหารแห่งอื่นหรือศาลพลเรือนสืบพยาน ศาลที่รับประ
เด็นมีอำนาจและหน้าที่ดังศาลเดิม และมีอำนาจส่งประเด็นต่อไปอีกได้ ถ้าอัยการทหารไม่ตามประเด็น
พนักงานอัยการก็มีหน้าที่แทนอัยการทหาร

๙) การพิจารณาต่อหน้าจำเลย

ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ หรือไม่ติดใจฟัง * จะไม่ทำการพิจารณาและสืบพยานต่อหน้า
จำเลยก็ได้

๑๐) ข้อเท็จจริงในทางพิจารณาต่างกับฟ้อง

ถ้าปรากฏว่าข้อเท็จจริงในทางพิจารณาต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้องเพียงรายละเอียด เช่น
เกี่ยวกับเวลา หรือสถานที่ที่กระทำความผิด หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ ครอบครอง
ฉ้อโกง ยักยอก รับของโจร หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐานโดยเจตนา กับประมาท * มิให้ถือว่า
ต่างกัน ข้อสาระสำคัญอันจะเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้อง เว้นแต่จะปรากฏแก่ศาลว่าการที่ฟ้องผิดไปเป็นเหตุ
ให้จำเลยหลงข้อต่อสู้

๑๑) การอุทธรณ์ฎีกา

โจทก์หรือจำเลยอุทธรณ์ได้ภายในสิบห้าวัน
ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ หรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ อุทธรณ์หรือฎีกาได้ภายในสามสิบวัน
นับแต่วันอ่านคำพิพากษาให้จำเลยฟัง

ในเวลาไม่ปกติ หรือศาลอาญาศึกจะอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้

๑๒) การห้ามฎีกา

ในคดีที่ศาลทหารกลางพิพากษายืนตามศาลทหารชั้นต้นให้ยกฟ้องโจทก์โดยอาศัยข้อเท็จจริง
หรือพิพากษายืนให้ลงโทษ หรือแก้ไขเล็กน้อย และจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้ง
ปรับ แต่โทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือศาลทหารชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินหนึ่งปี
หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แม้ศาลทหารกลางพิพากษาแก้ไขมากกว่าก็ตาม ถ้าศาล

ทหารกลางยังคงลงโทษจำเลยไม่เกินกำหนดที่เข้ามา ห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง (ในกรณี
เช่นนี้จะนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๒๒๑ มาใช้บังคับไม่ได้)

ปัญหาข้อกฎหมายที่มีโดยกั้นเมื่อกันตั้งแต่ศาลทหารชั้นต้น จะอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้ เว้น
แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกา

๑๓. ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ

ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษคือ

๑. นายทหารผู้บังคับบัญชาจำเลยซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป หรือมี
ตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันขึ้นไปที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บัญชาการกองพล
ขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดทหาร ศาลมณฑลทหาร หรือศาลทหาร
กรุงเทพ

๒. ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้น เป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษในกรณีที่จำเลยอยู่
ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชา หรือไม่อยู่ได้บังคับบัญชาของทหาร

๓. ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลประจำหน่วยทหาร หรือศาลอาญาศึกเป็นผู้มีอำนาจสั่งลง
โทษตามคำพิพากษาของศาลนั้น ๆ

๑๔. หน้าที่ของผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ

คำพิพากษาของศาลทหาร เว้นแต่ศาลอาญาศึก หรือศาลที่พิจารณาคดีแทนศาลอาญาศึก
นั้น เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษต้องจัดการให้เป็นไปตามคำพิพากษา

ถ้าเป็นคำพิพากษาของศาลทหารซึ่งนั่งพิจารณา ณ ศาลพลเรือน และมีผู้พิพากษาศาล
พลเรือนเป็นตุลาการ ก็บังคับคดีไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยไม่ต้องปฏิบัติตาม
วรรคแรก ส่วนหญิงมีครรภ์ที่ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ก็ต้องรอให้คลอดบุตรเสียก่อน

๑๕. คดีที่ไม่มีอุทธรณ์

ในเวลาปกติ คดีที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ถ้าไม่มี
อุทธรณ์ ศาลทหารชั้นต้นต้องส่งสำนวนให้ศาลทหารกลางวินิจฉัย หากศาลทหารกลางพิพากษายืน
คดีจึงจะถึงที่สุด

(สำเนา)

ประกาศสำนักคณะรัฐมนตรี

เรื่อง มอบพระราชอำนาจในการแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหาร

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ มอบพระราชอำนาจในการแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหารตามความในมาตรา ๑๐ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ดังต่อไปนี้

๑. ตุลาการศาลจังหวัดทหาร ให้ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาจังหวัดทหารเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอน
๒. ตุลาการศาลมณฑลทหาร ให้ผู้มีอำนาจบังคับบัญชามณฑลทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอน
๓. ตุลาการศาลประจำหน่วยทหาร ให้ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาหน่วยทหารเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอน
๔. ตุลาการศาลทหารกรุงเทพ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอน
๕. ตุลาการศาลอาญาศึก ให้ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้น ซึ่งมีกำลังทหารอยู่ในบังคับบัญชาไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน หรือเป็นผู้บังคับบัญชาในเรือรบ บัอมหรือที่มั่นใด ๆ ของทหาร หรือผู้ทำการแทน เป็นผู้มีอำนาจและแต่งตั้งถอดถอน

ในกรณีที่ทหารบก ทหารเรือ หรือทหารอากาศ กระทำการร่วมกันให้ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้น เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอน
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๙๘

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

(คัดจาก ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๒ ตอนที่ ๕๐ หน้า ๒๗๕๓ ลง ๒๒ พฤศจิกายน ๒๔๙๘)

บทที่ ๖

ศาลทหารต่างประเทศ

ศาลทหารอังกฤษ

ศาลทหารในอังกฤษ คือ

๑. General Court-Martial องค์คณะตุลาการ ๕ นาย มีอำนาจเต็มทีในการพิจารณาพิพากษา เว้นแต่คดีบางประเภท องค์คณะ ๓ นาย

๒. District Court-Martial มีอำนาจพิจารณาพิพากษาเฉพาะนายทหารชั้นประทวนและพลทหาร มีอำนาจลงโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี

๓. Field General Court - Martial ตั้งขึ้นในกรณีที่ไม่อาจตั้งศาลอื่น ๆ ได้ มีองค์คณะ ๒ คน และมีอำนาจลงโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี

ตุลาการพระธรรมนูญ Judge Advocate เป็นพลเรือน มีหน้าที่พิจารณาคดีร่วมกับตุลาการที่เป็นทหาร

พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตุลาการศาลทหาร แต่ในทางปฏิบัติทรงมอบพระราชอำนาจให้แก่ผู้บังคับบัญชาทหาร

ศาลอุทธรณ์ทหาร (Courts-Martial Appeal Court) มีหน้าที่พิจารณาคดีที่อุทธรณ์ไปจากศาลทหารชั้นต้น

ในปัญหากฎหมาย ซึ่งอธิบดีอัยการรับรองก็ฎีกาได้ ไปยังสภาขุนนางตามระบบศาลอังกฤษ

ศาลทหารฝรั่งเศส

ในฝรั่งเศสใช้ผู้พิพากษาจากศาลอุทธรณ์พลเรือนเป็นประธานศาลร่วมกับตุลาการอื่น ๆ ที่เป็นทหารในศาลทหารชั้นต้น จะนั้นคดีชั้นอุทธรณ์จึงตรงไปยังศาลฎีกา (Cour de Cassation) และสิ้นสุด ณ ที่นั้น

ศาลทหารสหรัฐอเมริกา

ศาลทหารชั้นต้นในสหรัฐอเมริกา คือ

๑. General Courts Martial มีอำนาจเต็มตาม Uniform Code of Military Justice
องค์คณะ ๕ นาย

๒. Special Courts Martial องค์คณะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อยู่ในอำนาจศาล
ทหารได้โดยไม่จำกัดชั้นยศ เว้นแต่ไม่มีอำนาจพิพากษาลงโทษประหารชีวิต ไล่ออก ปลด กักขัง
เกินกว่า ๖ เดือน ให้ทำงานหนักเกินกว่า ๓ เดือน ตัดเงินเดือนเกินกว่า ๒ ใน ๓ ส่วน หรือเกิน
กว่า ๖ เดือน

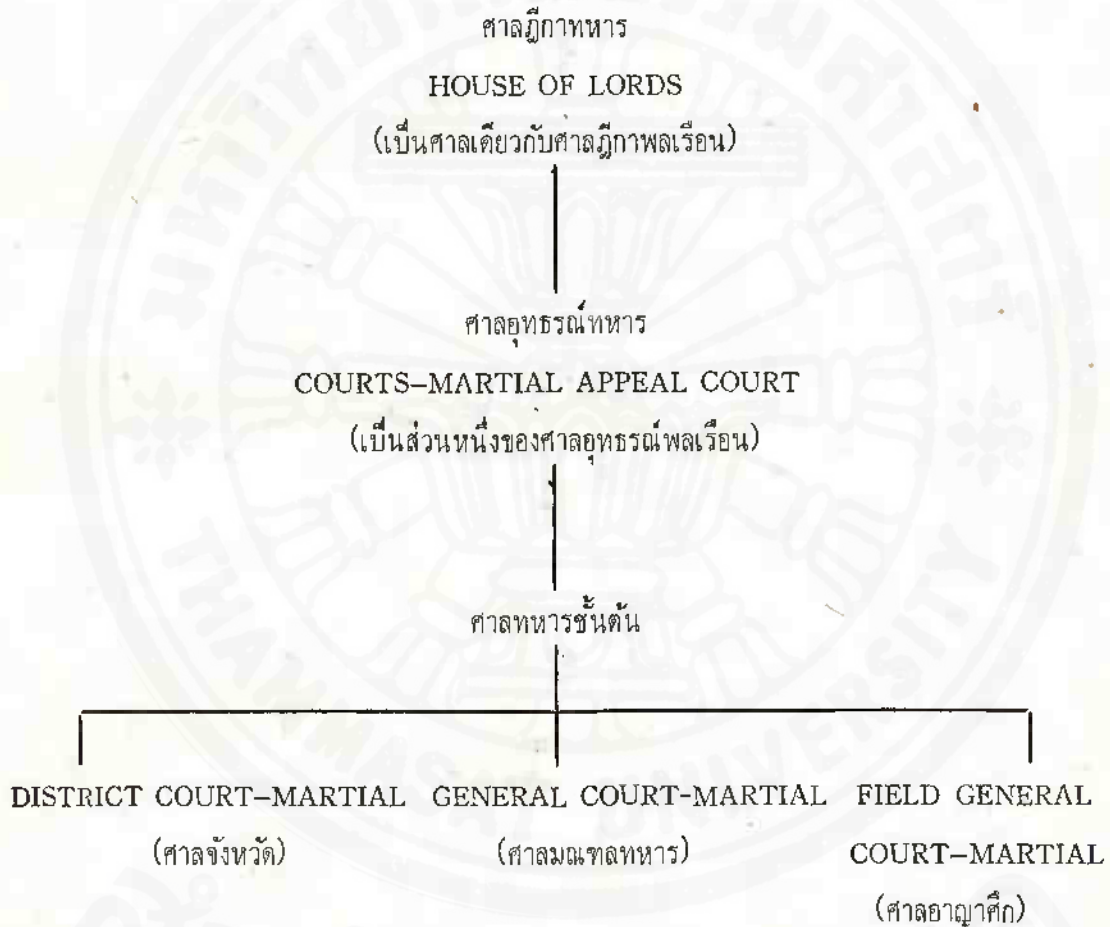
๓. Summary Courts Martial มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร
ได้เฉพาะจำเลยเป็นนายทหารประทวนและพลทหาร และไม่มีอำนาจพิพากษาลงโทษประหารชีวิต
ไล่ออก ปลด กักขังเกินกว่า ๔๕ วัน กักบริเวณเกินกว่า ๒ เดือน ตัดเงินเดือนเกินกว่า ๒ ใน ๓ ส่วน
ของเงินเดือนหนึ่งเดือน

Board of Review มีหน้าที่พิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์ องค์คณะ ๓ นาย

Court of Military Appeals มีหน้าที่พิจารณาคดีชั้นฎีกา องค์คณะ ๓ นาย

สำนักหอสมุด

ศาลทหารของสหราชอาณาจักร

หมายเหตุ

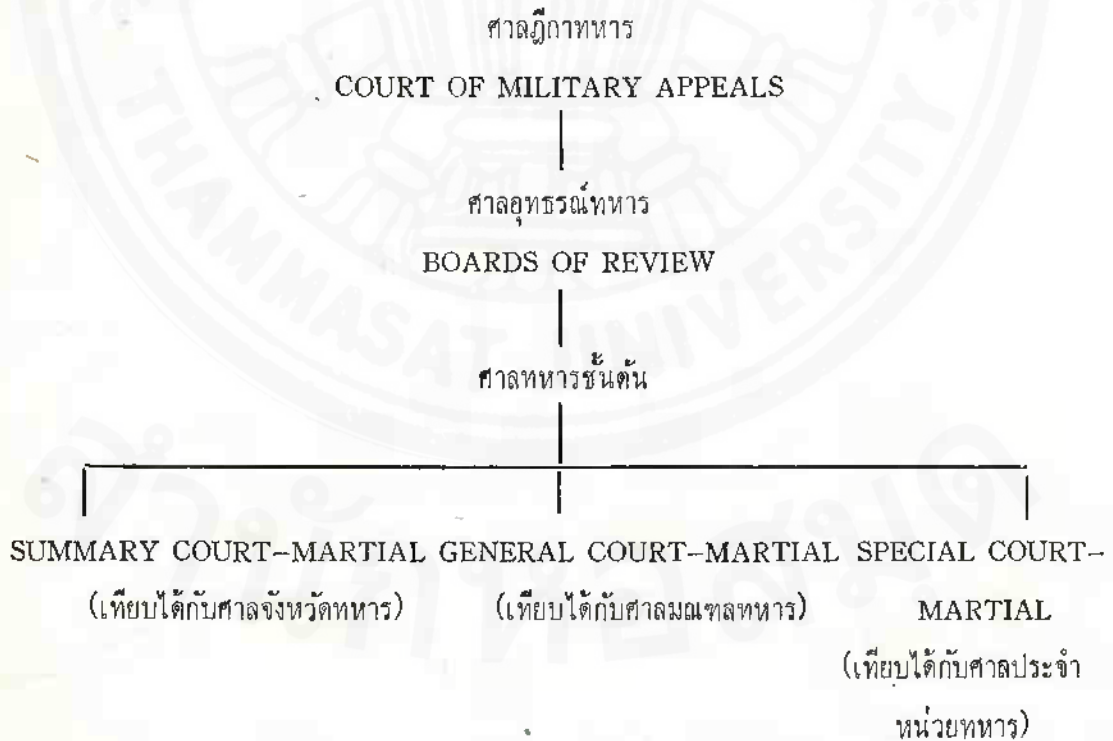
ศาลฎีกาทหาร (HOUSE OF LORDS) คือ ศาลฎีกาพลเรือนนั่นเองที่พิจารณาคดีพิพากษาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลอุทธรณ์ทหาร

ศาลอุทธรณ์ทหาร (COURTS-MARTIAL APPEAL COURT) เป็นศาลอุทธรณ์ของทหารซึ่งได้จัดตั้งขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของศาลอุทธรณ์พลเรือน

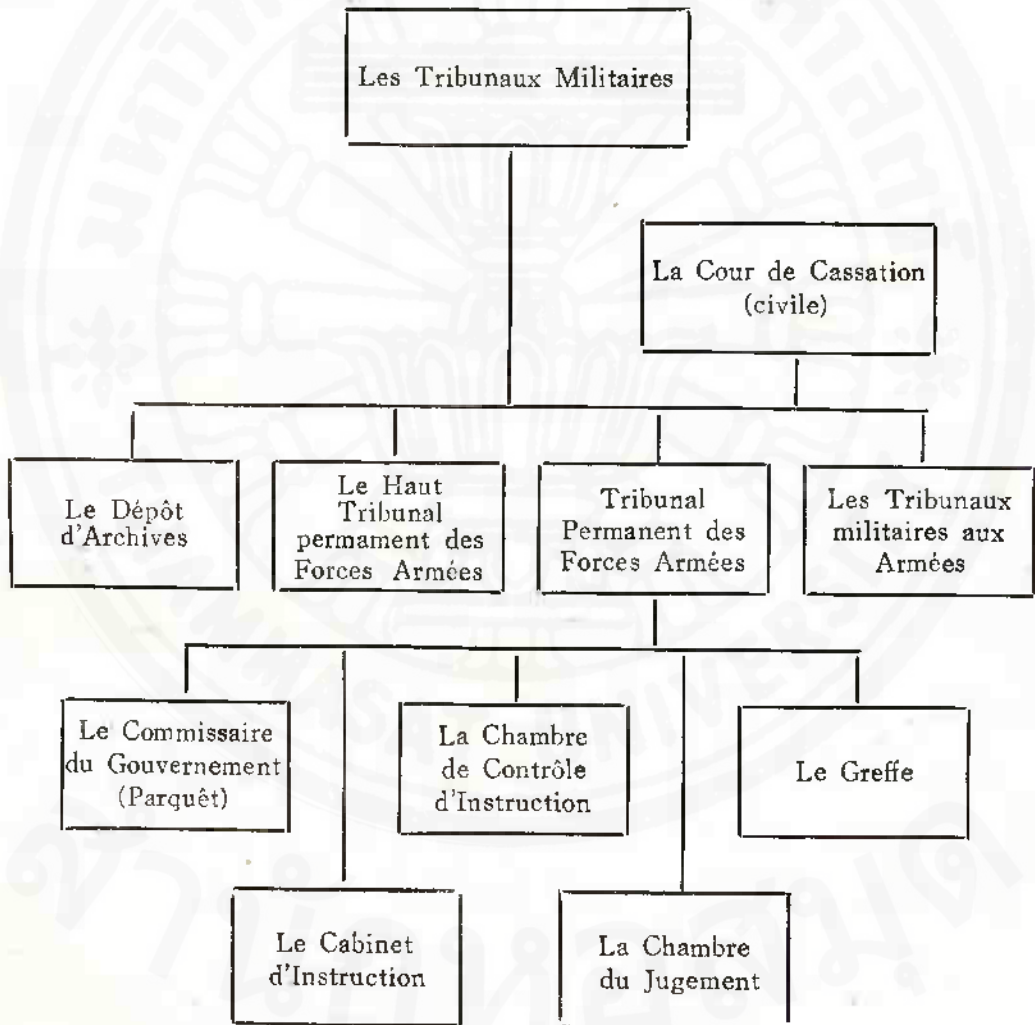
ศาลทหารชั้นต้น มี ๓ ประเภท

๑. DISTRICT COURT-MARTIAL มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่นายทหารประทวนและพลทหารเป็นจำเลย และมีอำนาจพิพากษาลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน ๒ ปี
๒. GENERAL COURT-MARTIAL มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารทั้งหมดโดยไม่จำกัดชั้นยศของจำเลย
๓. FIELD GENERAL COURT-MARTIAL มีอำนาจเช่นเดียวกับ GENERAL COURT-MARTIAL

ศาลทหารสหรัฐอเมริกา

ศาลทหารบกฝรั่งเศส

สำนักหอสมุด

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
THAMMASAT UNIVERSITY

ประมวลกฎหมายอาญาทหาร

สำนักหอสมุด

สำนักหอสมุด

ภาค ๓

ประมวลกฎหมายอาญาทหาร

บทที่ ๑

ลักษณะทั่วไป

ประมวลกฎหมายอาญาทหารที่ใช้ในปัจจุบัน คือ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร ร.ศ. ๑๓๐ เริ่มต้นลงมือร่างใน ร.ศ. ๑๒๖ (พ.ศ. ๒๔๕๐) ในขั้นต้นได้แบ่งแยกการร่างออกเป็นประมวลกฎหมายอาญาทหารบกฉบับหนึ่ง และประมวลกฎหมายอาญาทหารเรืออีกฉบับหนึ่ง ประมวลกฎหมายอาญาทหารบกทำเสร็จเรียบร้อยเมื่อเดือนมีนาคม ร.ศ. ๑๒๖ ส่วนร่างประมวลกฎหมายอาญาทหารเรือทำเสร็จเมื่อเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๒๗ ต่อมาได้พิจารณาเห็นว่าถ้ารวมประมวลกฎหมายอาญาทหารบก และประมวลกฎหมายอาญาทหารเรือเข้าด้วยกันเป็นกฎหมายฉบับเดียวจะเป็นการสะดวกดีกว่า จึงได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นในเดือนมีนาคม ร.ศ. ๑๒๗* โดยจอมพลพระเจ้าบรมวงศ์เธอมีกรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช ซึ่งเป็นผู้บัญชาการกรมยุทธนาธิการและสมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ซึ่งเป็นผู้บัญชาการกรมทหารเรือทรงเป็นกรรมการร่วมด้วย ดำเนินการร่างประมวลกฎหมายอาญาทหารขึ้นใหม่ และได้เสร็จเรียบร้อยประกาศใช้เมื่อ ร.ศ. ๑๓๐ (พ.ศ. ๒๔๕๔)

ประมวลกฎหมายอาญาทหารนี้ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๖๙, ๒๔๗๐, ๒๔๗๓, ๒๔๗๖, ๒๔๗๗, ๒๔๘๖, ๒๔๘๗ และ ๒๕๐๗

ประมวลกฎหมายอาญาทหารนี้มีได้มุ่งให้เป็นประมวลกฎหมายซึ่งมีโทษทางอาญาใช้บังคับแก่ทหารอย่างครบถ้วน หากแต่เป็นการเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้อยู่เพื่อให้เหมาะสมแก่ประเพณีและแบบธรรมเนียมของทหาร ดังนั้นบทบัญญัติทั่วไปในประมวลกฎหมายอาญาในบางกรณีก็นำมาใช้ปรับกับประมวลกฎหมายอาญาทหารด้วย นอกจากนี้ยังมีข้อที่น่าสังเกตว่าความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหารนั้น ประชาชนซึ่งเป็นบุคคลพลเรือนก็ยังต้องรับโทษด้วยในบางมาตรา เพราะประมวลกฎหมายอาญาทหารและประมวลกฎหมายอาญาคาบเกี่ยวกัน

ด้วยเหตุนี้ ประมวลกฎหมายอาญาทหารเป็นกฎหมายที่ว่าด้วย

๑) ความผิดเฉพาะทางฝ่ายทหาร เป็นบทบัญญัติเพิ่มเติมความผิดบางอย่างให้เหมาะสมกับกิจการทหาร มิได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายอาญาธรรมดาทั่วไป เช่น ทหารหนีราชการ หรือ ขัดขึ้นคำสั่ง

๒) ความผิดที่เกี่ยวกับทหารและพลเรือนคาบเกี่ยวกัน คือ

ก) ความผิดที่บัญญัติไว้แล้ว ในประมวลกฎหมายอาญาสำหรับบุคคลพลเรือนทั่วไป นั้น ในบางอย่างถ้าทหารกระทำลงก็มีโทษหนักกว่าบุคคลพลเรือน เช่น ทหาร ทำร้าย แสดงความอาฆาตมาดร้าย หมิ่นประมาทผู้บังคับบัญชา

ข) ความผิดบางประเภท มีโทษหนักกว่าพลเรือน เช่น การทำให้เรือรบเสียหาย

๓) บุคคลพลเรือนที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาแห่งประมวลกฎหมายอาญาทหารในบางกรณี เช่น พลเรือนกระทำร้ายทหารยาม

ทั้งนี้เพราะเหตุว่า การกระทำผิดกฎหมายและหน้าที่ฝ่ายทหารนั้น แม้เป็นการซึ่งเกิดจากความประพฤติของบุคคลที่เป็นทหารเสียเป็นพื้นก็จริง แต่มีบางอย่างที้อาจเกิดจากความประพฤติของบุคคลสามัญก็ได้ จึงต้องมีบทบัญญัติบางอย่างให้ใช้ได้ตลอดทั้งบุคคลที่เป็นทหารและบุคคลสามัญใช้แต่เท่านั้นบุคคลซึ่งเป็นทหารย่อมตั้งอยู่ในใต้บังคับชนบทรวมนิยมฝ่ายทหาร

ในประมวลกฎหมายอาญาทหาร มีบางคำซึ่งมีความหมายเฉพาะเป็นพิเศษกล่าวคือ

“ทหาร” คือ บุคคลที่อยู่ในอำนาจกฎหมายฝ่ายทหาร

“เจ้าพนักงาน” ที่ใช้ในประมวลกฎหมายลักษณอาญานั้น หมายความว่าตลอดถึงบรรดานายทหารชั้นสัญญาบัตรและชั้นประทวน ที่อยู่ในกองประจำการนั้นด้วย

“ราชศัตรู” หมายความว่าตลอดถึงบรรดาคนมีอาวุธที่แสดงความขัดแย้งต่ออำนาจผู้ใหญ่หรือที่เป็นชนบดหรือเป็นโจรสลัดหรือที่ก่อการจลาจล

“ต่อนักราชศัตรู” หมายความว่าตลอดถึงที่อยู่ในเขตซึ่งกองทัพได้กระทำสงครามนั้นด้วย

“คำสั่ง” หมายความว่า บรรดาข้อความที่ผู้ซึ่งบังคับบัญชาทหารผู้ถืออำนาจอันสมควรเป็นผู้สั่งไปโดยสมควรแก่กาลสมัย และชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย คำสั่งเช่นนั้นเมื่อผู้รับคำสั่งนั้นได้กระทำตามแล้ว ก็เป็นอันหมดเขตของการที่สั่งนั้น

“ข้อบังคับ” หมายความว่า บรรดาข้อบังคับและกฎต่าง ๆ ที่ใช้อยู่เสมอ ซึ่งผู้บังคับบัญชาทหารผู้ถืออำนาจอันสมควรได้ออกไว้ โดยสมควรแก่กาลสมัย และชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย

วิธีสั่งการของทหาร คือ

๑) กฎ เป็นบทบัญญัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ที่ออกใช้โดยอำนาจกฎหมาย เช่น กฎกระทรวงกลาโหมว่าด้วยเครื่องแบบทหาร

๒) ข้อบังคับ เป็นบทบัญญัติที่ผู้บังคับบัญชาสั่งกำหนดแบบแผนเพื่อให้ปฏิบัติเป็นกา
ย่งยืน

๓) ระเบียบ เป็นวิธีสั่งการกำหนดแบบแผนเพื่อให้ปฏิบัติเป็นการย่งยืน แต่เป็นเรื่อง
ไม่สำคัญถึงกับจะต้องบัญญัติเป็นข้อบังคับ

๔) คำแนะนำ เป็นการชี้ทางให้ปฏิบัติ

๕) คำสั่ง คือข้อความที่สั่งการให้ปฏิบัติ

คำสั่งนี้ แบ่งเป็น คำสั่งด้วยวาจา และด้วยลายลักษณ์อักษร

*** ความผิดซึ่งมิได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาทหาร**

มาตรา ๕. ทหารคนใดกระทำความผิดอย่างใด ๆ นอกจากที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาทหารนั้น ควรรับอาญาตามกฎหมายอื่น ถ้ากฎหมายนั้นมิได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ทั้งนี้หมายความว่า ความผิดนอกจากที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาทหารมี ๓ จำพวก คือ ในประมวลกฎหมายอาญาสามัญอย่างหนึ่ง และที่บัญญัติไว้ในที่อื่นอีกอย่างหนึ่ง เช่น เรื่อง ฝิ่น สุรา รดยนต์ การพนัน ทหารที่กระทำความผิดทางอาญามีความผิดอย่างพลเรือน * แต่ถ้ากระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายอาญาทหารแล้ว ก็ต้องใช้กฎหมายทหารบังคับ เช่น การหมิ่นประมาทผู้บังคับบัญชา เป็นความผิดประมวลกฎหมายอาญา และผิดประมวลกฎหมายอาญาทหารด้วย * ก็ต้องใช้ประมวลกฎหมายอาญาทหารบังคับ

บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาล ผู้ใดกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหารหรือกฎหมายอื่นนอกราชอาณาจักร จะต้องรับโทษในราชอาณาจักร

ในกรณีที่มีใช้ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๒๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ถ้าได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้น หรือศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษและผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว* ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักรเพราะการกระทำนั้น อีกแต่ถ้าผู้นั้นยังไม่พ้นโทษ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้

การประหารชีวิต

มาตรา ๖ ผู้ต้องคำพิพากษาศาลทหารให้ลงอาญาประหารชีวิต ให้เอาไปยิงเสียให้ตาย ทั้งนี้ ถ้าผู้ถูกคำพิพากษาให้ประหารชีวิตมีจิตวิกลก่อนถูกประหาร ก็ต้องรอไว้กว่าจะหาย และถ้าหายภายหลังหนึ่งปี ก็ลดโทษ เหลือจำคุกตลอดชีวิต * หนึ่งก่อนประหารต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการอภัยโทษ เช่น ต้องรอไว้หกสิบวัน นับแต่วันฟังคำพิพากษา

อำนาจลงอาญาผู้กระทำความผิดวินัยทหาร

มาตรา ๗ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร มีอำนาจลงทัณฑ์แก่ทหารผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ไม่ว่าเป็นการกระทำความผิดในหรือนอกราชอาณาจักร

ความผิดกฎหมายที่ลงโทษฐานผิดวินัยทหารได้

มาตรา ๘ การกระทำความผิดอย่างใด ๆ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๔๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ถ้ามีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัย

ทหารพิจารณาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญให้ถือว่าเป็นความผิดต่อวินัยทหาร * และให้มีอำนาจลงทัณฑ์ตามมาตรา ๗ เว้นแต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารจะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร หรือจะมีการดำเนินคดีนั้นในศาลพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร จึงให้เป็นไปตามนั้น

ตัวอย่าง พลทหาร ก. ทำร้ายพลทหาร ข. ซึ่งเป็นยามรักษาการ * แต่ไม่ถึงบาดเจ็บจะสั่งให้ลงทัณฑ์ซึ่งก็ได้ แต่ถ้าผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาล สังก้อง หรือมีพลเรือนสมทบ ซึ่งจะต้องฟ้องต่อศาลพลเรือน ก็จะไม่ลงทัณฑ์ไม่ได้

มาตรา ๘ ความที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘ ให้ใช้ตลอดถึงความผิดหลุโทษ และความผิดที่เปรียบเทียบได้ตามกฎหมาย

ตัวอย่าง พลทหาร ก. ขับขีรถยนต์โดยไม่มีใบอนุญาต โทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท ลงทัณฑ์ทางวินัยได้

เปลี่ยนโทษปรับเป็นจำคุกได้

มาตรา ๑๐ บรรดาบทในพระราชกำหนดกฎหมายที่กำหนดแต่โทษปรับสถานเดียว ถ้าจำเลยเป็นทหารซึ่งไม่ใช่ชั้นสัญญาบัตรหรือประทวน ศาลวินิจฉัยเห็นสมควร จะให้จำเลยรับโทษจำคุกแทนค่าปรับตามลักษณะที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘ แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญานั้นก็ได้

ตัวอย่าง พลทหาร ก. เอาจักรยานรดจักรยายนคันอื่นมาติดรถของตน ขับขี่ไปมีโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท สถานเดียว ศาลจะปรับเพียง ๒๐ บาท แต่จะให้จำเลยรับโทษจำคุก ๔ วัน (วันละห้าบาท) ก็ได้

เปลี่ยนโทษหลุเป็นขัง

มาตรา ๑๑ ความผิดฐานหลุโทษก็ดี ความผิดอื่นต้องด้วยโทษจำคุกไม่เกินกว่าเดือนหนึ่งหรือปรับไม่เกินกว่าร้อยบาท หรือทั้งปรับทั้งจำ เช่นนั้นเป็นโทษที่หนักก็ดี ถ้าจำเลยเป็นทหารศาลจะวินิจฉัยตามเหตุการณ์ ถ้าเห็นสมควรจะเปลี่ยนให้เป็นโทษขังไม่เกินกว่าสามเดือนก็ได้

ตัวอย่าง พลทหาร ก. ต่อยพลทหาร ข. ไม่ถึงบาดเจ็บ เป็นความผิดลหุโทษ ศาลจะจำจำเลยเพียง ๗ วันก็ได้ (เบากว่าโทษจำคุก)

การอ่านคำพิพากษา

มาตรา ๑๒ เมื่อศาลทหารพิพากษาเด็ดขาดให้ลงโทษแก่ทหารคนใด ทว่าไม่ให้ผู้ซึ่งบังคับบัญชาทหารผู้มีอำนาจสั่งให้ลงโทษตามคำพิพากษานั้นวินิจฉัยตามเหตุการณ์ ถ้าเห็นสมควร จะสั่งให้อ่านคำพิพากษาให้จำเลยฟังต่อหน้าประชุมทหารหมู่หนึ่งหมู่ใดตามที่เห็นสมควรก็ได้

บทที่ ๒

ลักษณะความผิด

เชลยศึกเสียสัจย์

มาตรา ๑๓ เชลยศึกคนใดทำนปล่อยตัวไปโดยมันให้คำสัตย์ไว้ว่าจะไม่กระทำการรบกวนต่อท่านอีกจนตลอดเวลาสงครามคราวนั้น ถ้าแลมันเสียสัจย์นั้นไซ้ ท่านจับตัวมาได้ ท่านให้ประหารชีวิตมันเสีย หรือจำคุกมันไว้จนตลอดชีวิตหรือมิฉะนั้นให้จำคุกมันไว้ตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึงสิบปี

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

- ๑ เชลยศึกให้คำสัตย์ไว้ว่า ถ้าปล่อยตัวไปจะไม่กระทำการรบกวนต่อฝ่ายเราตลอดเวลาสงครามคราวนั้น
- ๒ ฝ่ายเราปล่อยตัวไป เพราะเหตุที่เชลยศึกคนนั้นให้คำสัตย์ไว้
- ๓ เชลยศึกนั้นเสียสัจย์ กลับมารบกวนอีก
- ๔ โทษจำคุกตั้งแต่ห้าปี ถึงยี่สิบปี

ลักลอบสอดแนม

มาตรา ๑๔ ผู้ใดเป็นราชสัตรู แลมันปลอมตัวล่องเข้าไปใน บ້อม ค่าย เรือรบ หรือสถาน
ที่ใด ๆ อันเป็นของสำหรับทหาร หรือมีทหารของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตั้งอยู่ไซ้ร ทำนว่ามันเป็นผู้
ลักลอบ สอดแนม ให้เอาตัวมันไปประหารชีวิตเสีย หรือมีฉะนั้นให้จำคุกมันไว้จนตลอดชีวิต

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. เป็นราชสัตรู
๒. ปลอมตัว
๓. เข้าไปใน บ້อม ค่าย เรือรบ หรือสถานใด ๆ อันเป็นของทหาร หรือมี
ทหารตั้งอยู่ ถือว่าเป็นผู้ลักลอบสอดแนม
๔. โทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

ช่วยเหลือผู้ลักลอบสอดแนม

มาตรา ๑๕ ผู้ใดปิดบังซ่อนเร้น หรือช่วยราชสัตรูที่กระทำเช่นว่ามาในมาตรา ๑๔ โดยที่มัน
รู้ชัดว่าเป็นราชสัตรูก็ตี มันปิดบังซ่อนเร้น หรือช่วยผู้ลักลอบสอดแนม โดยที่รู้ชัดแล้วก็ตี ทำนว่า
โทษมันถึงต้องประหารชีวิต หรือมีฉะนั้นให้จำคุกมันไว้จนตลอดชีวิต

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. ปิดบังซ่อนเร้น หรือช่วยเหลือราชสัตรูหรือผู้ลักลอบสอดแนมตามมาตรา ๑๔
๒. โดยรู้ชัดว่าเป็นราชสัตรู หรือเป็นผู้ลักลอบสอดแนม
๓. โทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

ทหารเกลี้ยกล่อมคนให้เข้าเป็นพวกราชสัตรู

มาตรา ๑๖ ผู้ใดเป็นทหาร แลมันบังอาจเกลี้ยกล่อมคนให้ไปเข้าเป็นพวกสัตรู ทำนว่า
โทษมันถึงต้องประหารชีวิต หรือมีฉะนั้นให้จำคุกมันไว้จนตลอดชีวิต

หลักเกณฑ์ของมาตรา ๕๕ คือ

๑. เป็นทหาร
๒. เกลี่ยกลุ่มคน
๓. ให้เข้าเป็นพวกราชศัตรู
๔. โทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

ยอมแพ้แก่ราชศัตรู

มาตรา ๑๗ ผู้ใดทำนใช้ให้เป็นนายทหาร บังคับกองทหารใหญ่น้อย บ้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานทีอย่างใด ๆ ของทหารของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้ายังมีทัศนกำลังแลสามารถที่มันจะป้องกัน แลต่อสู้ข้าศึก มันยอมแพ้ยกกองทหาร บ้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานทีนั้น ๆ ให้แก่ราชศัตรูเสียไซ้ร ทำนว่าโทษมันถึงประหารชีวิตหรือจำคุกจนตลอดชีวิต หรือมิฉะนั้นให้จำคุกมันไว้ตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจน ถึงยี่สิบปี

หลักเกณฑ์ของมาตรา ๕๕ คือ

๑. เป็นนายทหาร
๒. มีหน้าที่บังคับกองทหารใหญ่น้อย บ้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานทีอย่างใด ๆ ของทหาร
๓. ยังมีทัศนกำลัง และความสามารถที่จะป้องกัน แลต่อสู้ข้าศึก
๔. ยอมแพ้ ยกกองทหาร บ้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานทีนั้น ๆ แก่ราชศัตรู
๕. โทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกห้าปีถึงยี่สิบปี

ยุยงข่มขืนใจผู้บังคับการให้ยอมแพ้

มาตรา ๑๘ ผู้ใดยุยงหรือข่มขืนใจ หรือสมคบกันเพื่อยุยง หรือข่มขืนใจให้ผู้บังคับกองทหาร ใหญ่น้อย บ้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานทีอย่างใด ๆ ของทหารของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยอมแพ้แก่ ราชศัตรู ทำนว่าโทษมันถึงประหารชีวิตหรือจำคุกจนตลอดชีวิต หรือมิฉะนั้นให้จำคุกมันไว้ตั้งแต่ห้าปี ขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

หลักเกณฑ์ของมาตรา^{๕๘}นี้คือ

๑. ยุยง หรือข่มขืนใจ หรือสมคบกันเพื่อยุยง หรือข่มขืนใจ ผู้บังคับกองทหาร
ใหญ่น้อย บ้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานทีอย่างใดของทหาร

๒. ให้ยอมแพ้แก่ราชศัตรู

๓. โหษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี

นายเรือลาถอยเรือรบ

มาตรา ๑๙ ผู้ใดเป็นนายเรือ ท่านใช้ให้ควบคุมเรือลำหนึ่งลำใดของทหาร ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในขณะที่ทำการรบพุ่ง ถ้าและมีนถอยออกเสียจากที่รบนั้น โดยไม่มีเหตุอันสมควร ท่านว่าโทษของมันถึงประหารชีวิต หรือจำคุกจนตลอดชีวิต หรือมีฉะนั้นให้จำคุกมันไว้ตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

หลักเกณฑ์ของมาตรา^{๕๙}นี้คือ

๑. เป็นนายเรือ ควบคุมเรือของทหาร

๒. ดอຍเรือออกจากที่รบ ในขณะที่รบพุ่ง

๓. โดยไม่มีเหตุอันควร

๔. โหษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกห้าปีถึงยี่สิบปี

นายเรือทำ หรือปล่อยให้เรือเป็นอันตราย

มาตรา ๒๐ ผู้ใดเป็นนายเรือ ท่านใช้ให้ควบคุมเรือลำหนึ่งลำใดของทหาร ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และมีนจงใจกระทำหรือปล่อยให้เรือนั้นชำรุดหรืออับปาง ท่านว่าโทษของมันถึงจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

หลักเกณฑ์ของมาตรา^{๖๐}นี้คือ

๑. เป็นนายเรือควบคุมเรือของทหาร

๒. จงใจกระทำ หรือปล่อยให้เรือชำรุด หรืออับปางลง

๓. โหษจำคุกห้าปีถึงยี่สิบปี

นายเรือทำให้เรือชำรุดบ้างโดยประมาท

มาตรา ๒๑ ผู้ใดเป็นนายเรือ ท่านใช้ให้ควบคุมเรือลำใดลำหนึ่งของทหารของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและมันกระทำหรือปล่อยให้เรือนั้นชำรุดหรืออับปางด้วยความประมาทของมันไซ้ ท่านว่าโทษของมันถึงจำคุกไม่เกินกว่าสามปี

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. เป็นนายเรือควบคุมเรือของทหาร
๒. กระทำ หรือปล่อยให้เรือนั้นชำรุดหรืออับปาง
๓. ด้วยความประมาท
๔. โทษจำคุกไม่เกินสามปี

บุคคลทำหรือปล่อยให้เรือทหารเป็นอันตราย

มาตรา ๒๒ ผู้ใดเจตนากระทำหรือปล่อยให้เรือลำหนึ่งลำใดของทหารของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวชำรุดหรืออับปาง ท่านว่าโทษของมันถึงจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไปจนถึงสิบห้าปี

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. ผู้ใดเจตนากระทำ หรือปล่อยให้เรือของทหารชำรุด หรืออับปาง
๒. โทษจำคุกสามปีถึงสิบห้าปี

ทำให้เรือเป็นอันตรายโดยประมาท

มาตรา ๒๓ ผู้ใดกระทำหรือปล่อยให้เรือลำหนึ่งลำใดของทหารของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ชำรุดหรืออับปางด้วยความประมาทของมันไซ้ ท่านว่าโทษของมันถึงจำคุกไม่เกินกว่าสองปี

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. ผู้ใดกระทำ หรือปล่อยให้เรือของทหารชำรุดหรืออับปาง
๒. ด้วยความประมาท
๓. โทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี

ความผิดทำแก่เรือที่ใช้ในลำน้ำ

มาตรา ๒๔ ถ้าเรือนั้นเป็นเรือสำหรับใช้เดินในลำน้ำ ท่านว่าควรลดอาญาอย่างหนักที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓ นั้นลงกึ่งหนึ่ง และมีให้ศาลต้องถือตามอาญาอย่างเบาที่บัญญัติไว้นั้น ๆ เป็นประมาณในการที่จะปรับโทษผู้กระทำความผิด

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. ความผิดต่าง ๆ ตามมาตรา ๒๐-๒๓
๒. กระทำแก่เรือที่ใช้เดินในลำน้ำ
๓. โทษกึ่งหนึ่งของมาตรา ๒๐-๒๓
๔. ไม่ให้ศาลถือตามอาญาอย่างเบา ที่บัญญัติไว้นั้น ๆ เป็นประมาณในการวางโทษ

ผู้กระทำความผิด

นายเรือเดินทะเลและทงเรือเวลาเกิดเหตุร้าย

มาตรา ๒๕ ผู้ใดเป็นนายเรือ ท่านใช้ให้ควบคุมเรือเดินทะเลลำหนึ่งลำใดของทหารของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นเช่นพายุเป็นต้น และมันไม่พากเพียรจนสุดสิ้นความสามารถที่จะแก้ไขให้เรือนั้นพ้นอันตรายเสียก่อน มันจะทิ้งเรือนั้นไปเสียไซ้ ท่านว่าโทษของมันถึงจำคุกไม่เกินกว่าสามปี

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. เป็นนายเรือควบคุมเรือเดินทะเลของทหาร
๒. ละทิ้งเรือในขณะเกิดเหตุร้าย เช่น พายุ
๓. ไม่พากเพียรจนสุดความสามารถที่จะแก้ไขให้เรือนั้นพ้นอันตรายเสียก่อน
๔. โทษจำคุกไม่เกินสามปี

นายเรือละทิ้งเรือที่ยังมีคนอยู่

มาตรา ๒๖ ผู้ใดเป็นนายเรือ ท่านใช้ให้ควบคุมเรือเดิน ทะเลลำหนึ่งลำใด ของทหารของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นเช่น เรือเกยตื้นหรือจวนอัปปาง มันรู้ว่ายังมีคนอยู่ในเรือนั้นแต่มันจงใจไปเสียจากเรือนั้นไซ้ ท่านว่าโทษของมันถึงจำคุกไม่เกินกว่าห้าปี

หลักเกณฑ์ของมาตรา^{๕๖}คือ

๑. เป็นนายเรือ ควบคุมเรือเดินทะเลของทหาร
๒. จงใจไปเสียจากเรือ
๓. ในเวลาที่มีเหตุร้าย เช่น เกยตื้นหรือจวนอัปปาง
๔. รู้ว่ายังมีคนอยู่ในเรือนั้น
๕. โทษจำคุกไม่เกินห้าปี

ทำลายทรัพย์สินที่ใช้ในการยุทธ

มาตรา ๒๗ ผู้ใดเป็นทหาร ถ้ามันมิได้มีเหตุอันสมควรที่จะกระทำได้แลมันบังอาจทำลายหรือละทิ้งเครื่องศาสตราวุธ กระสุนดินปืน เสบียง ม้า หรือเครื่องยุทธนาการอย่างใด ๆ ก็ดี หรือทำให้ของนั้น ๆ วิปลาศบุบสลายไปก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุดังจะว่าต่อไปนี้ คือ

๑) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญามันเป็นสามสถาน คือสถานหนึ่งให้ประหารชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกจนตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

๒) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไว้จนตลอดชีวิต หรือมีละนั้นให้จำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

๓) ถ้ามันกระทำความผิดนั้น ในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่ว่ามาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่ายี่สิบปี

หลักเกณฑ์ของมาตรา^{๕๗}คือ

๑. เป็นทหาร
๒. บังอาจ ทำลาย ละทิ้งเครื่องศาสตราวุธ กระสุนดินปืน เสบียง ม้า หรือเครื่องยุทธการใด ๆ หรือทำให้ของนั้นวิปลาศบุบสลายไป

๓. โดยไม่มีเหตุอันสมควร

๔. ถ้ากระทำต่อหน้าราชศัตรู มีโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกปีหนึ่งถึงยี่สิบปี ถ้ากระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตใช้กฎอัยการศึก โทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกปีหนึ่งถึงยี่สิบปี ถ้ากระทำในเวลาอื่น โทษจำคุกไม่เกินยี่สิบปี

สบประมาทธง

มาตรา ๒๕ ธงซึ่งได้มีพระบรมราชานุญาตให้ใช้ในราชการ เป็นเครื่องหมายสำหรับประเทศ กิติ รัฐบาลกิติ หรือสำหรับเรือรบหลวง หรือกรมกองทหารใด ๆ กิติ หรือเป็นเครื่องหมายสำหรับเกียรติยศ หรือตำแหน่งหน้าที่ราชการของบุคคลใด ๆ กิติ เหล่านี้ ถ้าในเวลาเจ้าพนักงานได้ชักขึ้นไว้หรือประดิษฐานไว้ หรือเชิญไปมาแห่งใด ๆ เพื่อเป็นเครื่องหมายดังที่ว่านั้น ผู้หนึ่งผู้ใดบังอาจลดล้ม หรือกระทำแก่ธงนั้นให้อันตราย ชำรุด หรือเบือนแปรอะเสียหายโดยไม่มีเหตุอันสมควรไว้ชู้ ท่านว่ามีความผิดฐานสบประมาทธง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่า ๑ ปี

อนึ่ง ถ้าธงที่มันสบประมาทนั้น เป็นธงเครื่องหมายสำหรับพระเกียรติยศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกิติ สมเด็จพระมหากษัตริย์กิติ มกุฎราชกุมาร หรือผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน เวลารักษาราชการต่างพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือพระราชโอรส พระราชธิดา ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ว่ารัชกาลใด ๆ กิติ ท่านไม่ประสงค์จะให้เอาความในมาตรานี้ไปใช้ลงล้างอาญา ที่ท่านได้บัญญัติไว้สำหรับความผิดฐานแสดงความอาฆาตมาดร้ายแลหมิ่นประมาท ดังได้กล่าวไว้ในประมวลกฎหมายลักษณะอาญาสำหรับพระราชอาณาจักรสยามมาตรา ๙๘ หรือมาตรา ๑๐๐ นั้น

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. ธงซึ่งได้มีพระบรมราชานุญาตให้ใช้ในราชการ เป็นเครื่องหมายสำหรับประเทศ รัฐบาล เรือรบหลวง กรมกองทหาร หรือเครื่องหมายสำหรับเกียรติยศ ตำแหน่งหน้าที่ราชการของบุคคลใด ๆ

๒. ในเวลาเจ้าพนักงานชักขึ้นไว้ หรือประดิษฐานไว้ หรือเชิญไปมาเพื่อเป็นเครื่องหมาย

๓. ลด ล้ม หรือกระทำให้อันตราย ชำรุด หรือเบือนแปรอะเสียหาย

๔. โดยไม่มีเหตุอันสมควร
๕. โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี
๖. ถ้าเป็นเครื่องหมายสำหรับพระเกียรติยศสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมมหาราชกุมาร ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน เยาวรัชการราชการต่างสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือพระราชโอรสพระราชธิดา ไม่ว่าจะชกาลใดๆ ก็ต้องลงโทษตามประมวลกฎหมายลักษณะอาญา

ละทิ้งหน้าที่

มาตรา ๒๕ ผู้ใดเป็นทหาร ท่านใช้ให้อยู่ยามรักษารกัณฑ์ ท่านมอบหมายให้กระทำการตามบังคับหรือคำสั่งอย่างใด ๆ ก็ดี ถ้าและมันละทิ้งหน้าที่นั้นเสีย หรือมันไปเสียจากหน้าที่โดยมิได้รับอนุญาตก่อน ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุตั้งจะว่าต่อไปนี้ คือ

- ๑) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญามันเป็นสามสถานคือสถานหนึ่งให้ประหารชีวิตเสีย สถานหนึ่งให้จำคุกจนตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี
- ๒) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฏอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี
- ๓) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่เข้ามาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าสิบปี

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. เป็นทหาร
๒. ทางราชการใช้ให้อยู่ยามรักษารกัณฑ์ หรือมอบหมายให้กระทำการตามข้อบังคับ หรือคำสั่ง
๓. ละทิ้งหน้าที่นั้น หรือไปเสียจากหน้าที่โดยมิได้รับอนุญาตก่อน
๔. ถ้ากระทำต่อหน้าราชศัตรู โทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกห้าปีถึงยี่สิบปี ถ้าทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งกฏอัยการศึก โทษจำคุกปีหนึ่งถึงยี่สิบปี ถ้าทำในเวลาอื่นโทษจำคุกไม่เกินสิบปี

บทขึ้นละเอียดไม่ว่าทำตามคำสั่ง

มาตรา ๓๐ ผู้ใดเป็นทหาร และมีหน้าที่ขึ้นหรือละเอียดไม่ว่าทำตามคำสั่งอย่างใด ๆ ท่านว่ามีความผิด ต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุตั้งจะว่าต่อไปนี้ คือ

๑) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญามันเป็นสามสถาน คือ สถานหนึ่งให้ประหารชีวิตเสีย สถานหนึ่งให้จำคุกจนตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไป จนถึงยี่สิบปี

๒) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

๓) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่ว่ามีมาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าห้าปี

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. เป็นทหาร

๒. ขัดขึ้นหรือละเอียดไม่ว่าทำตามคำสั่ง

๓. ถ้ากระทำความผิดต่อหน้าราชศัตรู โทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกสามปีถึงยี่สิบปี ถ้ากระทำในเวลาสงครามหรือในเขตซึ่งกฎอัยการศึก โทษจำคุกปีหนึ่งถึงยี่สิบปี ถ้ากระทำในเวลาอื่นโทษจำคุกไม่เกินห้าปี

ตัวอย่าง ผู้บังคับบัญชาสั่งเตรียมพร้อม ไม่ให้ทหารออกนอกกรมกอง พลทหาร ก. ออกไปนอกกรมกอง เป็นการขัดขึ้นคำสั่ง ถ้าผู้บังคับบัญชาสั่งให้สิบตรี ก. ตรวจตรายาม สิบตรี ก. ไปคุยเสียกับเพื่อน ไม่ไปตรวจ มีผิดฐานละเอียดไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

บทขึ้นคำสั่งโดยองอาจ

มาตรา ๓๑ ผู้ใดเป็นทหาร และมีหน้าที่ขึ้นมิกระทำตามคำสั่งอย่างใด ๆ โดยมันแสดงความขัดขึ้นด้วยกิริยา หรือวาจาองอาจต่อหน้าหมู่ทหารหรืออาวุธด้วยไซ้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุตั้งจะว่าต่อไปนี้ คือ

๑) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชสีห์รู้ ท่านให้ลงอาญามันเป็นสามสถาน คือสถานหนึ่งให้ประหารชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกจนตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

๒) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชสีห์รู้ แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมัน ตั้งแต่สามปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

๓) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่เข้ามาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าสิบปี

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. เป็นทหาร

๒. ชัดขึ้นไม่กระทำตามคำสั่ง

๓. โดยแสดงความชัดขึ้นด้วยกิริยา หรือวาจาองอาจ

๔. ต่อหน้าหมู่ทหารถืออาวุธ

๕. ถ้ากระทำต่อหน้าราชสีห์รู้ โทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกห้าปีถึงยี่สิบปี ถ้ากระทำเวลาสงครามหรือในเขตใช้กฎอัยการศึก โทษจำคุกสามปีถึงยี่สิบปี ถ้ากระทำในเวลาอื่นโทษจำคุกไม่เกินสิบปี

ขัตติยชน้อยบังคับ

มาตรา ๓๒ ผู้ใดเป็นทหาร และมีมันชัดขึ้นหรือละเลยมิกระทำตามข้อบังคับอย่างใด ๆ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุคงจะว่าต่อไปนี้ คือ

๑) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชสีห์รู้ ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงสิบปี

๒) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชสีห์รู้ แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึกไว้ ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี

๓) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่เข้ามาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าสามปี

หลักเกณฑ์ของมาตรา^{๓๕}นี้คือ

๑. เป็นทหาร
๒. ชัดขึ้นหรือละเลยไม่กระทำตามข้อบังคับ
๓. ถ้ากระทำต่อหน้าราชศัตรู โทษจำคุกหนึ่งถึงสิบปี ถ้ากระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตใช้กฎอัยการศึก โทษจำคุกสามเดือนถึงห้าปี ถ้าเวลาอื่น โทษจำคุกไม่เกินสามปี

ชัดขึ้นข้อบังคับโดยองอาจ

มาตรา ๓๓ ผู้ใดเป็นทหาร และมีชัดขึ้นมิกระทำตามข้อบังคับอย่างใด ๆ โดยมีันแสดง ความชัดขึ้นนั้นด้วย กิริยาหรือวาจาของอาจต่อหน้าหมู่ทหารถืออาวุธด้วยใจไว้ ท่านว่ามีันมีความผิดต้อง ระวังโทษตามสมควรแก่เหตุ ดังจะว่าต่อไปนี้คือ

- ๑) ถ้ามีันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญาจำคุกมีันตั้งแต่สามปีขึ้นไป จนถึงยี่สิบปี
- ๒) ถ้ามีันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาศึกสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมีันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงสิบปี
- ๓) ถ้ามีันได้กระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่ว่ามีามาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุก มีันไม่เกินกว่าห้าปี

หลักเกณฑ์ของมาตรา^{๓๔}นี้คือ

๑. เป็นทหาร
๒. ชัดขึ้นมิกระทำตามข้อบังคับ
๓. โดยแสดงความชัดขึ้นด้วยกิริยา หรือวาจา องอาจต่อหน้าหมู่ทหารถืออาวุธ
๔. ถ้ากระทำต่อหน้าราชศัตรู โทษจำคุกสามปีถึงยี่สิบปี ถ้ากระทำในเวลาสงครามหรือใน เขตใช้กฎอัยการศึก โทษจำคุกหนึ่งถึงสิบปี ถ้าเวลาอื่นโทษจำคุกไม่เกินห้าปี

หลับยามหรือเมาสุรา

มาตรา ๓๔ ผู้ใดเป็นทหาร ท่านให้ให้เป็นยามรักษาดูการ หรืออยู่ยามประจำหน้าที่ และ มีันหลับเสียในหน้าที่กตติ หรือเมาสุราในหน้าที่กตติ ท่านว่ามีันมีความผิดต้องระวังโทษตามสมควรแก่ เหตุดังจะว่าต่อไปนี้ คือ

๑) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชสีห์ ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี

๒) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชสีห์ แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจภูมัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงสามปี

๓) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่ว่ามีมาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าสองปี

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. เป็นทหาร

๒. ถูกใช้ให้เป็นยามรักษาการณ์ หรืออยู่ยามประจำหน้าที่

๓. หลับเสียในหน้าที่ หรือเมาสุราในหน้าที่

๔. ถ้ากระทำต่อหน้าราชสีห์ โทษจำคุกปีหนึ่งถึงเจ็ดปี ถ้ากระทำในเวลาสงครามหรือในเขตซึ่งภูมัยการศึก จำคุกสามเดือนถึงสามปี ถ้าในเวลาอื่นจำคุกไม่เกินสองปี

ทหารยามประมาทในหน้าที่

มาตรา ๓๕ ผู้ใดเป็นทหาร ท่านใช้ให้เป็นยามรักษาการณ์หรืออยู่ยามประจำหน้าที่ แลปรากฏว่ามันมิได้เอาใจใส่ หรือมันมีความประมาทในหน้าที่นั้นไซ้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุ ดังจะว่าต่อไปนี้ คือ

๑) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชสีห์ ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี

๒) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชสีห์ แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจภูมัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าสามปี

๓) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่ว่ามีมาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าสองปี

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. เป็นทหาร ซึ่งทางราชการให้เป็นยามรักษาการณ์ หรือยามประจำหน้าที่
๒. ไม่เอาใจใส่ หรือประมาทในหน้าที่
๓. โทษต่อหน้าราชศัตรู จำคุกสามเดือนถึงห้าปี เวลาสงครามหรือในเขตใช้กฎอัยการศึก จำคุกไม่เกินสามปี เวลาค้นจำคุกไม่เกินสองปี

ทำร้ายทหารยาม

มาตรา ๓๖ ผู้ใดบังอาจใช้กำลังทำร้ายแก่ทหารยามรักษาการณ์ก็ดี หรือแก่ทหารอยู่ยามประจำหน้าที่ก็ดี ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุ ดังจะว่าต่อไปนี้ คือ

๑) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญามันเป็นสามสถาน คือ สถานหนึ่งให้ประหารชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกมันตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกมันตั้งแต่ห้าปีจนถึงยี่สิบปี

๒) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งไปจนถึงยี่สิบปี

๓) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่น นอกจากที่ว่ามีมาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าห้าปี

ถ้าและในการประทุษร้ายนั้น มันทำให้เขาถึงตายหรือให้เขามีบาดเจ็บสาหัสด้วยไซ้ ท่านว่ามันสมควรรับโทษหนักยิ่งกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้แล้ว ก็ให้มันผู้กระทำความผิดนั้นรับอาญาตามลักษณะที่ท่านบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๐, ๒๕๑ และ ๒๕๗ แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญา

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. บุคคลใด ๆ (ไม่ว่าทหารหรือพลเรือน)
๒. ใช้กำลังทำร้ายทหารยามรักษาการณ์ หรือยามประจำหน้าที่
๓. โทษต่อหน้าราชศัตรู ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกห้าปีถึงยี่สิบปีในเวลาสงครามหรือในเขตใช้กฎอัยการศึก จำคุกปีหนึ่งถึงยี่สิบปี เวลาค้นจำคุกไม่เกินห้าปี
๔. ถ้าทำถึงตายหรือบาดเจ็บสาหัส ต้องวางโทษตามประมวลกฎหมายลักษณะอาญามาตรา

หมิ่นประมาทอาฆาตทหารยาม

มาตรา ๓๗ ผู้ใดหมิ่นประมาทหรือขู่เชิญว่าจะกระทำความร้ายแก่ทหารยามรักษาการณ์ก็ดี หรือแก่ทหารอยู่ยามประจำหน้าที่ก็ดี ท่านว่าหมิ่นมีความผิดต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุ ดังจะว่าต่อไปนี้ คือ

๑) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่หนึ่งขึ้นไปจนถึงสิบปี

๒) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี

๓) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้น ในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่ว่ามีมาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าสามปี

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. บุคคลใด ๆ

๒. หมิ่นประมาท หรือขู่เชิญจะกระทำความร้ายทหารยามรักษาการณ์ หรือทหารอยู่ยามประจำหน้าที่

๓. โทษต่อหน้าราชศัตรู จำคุกหนึ่งถึงสิบปี ในเวลาสงครามหรือในเขตใช้กฎอัยการศึก จำคุกสามเดือนถึงห้าปี เวลาอื่นจำคุกไม่เกินสามปี

ทำร้ายผู้บังคับบัญชา

มาตรา ๓๘ ผู้ใดเป็นทหาร และมีอำนาจกระทำการประทุษร้ายด้วยกำลังกายแก่ผู้ซึ่งมีอำนาจบังคับบัญชาเหนือมันไซ้ร์ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุ ดังจะว่าต่อไปนี้ คือ

๑) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญามันเป็นสามสถาน คือ สถานหนึ่งให้ประหารชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกมันตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกมันตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

๒) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

๓) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้น ในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่วามมาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. เป็นทหาร

๒. บังอาจใช้กำลังกายประทุษร้ายผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือตน

๓. โทษต่อหน้าราชศัตรู ให้ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกห้าปีถึงยี่สิบปี เวลาสงครามหรือในเขตซึ่งกฎอัยการศึก จำคุกหนึ่งปีถึงยี่สิบปี เวลาอื่นจำคุกหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

ทำร้ายผู้ใหญ่มียศสูงกว่า

มาตรา ๓๙ ผู้ใดเป็นทหาร และมีบังอาจใช้กำลังทำร้ายแก่ทหารผู้ใดซึ่งเป็นผู้ใหญ่เหนือมันไซ้ ท่านว่ามันสมควรรับอาญาจำคุกไม่เกินกว่าห้าปี

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. เป็นทหาร

๒. ใช้กำลังทำร้ายทหารซึ่งเป็นผู้ใหญ่เหนือตน

๓. โทษจำคุกไม่เกินห้าปี

ทำร้ายผู้ใหญ่หรือผู้บังคับบัญชาถึงตาย หรือบาดเจ็บสาหัส

มาตรา ๔๐ ถ้าและในการกระทำความผิดเช่นว่ามาในมาตรา ๓๘ และ ๓๙ นั้นเป็นเหตุให้ผู้ต้องประทุษร้ายถึงตาย หรือต้องบาดเจ็บถึงสาหัสด้วยไซ้ ท่านว่ามันสมควรรับโทษหนักยิ่งกว่า ที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้แล้ว ก็ให้ลงอาญาแก่มันผู้กระทำความผิดนั้น ตามลักษณะที่ท่านบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๐, ๒๕๑ และ ๒๕๗ แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญา

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. กระทำความผิดตามมาตรา ๓๘, ๓๙

๒. ผู้ถูกทำร้ายถึงตาย หรือบาดเจ็บสาหัส

๓. ถ้าควรรับโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้แล้ว ก็ต้องลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา

๒๕๐, ๒๕๑ และ ๒๕๗

แสดงความอาฆาตหมิ่นประมาทผู้บังคับบัญชา

มาตรา ๔๑ ผู้ใดเป็นทหาร และมีบงอาจแสดงความอาฆาตมาดร้ายต่อผู้บังคับบัญชาหรือต่อทหารที่เป็นผู้ใหญ่เหนือมัน หรือมันหมิ่นประมาทใส่ความ หรือโฆษณาความหมิ่นประมาทอย่างใด ๆ ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้คือ

๑. เป็นทหาร
๒. แสดงความอาฆาตมาดร้ายผู้บังคับบัญชา หรือทหารที่เป็นผู้ใหญ่เหนือมันหรือ
๓. หมิ่นประมาทใส่ความ หรือโฆษณาความหมิ่นประมาทอย่างใด ๆ
๔. โทษจำคุกไม่เกินสามปี

ทหารกำเริบ

มาตรา ๔๒ ถ้าทหารมีผู้สมกัน ณ ที่ใด ๆ ตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปใช้กำลังทำร้าย หรือขู่เชือดว่า จะทำร้ายก็ดี หรือมันกระทำการอย่างใด ๆ ขึ้นให้วุ่นวายในบ้านเมืองของท่านก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดฐานกำเริบ ต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุด้วยกันทุกคน ดังจะว่าต่อไปนี้ คือ

๑) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชสัตว์ ท่านให้ลงอาญามันเป็นสามสถาน คือสถานหนึ่งให้ประหารชีวิตเสีย สถานหนึ่งให้จำคุกมันจนตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

๒) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชสัตว์ แต่ได้กระทำในเวลาสงครามหรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

๓) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้น ในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่พามาแล้วท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าห้าปี

หลักเกณฑ์ของมาตรา^๕นี้คือ

๑. ทหารตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป

๒. มีอาวุธกัน ณ ที่ใด ๆ

๓. ใช้กำลังทำร้ายหรือขู่จะทำร้าย หรือกระทำอย่างใด ๆ ให้รบกวนภายในบ้านเมือง

๔. ต่อหน้าราชศัตรู โทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกสามปีถึงยี่สิบปี

เวลาสงครามหรือในเขตใช้กฎอัยการศึก โทษจำคุกหนึ่งถึงยี่สิบปี เวลานั้นจำคุกไม่เกินห้าปี

ทหารกำเริบโดยมีศาสตราวุธ

มาตรา ๔๓ และถ้าในพวกทหารที่กระทำการกำเริบที่ว่ามาในมาตรา ๔๒ นั้น มีศาสตราวุธไปด้วยตั้งแต่คนหนึ่งขึ้นไป ท่านว่าพวกนั้นต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุด้วยกันทุกคน ดังจะว่าต่อไปนี้ คือ

๑) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญามันเป็นสามสถาน คือ สถานหนึ่งให้ประหารชีวิตเสีย สถานหนึ่งให้จำคุกจนตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

๒) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่สามปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

๓) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้น ในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่ว่ามาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าสิบปี

หลักเกณฑ์ของมาตรา^๕นี้ คือ

๑. ทหารทำการกำเริบ

๒. มีศาสตราวุธไปด้วยตั้งแต่คนหนึ่งขึ้นไป

๓. ต่อหน้าราชศัตรู โทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกห้าปีถึงยี่สิบปี

เวลาสงครามหรือในเขตใช้กฎอัยการศึก จำคุกสามปีถึงยี่สิบปี เวลานั้นจำคุกไม่เกินสิบปี

ทหารกำเริบยอมเล็กโดยดี

มาตรา ๔๔ เมื่อเจ้าพนักงาน ผู้มีตำแหน่งหน้าที่บังคับทหารที่กระทำการกำเริบในทีใด ๆ ให้เลิกไปเสีย ถ้าและพวกทหารที่กระทำการกำเริบนั้น คนใดที่ยังมิได้ใช้กำลังทำร้ายอย่างใดแล้วเลิกไปตามบังคับนั้นโดยดี ท่านว่าให้ลงโทษแก่มันตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๒ และ ๔๓ นั้นนับแต่ครั้งหนึ่ง

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้ คือ

๑. เจ้าพนักงานผู้มีตำแหน่งหน้าที่บังคับทหารกำเริบให้เลิกไป
๒. พวกทหารกำเริบที่ยังมิได้ใช้กำลังทำร้าย เลิกไปโดยดี
๓. โทษกึ่งหนึ่งของมาตรา ๔๒ และ มาตรา ๔๓

หนีราชการ

มาตรา ๔๕ ผู้ใดเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร ชั้นประทวน ชั้นนายสิบ ชั้นเจ้าหรือเป็นพลทหารก็ดี ถ้าแลมันขาดจากหน้าที่ราชการโดยมิได้รับอนุญาต หรือมันขาดจากราชการในเมื่อพันกำหนดอนุญาตแล้วก็ดี แม้เป็นไปด้วยความเจตนาจะหลีกเลี่ยงจากราชการตามคำสั่งให้เดินกองทหารหรือเดินเรือไปจากที่ หรือคำสั่งเรียกกระดมเตรียมศึกนั้นไซ้ ท่านว่ามันมีความผิดฐานหนีราชการ อีกนัยหนึ่งมันขาดจากราชการ จนถึงกำหนดที่จะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- ๑) ขาด ๒๔ ชั่วโมงต่อหน้าราชสัตรู
- ๒) ขาด ๓ วัน ถ้ามิใช่ต่อหน้าราชสัตรู แต่ในเวลาสงครามหรือในเขตที่ใช้กฎอัยการศึก
- ๓) ขาด ๑๕ วัน ในที่และเวลาอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วตั้งไซ้ ท่านว่ามันมี

ความผิดฐานหนีราชการตุจกัน

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้ คือ

๑. เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร ชั้นประทวน ชั้นนายสิบ ชั้นเจ้า พลทหาร
๒. ขาดหน้าที่ราชการโดยมิได้รับอนุญาต หรือขาดราชการเมื่อพันกำหนดอนุญาต หรือเจตนาจะหลีกเลี่ยงจากราชการตามคำสั่งให้เดินกองทหารหรือเดินเรือไปจากที่หรือคำสั่งเรียกกระดมเตรียมศึกตามกำหนดต่อไปนี้ มีความผิดฐานหนีราชการ คือ

- ก. ชาติ ๒๔ ชั่วโมง ต่อหน้าราชศัตรู
- ข. ชาติ ๓ วัน ในเวลาสงคราม หรือในเขตใช้กฎอัยการศึก
- ค. ชาติ ๑๕ วัน ในที่และเวลาอื่น ๆ

โทษฐานหนีราชการ

มาตรา ๔๖ ผู้ใดกระทำความผิดฐานหนีราชการ ท่านว่ามันต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุตั้งจะว่าต่อไปนี้ คือ

- ๑) ถ้ามันหลบหนีไปเข้าอยู่กับพวกราชศัตรู ท่านว่าโทษมันถึงตาย
- ๒) ถ้ามันกระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไว้จนตลอดชีวิต หรือมีจะนั้นให้จำคุกมันไว้สี่สิบปี
- ๓) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไว้ตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงสิบห้าปี
- ๔) ถ้ามันกระทำความผิดนั้น ในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่ว่ามีมาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันผู้กระทำความผิดนั้นไว้ไม่เกินกว่าห้าปี

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้ คือ

- ๑. ทำผิดฐานหนีราชการ
- ๒. โทษถึงตาย ถ้าหนีไปเข้าอยู่กับพวกราชศัตรู
- ๓. ถ้ากระทำความผิดต่อหน้าราชศัตรู โทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกไว้สี่สิบปี
- ๔. ถ้ากระทำความผิดในเวลาสงคราม หรือในเขตที่ใช้กฎอัยการศึก จำคุกหนึ่งถึงสิบห้าปี
- ๕. ถ้ากระทำความผิดในเวลาอื่น จำคุกไม่เกินห้าปี

เจ็ปนสิ่งของให้ราชการทหาร

มาตรา ๔๗ ผู้ใดเป็นทหาร ท่านใช้ให้มีหน้าที่จัดซื้อหรือทำ หรือปกครองรักษาทรัพย์สินใด ๆ ของทหาร ถ้าและมันบังอาจเอาของอื่นปลอมหรือปนกับทรัพย์สินนั้น ๆ ให้เสื่อมลงก็ดี หรือ

มันปล่อยให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้นโดยมันรู้เห็นเป็นใจด้วยก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงสองพันบาทถ้วนอีกโสดหนึ่ง

และทหารคนใดท่านใช้ให้มีหน้าที่จัดซื้อหรือทำ หรือปกครองรักษาสิ่งใด ๆ ของทหาร ถ้าและมันบังอาจจ่ายทรัพย์สินสิ่งใด ๆ ที่มันรู้ว่ามีของอื่นปลอมหรือปนเช่นว่ามาแล้วก็ดี หรือมันปล่อยให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้นแล้ว มันไม่รับรองเรียนต่อผู้ใหญ่เหนือมันก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษเช่นว่ามาในมาตรานี้แล้วนั้นคู่กัน

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้ คือ

๑. เป็นทหาร
๒. มีหน้าที่จัดซื้อ หรือทำ หรือปกครองรักษาทรัพย์สินสิ่งใด ๆ ของทหาร
๓. บังอาจเอาของอื่นปลอม หรือปนกับทรัพย์สินนั้น ๆ ให้เสื่อมลง หรือปล่อยให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้นโดยรู้เห็นเป็นใจด้วย (เช่นเอาน้ำมันก๊าสปนเบนซิน)
๔. จ่ายทรัพย์สินที่รู้ว่าปลอมปนดังกล่าวแล้ว หรือปล่อยให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้นแล้วไม่รับรองเรียนผู้ใหญ่เหนือตน มีโทษเท่ากัน จำคุกสามเดือนถึงเจ็ดปี

ปราศจากความเมตตาแก่คนป่วยและปล้นทรัพย์

มาตรา ๔๘ ในเวลาสงคราม ถ้าผู้ใดกระทำการปราศจากความเมตตาแก่คนที่ถูกอาวุธบาดเจ็บ หรือแก่คนที่ป่วยเจ็บในกองทัพฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ดี หรือกระทำการปล้นทรัพย์แย่งทรัพย์อย่างใด ๆ ที่ท่านบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๙ ถึง มาตรา ๒๕๙ และมาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา ๓๐๓ แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญานั้น ท่านให้เพิ่มโทษมันผู้กระทำผิดต้องระวางโทษตามที่ท่านบัญญัติไว้สำหรับความเช่นนั้นขึ้นด้วยอีกกึ่งหนึ่ง

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้ คือ

๑. ในเวลาสงคราม
๒. กระทำการปราศจากความเมตตาแก่คนที่ถูกอาวุธบาดเจ็บ หรือแก่คนป่วยเจ็บในกองทัพฝ่ายใดก็ตาม หรือ

๓. ทำการปล้นทรัพย์ แยกทรัพย์อย่างใด ๆ ตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๔๕ ถึง ๒๕๕ มาตรา ๒๕๘ ถึง ๓๐๓

๔. ต้องเพิ่มโทษสำหรับความผิดนั้นอีกกึ่งหนึ่ง

ใช้ธงหรือเครื่องหมายกาชาดผิดข้อบังคับ

มาตรา ๔๙ ในเวลาสงคราม ถ้าผู้ใดใช้ธงกาชาดหรือเครื่องหมายกาชาด โดยผิดข้อบังคับ แห่งหนังสือสัญญานานาชาติ ซึ่งทำที่เมืองเฮินัว เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๕ ทำนว่ามันมีความผิดต้องด้วยอาญาซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๘ แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญา

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้ คือ

๑. ในเวลาสงคราม
๒. ใช้ธงกาชาด หรือเครื่องหมายกาชาด
๓. โดยผิดข้อบังคับแห่งสนธิสัญญานานาชาติ
๔. มีโทษตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๑๒๘ (โทษจำคุกไม่เกินปีหนึ่ง ปรับไม่เกิน

ห้าร้อยบาท)

ทำผิดเวลาเป็นยามหรือเวลามีศาสตราวุธ

มาตรา ๕๐ ผู้ใดเป็นทหาร ถ้ามีกระทำความผิดในเวลาที่ท่านใช้ให้เป็นยามรักษาร หรือ อยู่ยามประจำที่ หรือให้กระทำการอย่างใด ๆ ที่มีศาสตราวุธของหลวงประจำตัวโดยความผิดที่ท่าน บัญญัติไว้ในมาตราต่าง ๆ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

มาตรา ๙๘ ถึงมาตรา ๑๐๐ ความผิดในฐานะประทุษร้ายต่อพระบรมราชตระกูล

มาตรา ๑๐๒ ถึงมาตรา ๑๐๔ ความผิดฐานกบฏภายในพระราชอาณาจักร

มาตรา ๑๐๕ ถึงมาตรา ๑๐๘ ความผิดฐานกบฏภายนอกพระราชอาณาจักร

มาตรา ๑๑๒ ถึงมาตรา ๑๑๕ ความผิดต่อทางพระราชไมตรีกับต่างประเทศ

มาตรา ๑๑๖ ถึงมาตรา ๑๒๘ ความผิดต่อเจ้าพนักงาน

มาตรา ๑๕๑ ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสียอำนาจศาล

มาตรา ๑๕๔ ความผิดฐานช่วยผู้อื่นให้พ้นอาชญาอันควรรับโทษตามกฎหมาย

มาตรา ๑๖๕ ถึงมาตรา ๑๖๙ ความผิดฐานหลบหนีจากที่คุมขัง

มาตรา ๑๗๗ ถึงมาตรา ๑๘๒ ความผิดฐานสมคบกันเป็นอั้งยี่และเป็นข่องโจรผู้ร้าย

มาตรา ๑๘๓ ถึงมาตรา ๑๘๔ ความผิดฐานก่อการจลาจล

มาตรา ๑๘๕ ถึงมาตรา ๒๐๑ ความผิดฐานกระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณชน ฐานกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสะดวกในการไปมาและการส่งข้าวและของถึงกัน และฐานกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย

มาตรา ๒๔๓ ความผิดฐานเกี่ยวข้องกับวิวาทต่อสู้กัน ซึ่งมีผู้ถึงแก่ความตาย

มาตรา ๒๕๕ ถึงมาตรา ๒๕๙ ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย

มาตรา ๒๖๘ ถึงมาตรา ๒๗๗ ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ

มาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา ๒๙๖ ความผิดฐานลักทรัพย์

มาตรา ๒๙๗ ถึงมาตรา ๓๐๒ ความผิดฐานวิ่งราว ฐานชิงทรัพย์ ฐานปล้นทรัพย์ และฐานสลัด

มาตรา ๓๐๓ ความผิดฐานกรรโชก

มาตรา ๓๒๗ ถึงมาตรา ๓๓๐ ความผิดฐานบุกรุก

ท่านว่ามันผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษตามที่ท่านบัญญัติไว้สำหรับความผิดเช่นนั้น และให้เพิ่มโทษขึ้นอีกกึ่งหนึ่ง

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้ คือ

๑. เป็นทหาร

๒. ทางราชการใช้ให้เป็นยามรักษาดู หรืออยู่ยามประจำที่ หรือกระทำการใด ๆ ที่มี ศาตราวุธของหลวงประจำตัว

๓. กระทำความผิดกฎหมายลักษณะอาญา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๙๘ ถึง ๑๐๐ ฐานประทุษร้ายต่อพระราชตระกูล

มาตรา ๑๐๒ ถึง ๑๐๔ ฐานกบฏภายในราชอาณาจักร

มาตรา ๑๐๕ ถึง ๑๐๘ ฐานกบฏภายนอกพระราชอาณาจักร

มาตรา ๑๑๒ ถึง ๑๑๕ ฐานผิดต่อทางไมตรีกับต่างประเทศ

มาตรา ๑๑๖ ถึง ๑๒๘ ฐานผิดต่อเจ้าพนักงาน

มาตรา ๑๕๑ ฐานกระทำให้เสื่อมเสียอำนาจศาล

มาตรา ๑๕๔ ฐานช่วยผู้อื่นให้พ้นอาญาอันควรรับตามกฎหมาย

มาตรา ๑๖๕ ถึง ๑๖๙ ฐานหลบหนีจากที่คุมขัง

มาตรา ๑๗๗ ถึง ๑๘๒ ฐานสมคบกันเป็นอั้งยี่ และเป็นช่องโจรผู้ร้าย

มาตรา ๑๘๓ ถึง ๑๘๔ ฐานก่อการจลาจล

มาตรา ๑๘๕ ถึง ๒๐๑ ฐานกระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณชน ให้สาธารณชนปราศจากความสะดวกในการไปมาและการส่งข้าวและของdingกัน ฐานกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย

มาตรา ๒๕๓ ฐานเกี่ยวข้งในที่วิวาทกันถึงตาย

มาตรา ๒๕๔ ถึง ๒๕๙ ฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย

มาตรา ๒๖๘ ถึง ๒๗๗ ฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ

มาตรา ๒๘๘ ถึง ๒๙๖ ฐานลักทรัพย์

มาตรา ๒๙๗ ถึง ๓๐๒ ฐานวิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และโจรสลัด

มาตรา ๓๐๓ ฐานกรรโชก

มาตรา ๓๒๗ ถึง ๓๓๐ ฐานบุกรุก

๔. ต้องเพิ่มโทษสำหรับความผิดนั้นอีกกึ่งหนึ่ง

มาตรา ๕๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหารได้ถูกยกเลิกโดยมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖

การบอสนัสมรรถภาพของทหาร

มาตรา ๕๒ เมื่อความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตั้งที่ได้ระบุไว้ในมาตรา ๒๐, ๒๒, ๒๗ (๒ หรือ ๓), ๒๙ (๒ หรือ ๓) ๓๐ (๒ หรือ ๓), ๓๑ (๒ หรือ ๓), ๓๒, ๓๓, ๓๖ (๒ หรือ ๓), ๓๗, ๓๘, (๒ หรือ ๓), ๓๙, ๔๑, ๔๒ (๒ หรือ ๓), ๔๓ (๒ หรือ ๓), ๔๖ (๒, ๓ หรือ ๔) หรือ ๔๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหารนี้ ได้กระทำลงด้วยความประสงค์ที่จะบอสนัสมรรถภาพของกรมกองทหารเสื่อมทรามลงไซ้ ท่านให้เพิ่มโทษผู้กระทำผิดดังต่อไปนี้

ถ้าระวางโทษอย่างสูงสุดกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงจำคุกตลอดชีวิตไซ้ ท่านให้เพิ่มขึ้นเป็นโทษอย่างสูงสุดถึงประหารชีวิต

ถ้าระวางโทษอย่างสูงสุดกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงจำคุกมีกำหนดโดยสืบไซ้ ท่านให้เพิ่มขึ้นเป็นโทษจำคุกไว้จนตลอดชีวิตเป็นอย่างสูงสุด

ถ้าระวางโทษอย่างสูงสุดที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงจำคุกมีกำหนดเวลาอย่างอื่นนอกจากที่กล่าวแล้ว ท่านให้เพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่งของโทษที่ได้วางไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ

เมื่อความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตั้งที่ได้ระบุไว้ในวรรคต้นนี้ ได้กระทำไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนการที่จะล้างล้มรัฐบาลก็ดี หรือจะให้เปลี่ยนแปลงการเมือง หรือเศรษฐกิจแห่งพระราชอาณาจักรด้วยไซ้กำลังบังคับหรือกระทำร้ายก็ดี ท่านว่ามันผู้กระทำควมผิดต้องระวางโทษถึงประหารชีวิตหรือจำคุกมันไว้จนตลอดชีวิต

หลักเกณฑ์ของมาตรานี้ คือ

๑. กระทำความผิดประมวลกฎหมายอาญาทหาร ดังต่อไปนี้

(๑) มาตรา ๒๐ นายเรือ ทำเรือปล่อยให้เรือเป็นอันตราย

(๒) มาตรา ๒๒ บุคคลทำหรือปล่อยให้เรือของทหารเป็นอันตราย

(๓) มาตรา ๒๗ (๒ หรือ ๓) ทหารทำลายทรัพย์สินสำหรับใช้ในการยุทธเวลาสงครามหรือปกติ

(๔) มาตรา ๒๙ (๒ หรือ ๓) ทหารละทิ้งหน้าที่เวลาสงครามหรือปกติ

(๕) มาตรา ๓๐ (๒ หรือ ๓) ทหารขัดขืนและเลยไม่ทำตามคำสั่งเวลาสงคราม หรือปกติ

(๖) มาตรา ๓๑ (๒ หรือ ๓) ทหารขัดขืนคำสั่งโดยองอาจ เวลาสงครามหรือปกติ

(๗) มาตรา ๓๒ ทหารขัดขืนหรือละเลยไม่ทำตามข้อบังคับ

(๘) มาตรา ๓๓ ทหารขัดขืนไม่ทำตามข้อบังคับโดยองอาจ

(๙) มาตรา ๓๖ (๒ หรือ ๓) ทำร้ายทหารยามเวลาสงครามหรือปกติ

(๑๐) มาตรา ๓๗ ชู้เชิญหรือหมิ่นประมาททหารยาม

(๑๑) มาตรา ๓๘ (๒ หรือ ๓) ทหารทำร้ายผู้บังคับบัญชาเวลาสงครามหรือปกติ

(๑๒) มาตรา ๓๙ ทหารทำร้ายแก่ผู้ใหญ่มียศสูง

ผู้ใหญ่

(๑๓) มาตรา ๔๑ ทหารชู้เชิญจะทำร้าย หรือหมิ่นประมาทต่อผู้บังคับบัญชาหรือต่อ

(๑๔) มาตรา ๔๒ (๒ หรือ ๓) ทหารกำเริบเวลาสงครามหรือปกติ

ปกติ

(๑๕) มาตรา ๔๓ (๒ หรือ ๓) ทหารกำเริบโดยมีศาสตราวุธเวลาสงคราม หรือ

(๑๖) มาตรา ๔๖ (๒,๓ หรือ ๔) หนีทหารต่อหน้าราชศัตรูเวลาสงครามหรือปกติ

(๑๗) มาตรา ๕๗ ทหารเจอบนทรัพย์สินใช้ในราชการทหาร

๒. ถ้าโทษอย่างสูงสุดกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เพียงจำคุกตลอดชีวิตต้องเพิ่มขึ้นเป็นโทษอย่างสูงสุดประหารชีวิต

๓. ถ้าโทษสูงสุดจำคุกยี่สิบปี ต้องเพิ่มเป็นจำคุกจนตลอดชีวิต

๔. ถ้าโทษอย่างสูงสุดเพียงจำคุกมีกำหนดเวลาอย่างอื่น ต้องเพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่ง

๕. ถ้าความผิดถึงแล้ว เป็นส่วนหนึ่งของแผนการที่จะล้างล้มรัฐบาล หรือเปลี่ยนแปลง

ประเพณี การเมืองหรือเศรษฐกิจแห่งพระราชอาณาจักรด้วยใช้กำลังบังคับหรือกระทำร้ายก็ดี มีโทษถึงประหารชีวิต หรือจำคุกไว้จนตลอดชีวิต

บทที่ ๓

เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญา

เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาทหารได้อ้างความผิดตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา (ร.ศ. ๑๒๗) ไว้หลายตอนด้วยกัน แต่กฎหมายลักษณะอาญา (ร.ศ. ๑๒๗) ได้ถูกยกเลิกไปโดยประมวลกฎหมายอาญา (พ.ศ. ๒๔๙๙) ดังนั้น ในกรณีนี้จะต้องเป็นไปตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา (พ.ศ. ๒๔๙๙) ที่ว่า “เมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้บังคับแล้ว บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดอ้างถึงกฎหมายลักษณะอาญา หรืออ้างถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะอาญา ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงประมวลกฎหมายอาญา หรือบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาในบทมาตราที่มีนัยเช่นเดียวกัน แล้วแต่กรณี”

เพื่อสะดวกแก่ผู้ศึกษาประมวลกฎหมายอาญาทหาร ขอเปรียบเทียบกฎหมายลักษณะอาญา (ร.ศ. ๑๒๗) และประมวลกฎหมายอาญา (พ.ศ. ๒๔๙๙) ให้เห็นดังต่อไปนี้

กฎหมายลักษณะอาญา (ร.ศ. ๑๒๗)	ประมวลกฎหมายอาญา (พ.ศ. ๒๔๙๙)	เรื่อง
มาตรา ๒	๒๓	คดีที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือจำคุกในคดีประมาท หรือลหุโทษ ศาลจะพิพากษาลงโทษกักขังไม่เกิน ๓ เดือนแทนได้
๑๘	๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗	กักขังและวิธีการกักขัง
๑๘	๒๕	ขยายเวลาชำระค่าปรับเป็น ๓๐ วัน
๑๘	๓๐	กักขังแทน จำคุกแทนค่าปรับให้ใช้ทันที

กฎหมายลักษณะ อาญา (ร.ศ. ๑๒๗)	ประมวลกฎหมาย อาญา (พ.ศ. ๒๔๗๙)	เรื่อง
๒๒ ใหม่	๓๑ ๓๖	การปรับให้ปรับรายบุคคล ทรัพย์สินที่ริบแล้ว ถ้าเจ้าของที่แท้จริงมิได้รู้เห็นในการ ทำผิดมาร้องขอคืนก็ให้ศาลสั่งคืน แต่ต้องกระทำภายใน ๑ ปี นับแต่วันพิพากษา
๒๕	๓๗	ศาลสั่งริบทรัพย์สินแล้วไม่ส่งทรัพย์สินภายในกำหนด ศาล สั่งกักขังไว้จนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง แต่ไม่เกินหนึ่ง ปี ถ้าปรากฏว่าไม่สามารถส่งทรัพย์สิน หรือชำระ ราคาได้ ศาลจะส่งปล่อยตัวไปก็ได้
๓๙	๕๔	การคำนวณเพิ่มโทษลดโทษ ให้เพิ่มก่อนแล้วลด ถ้า เพิ่มเท่ากับหรือมากกว่าลด ศาลจะไม่เพิ่มไม่ลดก็ได้
๔๐	๕๕	ถ้าโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดมีกำหนดเพียง ๓ เดือน หรือน้อยกว่า ศาลจะกำหนดให้น้อยลงอีกก็ได้ และ ถ้ามีโทษปรับด้วย ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อย ลงหรือจะยกโทษจำคุก คงเหลือแต่ปรับก็ได้
๔๕	๖๔	ศาลอาจอนุญาตให้ผู้กระทำผิดแสดง พยาน หลักฐาน สืบหลังการไม่รู้ข้อกฎหมายได้ ถ้าปรากฏว่าผู้กระทำ ผิดไม่รู้ว่ามิใช่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น ศาลจะลง โทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้
๕๓	๖๙	ป้องกันเกินสมควรแก่เหตุจะลงโทษเพียงใดก็ได้ และ ถ้าการกระทำที่เกิดขึ้นจากความตื่นเต้น ความตกใจ ความกลัว ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้

กฎหมายลักษณะ อาญา (ร.ศ. ๑๒๗)	ประมวลกฎหมาย อาญา (พ.ศ. ๒๔๗๗)	เรื่อง
๕๔	๗๑	ผู้บุพพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องกระทำความผิดต่อกันในฐานลักทรัพย์ วิวร้าง ล้อโกง ยักยอก ทำให้เสียทรัพย์ บุกรุก รับของโจร นั้นยอมความกันได้ และศาลจะลงโทษเพียงใดก็ได้
๕๕	๗๒	บรรดาโลหะ ศาลจะลงโทษเพียงใดก็ได้
๕๙	๗๘	ผู้กระทำความผิดเป็นผู้โผลดเขลาเบาปัญญาตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส กิลติโทษฐานปราณีได้
๗๔	เล็ก	เล็ก
๗๖	เล็ก	เล็ก เพิ่มโทษในส่วนโลหุโทษ
๙๗	๑๐๘	ประทุษร้ายต่อองค์พระมหากษัตริย์
๙๗	๑๑๐	ประทุษร้ายต่อพระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
๑๐๔	๑๑๗	นัดหยุดงาน (สไตรค์) วรรค ๒-๓
๑๐๘	๑๒๗	กระทำการที่จะให้เกิดเหตุร้ายแก่ประเทศจากภายนอก (วรรคแรก)
๑๑๗	เล็ก	บิดพริ้วละเลยไม่ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน
๑๓๑	๑๔๗	เจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์สิน
๑๓๖	๑๔๘	ใช้อำนาจหน้าที่ทุจริต
๑๓๗, ๑๓๘	๑๔๙	เรียกรับสินบน
๑๔๐	๑๕๐	เจ้าพนักงานเรียกรับสินบนไว้ก่อนได้เป็นเจ้าพนักงาน

กฎหมายลักษณะ อาญา (ร.ศ. ๑๒๗)	ประมวลกฎหมาย อาญา (พ.ศ. ๒๔๗๙)	เรื่อง
๑๓๒	๑๕๑	เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดซื้อ ใช้อำนาจในตำแหน่ง หาประโยชน์
๑๓๓	๑๕๒	เจ้าพนักงานมีหน้าที่ดูแลจัดการใด เข้าไปมีส่วน ได้เสียในกิจการนั้น
๑๓๔	๑๕๓	เจ้าพนักงานมีหน้าที่จ่ายทรัพย์สิน ได้จ่ายไปเกินกว่า ที่ควรเพื่อประโยชน์ตนเองและผู้อื่น
๑๓๕	๑๕๕	เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่เก็บภาษีอากร ทุจริตไม่เรียก เก็บ
๑๓๕	๑๕๕	เจ้าพนักงานตีราคาทรัพย์สินเพื่อเรียกเก็บภาษี โดยทุจริต
๑๓๐	๑๕๗	เจ้าพนักงานถอนทำลายตรา
๑๒๙	๑๖๑	เจ้าพนักงานปลอมเอกสารในหน้าที่
๒๓๐	๑๖๒	เจ้าพนักงานกระทำหลักฐานและลงบัญชีเท็จ
๑๖๑	๑๗๖	ฟ้องเท็จแล้วขอถอนฟ้องเสียก่อน พิพากษา
๑๕๙	๑๗๙	ทำพยานหลักฐานเท็จในชั้นสอบสวน
๑๖๒	๑๘๓	เบิกความเท็จแล้วถอนก่อนพิพากษาลงโทษเบาเพียง ได้ก็ได้อีก
๑๕๔	๑๘๙	ช่วยผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาโดยให้ที่พำนัก หรือช่วย ไม่ให้ถูกจับกุม
๑๖๗	๑๙๓	บิดา มารดา บุตร สามเณรช่วยผู้กระทำความผิดโดย ให้ ที่พำนักซ่อนเร้นหรือทำพยานหลักฐานสูญหาย ไม่เอาโทษ

กฎหมายลักษณะ อาญา (ร.ศ. ๑๒๗)	ประมวลกฎหมาย อาญา (พ.ศ. ๒๔๓๙)	เรื่อง
๑๓๙	๒๐๑	ตุลาการหรือพนักงานอัยการผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวน ส่วนเรียกรับสินบน
๑๖๙	๒๐๕	ประมาททำให้ผู้ต้องขังหลบหนี
๑๗๘	๒๑๐	ชอ้งโจร
๑๘๒	๒๑๔	บิดา มารดา บุตรภรรยาของผู้กระทำผิดหาที่พัก ซ่อนเร้นเป็นปกติธุระให้
๑๘๔	๒๑๖	เจ้าพนักงานสั่งให้เลิกมั่วสุมประจุมกัน อันเป็น ความผิดฐานจลาจลแล้วไม่เลิก
๑๘๖	๒๑๘	วางเพลิง
๑๘๗	๒๒๐	กระทำแก่โรงเรือน ไร่ ไร่ ที่จอดรถเรือสาธารณะ สิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักรไฟฟ้า อันเป็นสิ่งที่ทำไว้เพื่อ ป้องกันอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์
๑๙๑	๒๒๘, ๒๒๙	ทำให้เกิดอุทกภัย
๑๙๖	๒๓๕	ทำให้การสื่อสารทางไปรษณีย์ขัดข้อง
๒๐๒, ๒๐๓	๒๔๒	ทำให้เหรียญกระษาปณ์เข้าหนักน้อยลงทุจริต
..	๒๔๗	ปลอมเงินตราต่างประเทศ
๒๑๕	๒๕๖	ใช้บัตรตราที่ไม่ใช่แล้ว
๒๑๗	๒๕๘	ปลอมตัวโดยสาร
๒๑๘	๒๖๐	ใช้ตัวปลอม
๒๒๒, ๒๒๓	๒๖๔	ปลอมหนังสือ
๒๒๖	๒๖๗	แจ้งให้พนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จ

ประมวลกฎหมายอาญาทหาร

๕๗

กฎหมายลักษณะ อาญา (ร.ศ. ๑๒๗)	ประมวลกฎหมาย อาญา (พ.ศ. ๒๔๙๙)	เรื่อง
๒๓๔	๒๗๐	ใช้มีไว้ซึ่งเครื่องขังตวงวัด
๒๓๕	๒๗๒	เอาชื่อการค้าอื่นใช้ให้ประชาชนหลงผิด
๒๓๖	๒๗๓	ปลอมชื่อเครื่องหมายการค้า
๒๓๗	๒๗๔	เลียนเครื่องหมายการค้า
๒๖๖	๒๗๘	ทำอนาจารแก่บุคคลอายุเกินกว่า ๑๓ ปี
๒๔๕	๒๗๙	อนาจารเด็กต่ำกว่า ๑๓ ปี
๒๗๖	๒๘๔	นุกหรืออนาจาร
๒๕๖	๒๙๗	ทำร้ายร่างกายสาหัส
๒๕๗	๒๙๘	ทำร้ายสาหัสแก่บุคคลบางจำพวก
๒๖๒	เลิก	แพทย์รัดลูก
—	๓๐๕	แพทย์รัดลูกโดยเพื่อสุขภาพของหญิงหรือหญิงถูกข่ม- ขืนมาไม่ผิด
๒๖๕	๓๐๖	ละทิ้งเด็ก
๒๖๙	๓๑๒	เอาคนลงเป็นทาส
๒๗๔	๓๑๘	พรากรผู้เยาว์อายุเกิน ๑๓ แต่ไม่เกิน ๑๘ ขวบ
๒๗๕	๓๑๙	เกลียดล้อมเด็ก
๒๗๗	๓๒๐ วรรคแรก	หลอกลวงเอาคนส่งออกนอกราชอาณาจักร
๒๘๙	เลิก	ไปรวมใน ม. ๓๓๔ ใหม่ ลักทรัพย์
๒๙๐	เลิก	ไปรวมใน ม. ๑๘๗ ใหม่
๒๙๑	เลิก	

กฎหมายลักษณะ อาญา (ร.ศ. ๑๒๗)	ประมวลกฎหมาย อาญา (พ.ศ. ๒๔๙๙)	เรื่อง
๒๓๒ ๙๕-๒๓๓	เล็ก ๓๓๕	หนักเบาพิจารณาตุ้ให้ละเอียดเพราะโทษคล้ายคลึงกันแต่มีวรรคห้าบัญญัติเป็นคุณไว้ว่า ถ้ายากจนทรัพย์สินเล็กน้อยให้ลงโทษตาม ม. ๓๓๔
๒๓๖	เล็ก	ลักข้าง สัตว์พาหนะแต่ ๓ ตัว
๒๓๗	๓๓๖	วิ่งราว
๓๐๓	๓๓๗	กรรโชก
๒๘๙-๓๐๐	๓๓๙	ชิงทรัพย์
๓๐๖	๓๔๒	ล่อโจงผู้เบาปัญญา
๓๐๕	๓๔๕	ส่งชื่อของบริโภค ๆ เจตนาไม่ชำระราคา
๓๐๗	๓๔๖	เอาทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นของตนโดยอาศัยผู้อื่นนำเบาปัญญา
๓๑๒	๓๔๗	เพื่อประโยชน์จากการประกันวินาศภัย แกล้งทำให้ทรัพย์สินเสียหาย
๒๙๑	๓๔๙	เอาไปเสียซึ่งทรัพย์สินตนเองจำนำ
๓๑๑	เล็ก	หลอกลวงในการเล่นต่าง ๆ ที่ไม่ผิดกฎหมาย
๓๑๔-๓๑๗	๓๕๒ วรรคห้า	ยกยอกเก็บของตก
๓๑๙	๓๕๔	ผู้จัดการทรัพย์ยกยอกทรัพย์
๓๑๘	๓๕๕	ยกยอกทรัพย์แผ่นดิน
๓๓๐	เล็ก	ในรวมในมาตรา ๓๒๙

กฎหมายลักษณะ อาญา (ร.ศ. ๑๒๗)	ประมวลกฎหมาย อาญา (พ.ศ. ๒๔๙๙)	เรื่อง
	<u>ลหุโทษ</u>	
๓๓๔ (๑)	๓๖๗	
๓๓๔ (๒)	๓๖๘	
๓๓๔ (๓)	๓๖๙	
๓๓๕ (๑)	๓๗๐	
๓๓๕ (๒)	๓๗๑	
๓๓๕ (๖)	๓๗๒	
๓๓๕ (๘)	๓๗๓	
๓๓๕ (๙)	๓๗๔	
๓๓๕ (๑๐)	๓๗๕	
๓๓๕ (๑๑)	๓๗๖	
๓๓๕ (๑๒)	๓๗๗	
๓๓๕ (๑๓)	๓๗๘	
๓๓๕ (๑๔)	๓๗๙	
๓๓๕ (๑๕)	๓๘๐	
๓๓๕ (๑๖)	๓๘๑	
๓๓๕ (๑๗)	๓๘๒	
๓๓๕ (๑๘)	๓๘๓	
๓๓๕ (๒๑)	๓๘๔	
๓๓๖ (๑)(๕)(๑๐)	๓๘๕	

กฎหมายลักษณะ อาญา (ร.ศ. ๑๒๗)	ประมวลกฎหมาย อาญา (พ.ศ. ๒๔๙๙)	เรื่อง
๓๓๖ (๕)	๓๘๖	
๓๓๖ (๑๑)	๓๘๗	
๓๓๗ (๑) (๒)	๓๘๘	
๓๓๘ (๑), ๓๕๐ (๒)	๓๘๙	
๓๓๘ (๒)	๓๙๐	
๓๓๘ (๓)	๓๙๑	
๓๓๙ (๑)	๓๙๒	
๓๓๙ (๒) (๓)	๓๙๓	
๓๔๐ (๓)	๓๙๔	
๓๔๐ (๑)	๓๙๕	
๓๓๖ (๑๔)	๓๙๖	
	๓๙๗	} เพิ่มเติม
	๓๙๘	

สำนักหอสมุด

วินัยทหาร

สำนักหอสมุด

สำนักหอสมุด

ภาค ๔

วินัยทหาร

วินัยทหาร คือการที่ทหารต้องปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของทหาร ซึ่งหมายความตลอดถึงบรรดากฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำแนะนำ คำชี้แจงของผู้บังคับบัญชา ทหารทุกคนต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัด ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนจักต้องถูกลงทัณฑ์

ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร มีอำนาจลงทัณฑ์แก่ทหารผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหาร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดใน หรือนอกราชอาณาจักร

การกระทำความผิดวินัยทหารมีตัวอย่าง เช่น คือ ชัดขึ้น หลีกเลี้ยง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้บังคับบัญชาเหนือตน ไม่รักษามารยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหารเกี่ยวกับ ราน ละทิ้ง หรือเดินเลื้อยต่อหน้าที่ราชการ กล่าวคำเท็จ ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร ไม่ตักเตือนสั่งสอนหรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ เสพเครื่องของของเมงานถึงเสียกิริยา

นอกจากผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ตักเตือนสั่งสอนและลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาดังกล่าวแล้ว ผู้บังคับบัญชายังมีหน้าที่จัดการระงับรักษาวินัยทหารที่ตนเป็นผู้บังคับบัญชาอยู่นั้น โดยกวตขันว่าในการรักษาวินัยทหารนั้นจำเป็นต้องใช้อาวุธเพื่อทำการปราบปรามทหารผู้ก่อการกำเริบก่ติ หรือเพื่อบังคับทหารผู้ละทิ้งหน้าที่ให้กลับทำหน้าที่ของตนก่ติ ผู้บังคับบัญชาและผู้ช่วยเหลือในการนั้นจะไม่ต้องรับโทษในการที่ตนได้กระทำไปโดยความจำเป็นนั้นเลย ทั้งนี้ผู้บังคับบัญชาต้องรายงานตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยเร็ว

ทหารที่กระทำความผิดวินัยทหารนอกจากจะต้องรับทัณฑ์ตามที่กำหนดไว้แล้ว ยังอาจต้องถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดจากยศทหาร

การลงทัณฑ์ฐานฝ่าฝืนประมวลกฎหมายอาญาทหาร

ความผิดที่ระบุไว้ตามประมวลกฎหมายอาญาทหารบางมาตรา ๒๑, ๒๓, ๒๔, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๐, ๓๑, ๓๒, ๓๓, ๓๔, ๓๕, ๓๖, ๓๗, ๓๘, ๔๑, ๔๒, ๔๓, ๔๔, ๔๖, หรือ ๔๗ หรือความผิดที่โทษและความผิดที่เปรียบเทียบได้ตามกฎหมาย ถ้าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารพิจารณาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญก็ให้ถือว่าเป็นความผิดต่อวินัยทหาร และให้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้เว้นแต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารจะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหารหรือจะมีการดำเนินคดีนั้นในศาลพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร

ความผิดที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอาญาทหารดังกล่าวข้างต้น คือ

ทัณฑ์ ไม่ใช่โทษตามประมวลกฎหมายอาญา ไม่ถือเป็นการลงโทษโดยคำพิพากษาของศาล (Non-judicial punishment) มี ๕ สถาน ดังต่อไปนี้ จะใช้วิธีลงทัณฑ์อย่างอื่นไม่ได้

๑. **ภาคทัณฑ์** คือ ผู้กระทำความผิดควรต้องรับทัณฑ์สถานใดสถานหนึ่ง แต่มีเหตุควรปรานีจึงแสดงความผิดให้ปรากฏ หรือทำทัณฑ์บนไว้
๒. **ทัณฑ์กรรม** คือ ให้อยู่เวรยาม หรือกระทำใด ๆ เช่นการโยธา เพิ่มจากหน้าที่ประจำ
๓. **กัก** คือ กักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามแต่จะกำหนดให้
๔. **ขัง** คือ ขังในที่ควบคุมแต่เฉพาะคนเดียว หรือรวมกันหลายคนแล้วแต่จะมีคำสั่ง
๕. **จำขัง** คือ ขังโดยฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร

อำนาจในการลงทัณฑ์

ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจลงทัณฑ์ คือ ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหม ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือหรือกองทัพอากาศกำหนด และต้องถือเกณฑ์เทียบตำแหน่งและตารางกำหนดทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร

ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะส่งลงทัณฑ์ได้ที่เพียงสถานเดียว แต่ถ้าจะส่งลงทัณฑ์ทั้งสองสถาน
พร้อมกันต้องกำหนดทัณฑ์ไว้เพียงกึ่งหนึ่งของอัตราในสภาพนั้น ๆ จะลงทัณฑ์คราวเดียวกันสองสถาน
ไม่ได้

วิธีลงทัณฑ์ ก่อนส่งลงทัณฑ์ ผู้บังคับบัญชาต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนแน่นอนว่า ผู้ที่จะต้องรับทัณฑ์
มีความผิดจริงต้องระงับอย่าให้เป็นการกระทำโดยโห่ระจิด หรือลงทัณฑ์โดยไม่ปรากฏความผิดโดย
ชัดแจ้ง และต้องชี้แจงให้ผู้กระทำผิดทราบว่าการทำผิดในข้อใด เพราะเหตุใด แล้วจึงส่งลงทัณฑ์

สำหรับข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ต้องส่งรายงานการลงทัณฑ์เสนอตามลำดับชั้นจนถึงรั
มนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่าผู้กระทำผิดความผิดควรรับทัณฑ์สูงกว่าอำนาจที่ตนมีอยู่ ก็ต้องเสนอ
ความเห็นไปยังผู้มีอำนาจสั่งการต่อไป แต่ถ้าเป็นความผิดซึ่งมีวิธีวางอัตรากำหนดทัณฑ์ไว้โดยแน่นอน
แล้ว เช่น ขาดหรือหนีราชการทหาร หากกำหนดทัณฑ์นั้นเหนืออำนาจของผู้บังคับบัญชาที่จะส่งลงทัณฑ์
ได้ ผู้บังคับบัญชาชั้นที่กล่าวต่อไปนี้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้ที่เดียว ไม่ต้องเสนอตามลำดับชั้นต่อไปอีก
คือ ฝ่ายทหารบก ผู้บังคับการกรมหรือชั้นผู้บังคับกองพันที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นผู้
บังคับการกรมฝ่ายทหารเรือ ชั้นผู้บังคับหมวดเรือ หรือชั้นผู้บังคับกองพันที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้มีอำนาจ
บังคับบัญชาชั้นผู้บังคับหมวดเรือ ฝ่ายทหารอากาศ ชั้นผู้บังคับกองบิน

นายทหารที่คุมทหารไปตามลำพัง มีอำนาจส่งลงทัณฑ์ผู้อยู่ใต้อำนาจได้เห็นจากตำแหน่ง
ของตนขึ้นไปอีกชั้นหนึ่งได้ เว้นแต่นายทหารซึ่งมีอำนาจเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้น ๒ ขึ้นไปจึงไม่ต้องเพิ่ม

การกระทำผิดซ้ำ ถ้าผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้ส่งลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดในฐานซึ่งแล้ว และผู้รับทัณฑ์ซึ่ง
นั้นกระทำผิดซ้ำอีกผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะส่งเพิ่มทัณฑ์ที่ต้องพิจารณาทัณฑ์เดิมที่ส่งไว้แล้ว จะกำหนด
เวลาให้ผู้ต้องถูกขังทั้งของเดิมและที่เพิ่มใหม่เกินกว่าอำนาจของผู้ส่งลงทัณฑ์ หากควรรับทัณฑ์เกินอำนาจ
ก็ต้องเสนอไปยังผู้บังคับบัญชาชั้นสูง

อายุความ นับแต่วันที่ปรากฏหลักฐานแห่งความผิดของผู้กระทำ ซึ่งจะต้องรับทัณฑ์โดยแน่นอนแล้ว
ถ้าผู้มีอำนาจลงทัณฑ์มิได้จัดการที่จะให้ผู้นั้นได้รับทัณฑ์ภายในกำหนดสามเดือน เป็นอันนับว่าล่วงเลย

เวลาที่จะลงทัณฑ์จะส่งลงทัณฑ์โดยอำนาจตนเองมิได้ เว้นเสียแต่ผู้กระทำผิดนั้นชาติ หรือหน้าราชการก่อนครบสามเดือนจึงมิให้นับวันที่ขาดหรือหนีเข้าในกำหนดเวลาล่วงเลย คงให้นับแต่วันที่ได้ตัวผู้
นั้นกลับมา

อำนาจของผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือผู้ส่งลงทัณฑ์ที่มีอำนาจที่จะเพิ่ม
ลด หรือยกทัณฑ์เสียก็ได้ แต่ถ้าเพิ่มทัณฑ์แล้ว ทัณฑ์ที่ส่งเพิ่มรวมกับที่ส่งไว้แล้ว ต้องไม่เกินอำนาจ
ของผู้ส่งใหม่

การร้องทุกข์

หากผู้ถูกลงทัณฑ์เห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม ก็มีสิทธิร้องทุกข์ โดยร้องทุกข์ด้วยวาจา
หรือหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรง

ห้ามมิให้ร้องทุกข์ในแถว หรือในขณะกำลังทำหน้าที่ราชการ และต้องร้องทุกข์ภายหลัง
ยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่มีเหตุ

ถ้าผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์ภายในอำนาจแล้ว ก็ห้ามมิให้ร้องทุกข์ว่าผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์
แรงไป

เมื่อได้ร้องทุกข์แล้ว ยังไม่ทราบผลภายในสิบห้าวัน ก็ให้ร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชา
ชั้นสูงถัดขึ้นไป

กฎอัยการศึก

สำนักหอสมุด

สำนักหอสมุด

ภาค ๕

กฎอัยการศึก

หลักสำคัญในการใช้กฎอัยการศึกนั้น ก็เพื่อคงใช้กฎหมายบางฉบับ และดำเนินการปกครองประเทศหรือดินแดนส่วนใดส่วนหนึ่งโดยทหารและโดยศาลทหาร ทหารมีอำนาจทุกอย่างในเมื่อต้องกระทำเพื่อรักษาความสงบและความเรียบร้อย

ประเทศอังกฤษมิได้มีบทบัญญัติกฎอัยการศึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยตรงเพราะประเทศนั้นใช้กฎหมายธรรมดา (Common Law) แต่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย กฎหมายก็ยอมให้ทหารมีอำนาจเหนือพลเรือน

ในประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายลงวันที่ ๙ สิงหาคม ค.ศ. ๑๘๔๙ ให้อำนาจศาลทหารที่จะโอนอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีต่าง ๆ จากศาลพลเรือนได้ และตามกฎหมายลงวันที่ ๒๗ เมษายน ค.ศ. ๑๙๑๖ แบ่งกฎอัยการศึกออกเป็น ๒ ประเภท คือ การใช้กฎอัยการศึกเนื่องจากเหตุจลาจลภายในอย่างหนึ่ง หรือเนื่องจากการสงครามอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผลปฏิบัติแตกต่างกัน ถ้าเป็นการจลาจล การขยายอำนาจศาลทหารจะทำให้เฉพาะความผิดบางประเภทในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยเท่านั้น ถ้าเป็นการสงครามก็ขยายอำนาจใช้คำกว้าง ๆ ว่า "ความผิดต่าง ๆ ที่อาจทำความเสียหายต่อการป้องกันประเทศ"

กฎอัยการศึกเป็นกฎหมายสำคัญที่สุดในการรักษาความสงบเรียบร้อย เมื่อประกาศใช้แล้วก็ทำให้ทหารมีอำนาจเหนือพลเรือน

กฎอัยการศึกได้ตรขึ้นไว้เป็นครั้งแรกเมื่อ ร.ศ. ๑๒๖ พร้อม ๆ กับพระราชบัญญัติศาลทหารบก ร.ศ. ๑๒๖ ต่อมาได้ยกเลิกและใช้ฉบับ พ.ศ. ๒๔๕๗ แทน ตลอดมาจนบัดนี้ โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ แก้ไขมาตรา ๖,๗ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ และ ๒๔๘๘ สำหรับบัญญัติต่อท้ายกฎอัยการศึกได้เพิ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ และได้แก้ไขใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒

๑. เหตุที่จะประกาศใช้กฎอัยการศึกได้

ก. เวลาเมื่อเหตุจำเป็น เพื่อจะรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัยซึ่งจะมีมาจากภายนอกภายในราชอาณาจักร

ข. เมื่อมีสงคราม คือ การยุทธระหว่างกองทัพของประเทศ

ค. เมื่อมีจลาจล ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๑๕ การจลาจลคือบุคคลมีผู้สมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้ายขู่ขี้ขี้ว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ทั้งนี้มีหลักว่า การจลาจลนั้นต้องใหญ่โตมากจนต้องใช้กำลังทหารเข้าปราบปราม มิใช่การจลาจลเล็ก ๆ น้อย ๆ

ทั้งนี้ ผู้บังคับบัญชาทหารจะต้องวินิจฉัยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า จำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกหรือไม่ ถ้าหากมีทางที่จะจัดการให้เหตุร้ายสงบลงได้โดยรวดเร็วก็ไม่ต้องประกาศใช้กฎอัยการศึก กฎอัยการศึกที่เคยใช้มาแล้ว ดังนี้

๑. ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดใหญ่ทหารบกกรุงเทพ ฯ เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๖
๒. ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่รวม ๒๔ จังหวัด เมื่อวันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔
๓. ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔
๔. ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดพระนครและธนบุรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๔
๕. ประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐
๖. ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑

๒. ผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก

(๑) พระมหากษัตริย์ ทรงพระราชอำนาจในการประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ทุกกรณี

(๒) ผู้บังคับบัญชาทหาร ณ ที่นั้น ซึ่งมีกำลังอยู่ได้บังคับบัญชาไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน หรือเป็นผู้บังคับบัญชาในบ้อมหรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหาร มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะในเขตอำนาจหน้าที่ของกองทหารนั้นได้ ใน ๒ กรณีดังต่อไปนี้

ก. เมื่อมีสงคราม

ข. เมื่อมีจลาจล

เมื่อประกาศใช้แล้วต้องรีบรายงานให้รัฐบาลทราบโดยเร็วที่สุด

ผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีกำลังไม่น้อยกว่า ๑ กองพัน ได้แก่ ผู้บัญชาการทหารบก แม่ทัพ ผู้บัญชาการกองพล ผู้บังคับการกรม ผู้บังคับกองพัน เป็นต้น

ผู้มีตำแหน่งต่อไปนี้ไม่มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก คือ รองผู้บัญชาการทหารบก ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก เสนาธิการทหารบก ผู้บังคับการจังหวัดทหารบก เพราะไม่ใช่ผู้บังคับบัญชาหน่วยกำลังทหาร ไม่มีกำลังรบอยู่ในบังคับบัญชา

๓. วิธีการประกาศ

(๑) ต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร ประกาศให้ประชาชนรู้ในราชกิจจานุเบกษา หนังสือพิมพ์ วิทยุ บิดประกาศในที่ชุมนุมชน พิมพ์ใบปลิวแจก อ่านตามชุมนุมชน

(๒) ต้องมีข้อความดังต่อไปนี้

ก. เหตุที่ต้องประกาศ

ข. กำหนดเขตใช้กฎอัยการศึก

ค. วัน เวลา เริ่มใช้กฎอัยการศึก

ง. ตำบลที่เขียนประกาศ และวันเวลาออกประกาศ

จ. ยศ นาม ตำแหน่งของผู้ประกาศ

๔. อำนาจที่เกิดจากกฎอัยการศึก

(๑) กฎหมายซึ่งขัดกับกฎอัยการศึก ต้องระงับและใช้บทบัญญัติในกฎอัยการศึกแทน

(๒) เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนทุกตำแหน่ง ฝ่ายพลเรือน

ต้องปฏิบัติตามคำเรียกร้องของทหารตามความจำเป็นในการยุทธ

๓. เขตอำนาจทหาร

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจภายในเขตพื้นที่ที่ประกาศเท่านั้น

๔. อำนาจทหารในทางคดี

ในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลพลเรือนคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอย่างปกติ แต่ผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก มีอำนาจให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษาคดีอาญาบางประเภทได้ตามบัญญัติต่อท้ายพระราชบัญญัติ ฯ มาตรา ๗

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่มีอำนาจสั่งให้ศาลทหารพิจารณาคดีแพ่ง

๕. อำนาจเต็มของทหาร

ในเขตใช้กฎอัยการศึกทหารมีอำนาจเต็มที่จะ

(๑) เกณฑ์ (แรงงาน, ยวดยาน, สัตว์, อาหาร, อาวุธ ฯลฯ)

(๒) ห้าม (เช่น มิให้มั่วสุมกัน, การโฆษณา, การสัญจร ฯลฯ)

(๓) อาศัย

(๔) ตรวจค้น

(๕) ยึด

(๖) ทำลาย, เปลี่ยนแปลงสถานที่

(๗) ชับไล่

ข้อยกเว้นจากการเกณฑ์

๑. รุ่ดและม้าของผู้แทนรัฐบาลต่างประเทศ

๒. ยานพาหนะที่ใช้ในราชการกรมไปรษณีย์โทรเลข

๓. ผ้าผู้หรือแม่ผ้า โคมผู้หรือแม่โคมที่ใช้ในการผสม
๔. บรรดาเรือบรรทุกคนโดยสาร หรือเรือเดินไปรษณีย์ในเมื่อและตลอดเวลาที่กำลังทำการสำคัญ
๕. บุคคลที่ได้รับยกเว้นตามสัญญาทางพระราชไมตรี
๖. สำนักงานของรัฐบาล สถานทูต สถานกงสุล โรงเรียนของรัฐบาลต่างประเทศ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข โรงพยาบาลคนเสียจริต ตามอด โรคติดต่อ โรงเรียนเลี้ยงเด็กกำพร้า โรงเรียนนอกจากนี้ควรระวังการเกณฑ์คนต่างด้าวหรือทรัพย์สินของต่างด้าวที่มีสนธิสัญญาเป็นพิเศษ

๖. ความเสียหายในระหว่างใช้กฎอัยการศึก

ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจตามกฎอัยการศึกนั้น ทหารไม่ต้องใช้ค่าเสียหายแต่ทั้งนี้ควรระมัดระวังให้มาก เพราะต้องอยู่ในกรอบปฏิบัติและดำเนินการตามกฎอัยการศึกโดยเคร่งครัดเท่านั้น ต้องกระทำโดยสุจริตภายในขอบเขตที่กฎหมายอนุญาตไว้ มิฉะนั้นผู้กระทำละเมิดอาจรับผิดชอบแพ่งและอาญา

๗. การเลิกใช้กฎอัยการศึก

ผู้บังคับบัญชาทหารผู้ประกาศใช้กฎอัยการศึก จะประกาศเลิกใช้เองไม่ได้ พระมหากษัตริย์เท่านั้นที่จะทรงประกาศเลิกได้ เมื่อมีประกาศกระแสพระบรมราชโองการให้เลิกใช้กฎอัยการศึกเมื่อใดแล้ว อำนาจเต็มของทหารตามกฎอัยการศึกนั้นก็สิ้นสุดลงนับแต่วันเวลาที่ได้เลิกกฎอัยการศึกนั้น

ความผิดต้องขึ้นศาลทหารในปัจจุบันนี้ตามประกาศใช้กฎอัยการศึก เมื่อ ๒๐

ตุลาคม ๒๕๐๑

๑. ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึง มาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

๒. ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในและภายนอกราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๑๓ ถึง มาตรา ๑๒๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

๓. ความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ ตั้งแต่มาตรา ๑๓๐ ถึงมาตรา ๑๓๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

๔. ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ตั้งแต่มาตรา ๒๑๗ ถึงมาตรา ๒๓๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

๕. บรรดาคดีที่มีข้อหาว่ากระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. ๒๔๙๕ ไม่ว่าจะมีส่วนข้อหาว่ากระทำความผิดอย่างอื่นด้วยหรือไม่

๖. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยฝิ่น

๗. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

๘. ความผิดฐานซื้อข้าวสารที่กระทรวงเศรษฐกิจจัดจำหน่ายนำข้าวสารนั้นไปจำหน่ายต่อเพื่อการค้าไร หรือร้านค้าซึ่งเป็นหน่วยขายข้าวสารของกระทรวงเศรษฐกิจนำข้าวสารไปจำหน่ายโดยทางอื่น ซึ่งมีใช้เป็นการจำหน่ายแก่ประชาชนหรือจำหน่ายเกินกว่าราคาที่กระทรวงเศรษฐกิจกำหนดให้ถือว่าขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๖๘

๙. ความผิดตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๔๙๐ ซึ่งมีโทษตามมาตรา ๖๒ ทวิแห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๔๙๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการประมง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๖

๑๐. ผู้ถูกพักการทำป่าไม้ตามความในข้อ ๒ แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๑ ทำไม้ภายในระยะเวลาพักการทำไม้ก่อนหรือรีบตีกรมป่าไม้สั่งเพิกถอนการพักการทำไม้ถือว่าทำไม้โดยมิได้รับอนุญาตและมีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ พระนคร
 น.ส. อรุณี อินทรสุขศรี บช.บ., พณ.บ., ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา
 ๒๕๑๐

จำหน่ายหอสมุด